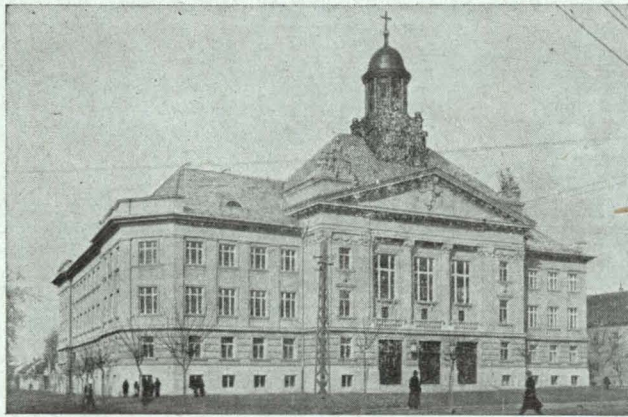

KKK

A KECSKEMÉTI KEGYESRENDI RÓM. KAT. GIMNÁZIUM ÉRTESÍTŐJE.

KÖZZÉTETTE:
Dr. ORBÁN JÁNOS
IGAZGATÓ.

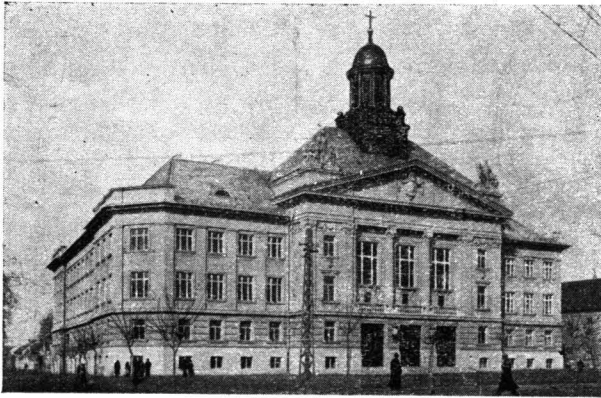

SZEGEDI TANKERÜLET.

1934—35. ISKOLAÉV.

A KECSKEMÉTI KEGYESRENDI RÓM. KAT. GIMNÁZIUM ÉRTESÍTŐJE.

KÖZZÉTETTE:
Dr. ORBÁN JÁNOS
IGAZGATÓ.

Hungária-nyomda és Lapkiadó Vállalat Kecskemét, 1935.

A vezérlő fejedelem.

A mohácsi csatavesztéssel az ötszázados magyar királyság politikáját a haza megvédésére és megtartására irányuló küzdelem váltotta föl. Őseink oltalmazót kerestek a Habsburgokban, akiknek világhatalmával szemben azonban a megosztott Magyarország elvesztette jelentőségét. A család hatalmának súlypontja ugyanis a Németbirodalom volt, s Magyarország csak annyit ért szemében, amekkora súllyal tudott nehezedni a nagyhatalmi állás serpenyőjébe. Külön érdekei háttérbe szorultak Ausztria és Németország érdekei mellett, s sorsa a nagyhatalmi állás érdekei szerint alakult. A király nyomasztóan érzi a rendi kiváltságok bénító hatását, nagy nemzetközi harcai közt fokozni igyekszik jogait, s nincs tekintettel az ország közjogi önállóságára. Főcélja valamennyi különálló erőt saját háza érdekében egyesíteni. Az országos főméltóságok rendelkező jogai megszűnnek, idegenek ülnek a főhivatalokba, a törvényeket kénye-kedve szerint szövegezi, nyirbálja. Ez a nemzetellenes eljárás érthetővé teszi a dinasztiaától való elhidegülését annak a nemzetnek, amely hazája önállóságáért lelkesedik, amely önmagáért akar élni.

A XVI. század hajnalán tehát már nálunk is megvoltak az Európa közepét alapjában megrendítő ellentétek, mint a királyi hatalomé a rendiséggel, a katolicizmusé a protestantizmussal. Ezen ellentéteket súlyosbították a társadalmi bajok s a török uralomból folyó nehéz válságok, minek következtében az alkotmányos és vallási élet válságai hazánkban a nemzeti lét válságaivá váltak.

A nemzet sokáig türt, de mikor a mentőnek karja egyre erősebben fojtogatta, s igazságtalan perekkel egyenkint akarták megdönteni a nemzet vezéreit, fegyverhez nyúlt. Bocskai fölkelése a vallásszabadság és az ország függetlenségének biztosításával szét akarta tépni azokat a kötelékeket, melyek Magyarországot a császári birodalomhoz kezdték fűzni.

Bocskai halála után az uralkodóház politikája ugyanazon csillagzat alatt áll, mint a Mohácsra következő háromnegyed században. A Habsburgok úgy hitték, hogy nem tarthatják fenn a császári korona fényét, ha országaikat nem ők kormányozzák, hanem a velük sok tekintetben ellenséges irányú rendek, viszont Magyarország önérzetét fokozták Bocskai sikerei, s így kevésbé volt engedékeny a bécsi békekötés után, mint azelőtt. Azért midőn a Csehországból kipattanó szikra 1618-ban lángbaborította Európa közepét, Bethlen Gábor, majd I. Rákóczi György nagy ügyességgel aknázzák ki a 30 éves háború teremtette alkalmat, s újra megerősítik Bocskai vívmányait, amit eddig sohasem hajtottak végre teljesen.

A harmincéves háború viharai Európa minden államában megszilár-

dították a fejedelmi önkényuralmat. Az erős, ellenállhatatlan abszolutisztikus irány átesapott hozzánk is, ahol a királyi hatalom már régóta titkos vagy nyílt, de nem szünetelő harcban állt a kiváltságaira féltékeny nemzettel. A század első felében a királyi területen élő magyarságnak hathatós támaszt nyújtott e küzdelmekben az ifjúi erőből duzzadó erdélyi fejedelemség. Azonban a század derekán a császári abszolutizmusnak segítségére jött II. Rákóczi György szerencsétlen lengyel politikája. Az erős és független Erdély a halálállapotába jutott, s nem nyújthatott többé oltalmat senkinek. Az abszolutizmus politikája magyarázza meg a szégyenletes vasvári békekötést is (1664), jóllehet a keresztény sereg már régen nem aratott olyan diadalt, mint Szentgotthárdnál. S mégis Bécs ahelyett, hogy kikergette volna a törököt az országból, mindent meghagyott birtokában. A bécsi kormány ezzel azt akarta elérni, hogy a török szabad kezet engedjen neki a magyarokkal szemben, akivel Erdély meggyöngyülése után könnyen elbánhat. A nemzetet keserű csalódás érte, s az a gondolat ver gyökeret, hogy politikája negyed évszázadig téves úton járt, hogy a dinasztia nemcsak alkotmánya ellen tör, hanem az ország épségét sem akarja helyreállítani.

E tervszerű merénylet kergette a magyart a Wesselényi-féle összeesküvésbe, amelynek legyőzete után Lipót király a nemzet egy részének hűtlensége címén fölmentve érezte magát uralkodói kötelessége alól. A nyugati mintára felállított kormányzótestülettel, az úgynevezett Ampringen guberniummal, hazánk önálló kormánya eltöröltetett, s újult erővel indult meg az üldözés. A leült századok súlyos megpróbáltatásai közt erős nemzeti öntudatra nevelődött nemzet azonban nem adta meg magát. A természet törvénye, a lélfenntartás ösztöne már 1672-ben fegyvert nyomott a kurucok kezébe, akiknek szabadságharca Thököly vezetése mellett komoly erőpróbájává lesz a Habsburgok monarchiájának. A vasvári békével inaugurált császári politika és nem a török iránt érzett barátság a kurucokat a török szövetségébe viszi. Lipótot pedig a szultán támadása és nem a magyar nemzet iránt tartozó kötelessége harcra kényszeríti, amelyben serényen támogatja a külföld is, miért Bécsben Közép-Európát akarják megvédeni. A magyar viszályból így világtörténelmi jelentőségű tusa keletkezik, melynek végén 1699-ben Temesvár vidékének kivételével Szt. István koronájának országai is fölszabadulnak a török járom alól.

A nemzet az ország fölszabadítása miatt érzett hálájának már az 1687-i országgyűlésen azzal ad kifejezést, hogy elismeri a Habsburg-ház osztrák-spanyol férfiágának trónörökösödését, lemondott az aranybullában biztosított ellenállási jogáról, s a koronázási hitlevélből kihagyta azokat a cikkelyeket, melyeket hajdan az alkotmány és a vallásszabadság biztosítására iktatott bele a bécsi és linzi békekötésekről. Az országgyűlés előzenyességéből azt lehetett volna várni, hogy az udvar belátja, hogy alkotmányos úton többet nyerhet el, mint erőszakkal. Az udvar azonban nem

ismeri föl érdekeit, újra visszatér az abszolutizmushoz anélkül, hogy a nemzet arra okot szolgáltatott volna, s olyan merénylet készül a nemzet ellen, mely még nálunk is ritkítja párját. A nemzet ugyanis hiába hozott erejét felülmúló áldozatokat vérben, adóban, katonaelszállásolás és eltartás költségeiben a török háborúk alatt, egész egyetemében gyanús maradt, s megerősödését minden módon gátolták. Az udvar politikáját irányító Kollonits érsek rációkból alkot határőrvidékeket. A Dráván túl három és délen hat vármegye kormányzását a magyar állam gyöngítése céljából nem állítják magyar törvények alá, hanem kormányzatukat a haditanácsra és az udvari kamarára bízák. Az új rendszer arról is gondoskodik, hogy minél több idegen kapjon birtokot Magyarországon, „hogy a királyság, vagy legalább nagy része germanizáltassék, a forradalmakhoz s zavargásokhoz szokott magyar vér a német által mérsékeltebbé.” Módot ad erre a kurucok elkobzott vagyona és az újra meghódított területek uratlan földje. De ez sem elégíti ki a kormányt, mely erőszakos úton is törekszik földbirtokokhoz jutni. A kormány kimondja, hogy a magyar nemes, aki a visszahódított megyékben földdel birt, ezt csak az esetben kapja vissza, ha záros határidő alatt jogigényét bebizonyítja. Ha az illető erre nem képes, birtoka a kincstárra száll. Így az átkos emlékü neoaquistica commissió által a magyar nemesség kezéből a földbirtok jórésze kisiklott, vagy amennyiben hozzájuthattak, roppant váltásági terhekkal sújtattak. Az új rendszer a jobbágyságot, amelynek véres verejtékkel kellett kiizzadni a hosszú felszabadító hadjárat 140 millió forintnyi költségeit, iszonyú adókkal sújtotta, s azt embertelen katonai végrehajtással vette be rajta, s emellett a még folyton itt állomásozó idegen katonaság eltartásával is terhelte.

Egyszerűen megújultak mindazon szenvedések, amelyek eddig fegyveres ellenállásra bírták nemzetünket. Nem ok nélkül írja Rákóczi kiáltványa: „Újra véreznek a dicső magyar nemzetnek régi sebei.” A kormány vagyoni és nemzetiségi politikája következtében a birtokos nemesség és az adózó jobbágyság közt a mai bérharcok ellentéteire és indulataira emlékeztető elidegenedés és gyűlölet fejlődött ki. A vagyonában és életében is fenyegetett birtokos nemesség a királyi hatalomhoz fordult segítségért; a főurak elidegenedése, a nemzeti közérzéstől való elszakadása már ekkor megkezdődött. Az elárvult nemzetnek, ügylátszott, nem lesz pártfogója, mert azok a kétségbeesett, katonafogdosás elől elmenekült szegénylegények, akik a lengyel határon, Ungban, Beregben vagy a Duna—Tisza között kóboroltak s raboltak, csak nem tekinthetők a nemzeti ügy harcosainak?! Pedig az udvar elnémetesítő rendszere ellen mégis ezek kezdtek az ellenállást terv és vezér nélkül, minden hibáik mellett is a legtisztább nemzeti érzéssel. Ezeknek az egyszerű embereknek táborhelyein zendült fel az a mesés gazdagságú és szépségű kuruc költészet, amely a bujdosó szegénylegénynek keserves sorsát, a haza baját, a tokos németnek, az utált labancnak az

országból való kiverésének égő vágyát énekli. Az első kuruc harcnak kezdetben még csak volt irányítója Teleki Mihályban, Wesselényi Pálban és Petrőczyben, de a második kuruc szabadságharcnak kezdetben az elkeseredett bosszúvágy szilaj ösztönén kívül csak egyszerű jobbágysorsú emberek voltak fejei, vezetői.

A mozgalom magától harapódzott tovább, mint a tűz a parlagban, a nép legalsó, legjobban elnyomott rétegeiben. Ha másban nem is, a föld népének lelkében úgy elő volt készítve az új kuruc szabadságharc, mint egyébkor soha. Csak vezér kellett, hogy a titkon harapódzó tűz az egész országot lángba borítsa.

Az egyszerű nép helyes ösztöne kereste, s meg is találta vezérét. A Rákócziak dicső emlékü családjának ifjú sarja, II. Rákóczi Ferenc, hazakerült már az idegen földről, hogy a politika mozgalmaitól távol, visszavonultan éljen ifjú nejevei magyarországi birtokain. Családja annyi jeles tagjának végzetes sorsa arra intették az éleseszü ifjút, hogy rá ne lépjen a politika süppedékes talajára, ki ne hívja az udvar gyanúját, mely lesvelési a pillanatot, hogy vele is végezzen. De csalódott, ha azt hitte, hogy magányába nem hatolhatnak be a politika hullámai. A Rákóczi név sokkal ellenállhatatlanabb vonzóerőt gyakorolt a tömegekre, semhogy viselője egyszerű magáncsember maradhatott volna. Már a hegyaljai felkeléskor (1697) erővel el akarták fogni és vezérükké tenni, de elmenekült előlük. Az udvar folytonos gyanakodása azonban nemcsak keserűséget hagyott hátra szívében, de őt magát is közelebb hozta a haza földjéhez, és gondolkozóba ejtette. Midőn a nemzet jogainak védelmére Beresényi hatása alatt a francia királlyal keresett összeköttetését elárulták, fogolyként Bécs-Újhelyben ugyanazon börtönbe került, ahonnan nagyapja Zrínyi Péter a vérpadra lépett. Mikor innen Lengyelországba menekült, a Rákóczi név varázsa úgy vezette utána a keresésére küldött kurucokat, mint a bölceket a napkeleti csillag. S a fejedelmek ivadéka, mérhetetlen kincsek birtokosa megértette, hogy azoknak az egyszerű, üldözött, bujdosó kurucoknak keserves panaszában az elnyomott nemzet jajkiáltása hangzik feléje. „Cum Deo pro patria et libertate“ vezérévé lett annak a botokkal, kaszával felfegyverkezett, lerongyolt gyülevész népnek, amelyet a bécsi udvar is, meg a magyar urak is rablócsapatnak néztek. Beküldött zászlóit Károlyi Sándor megyei hadakkal vette el a dolhai győzelem után Esze Tamás kurucaitól, s bejövetele után is váraiba menekült előle a nemesség.

Magyar fölkelő vezérnek sohasem kellett még nagyobb nehézségekkel megküzdenie, mint Rákóczinak. Pénz, hadiszer és katona nélkül indult meg Magyarország felszabadítására. A határon összeverődött „csöcselék“ fölkelő sereggé kellett szervezni, hadai bátorságát föl kellett tartani és sikereket kellett kivívnia, hogy vállalata iránt bizalmat keltsen. Az alig 26 éves, haditapasztalatokban járatlan vezér lelkesedése, hazaszeretete legyőzött

minden nehézséget. Valóban saját kezével ültette azt a kisdéd makkot, amely nemsokára erős sudárba szökkent. A Felső-Tisza népe szabadítójaként üdvözölte és odaadóan lámogatta, a várak megnyitották kapuikat előtte, ruthének, hajdúk, jászok és kunok seregesen özönlöttek zászlai alá. Nemsokára csatlakozott a Tiszavidék és Felvidék nemessége, majd Károlyival a főnemesség egyrésze is. 1704-ben már a Dunántúl is fölesküdünt Rákóczi hűségére, Erdély pedig fejedelmévé választotta, sőt Károlyi dandára egészen Bécsig nyomult előre.

A fölkelés sikerein megrémült udvar békére hajlott, s a kibékülést ajánlották szövetségesei, a két tengeri hatalom, Anglia, Hollandia is. Lipót király Széchenyi Pál, kalocsai érsek útján a szabadság tökéletes helyreállítását ígerte a kurucoknak. Rákóczit szövetségeseinek, a francia-bajor haderőnek hűbértartói veresége és saját serege szervezésével és ellátásával járó nehézségek szintén békülékennyé tették. Nem kívánt egyebet, mint a sérelmek orvoslását és a béke biztosításául Erdély függetlenségének visszaállítását és a tengeri hatalmak kezességét. Rákóczi méltán úgy okoskodott, hogy nem lehet az olyan uralkodó őszinteségében bízni, aki nem tudja minisztereivel és tábornokaival saját parancsait megtartatni. Azonban hiabavaló volt Széchenyi hazafias törekvése, a tengeri hatalmak őszinte jóindulata, az udvar lealázónak és elfogadhatatlannak találta Rákóczi föltételeit. Scilicet azt az elvet képviselte, hogy a magyarokat egyedül csak fegyverrel lehet észretéríteni. A hadműveletek újra megkezdődtek, és a kurucokra kedvező folyamat vettek.

Újabb alkudozásokra 1705-ben I. József trónralépése adott alkalmat, akinek a haldokló Lipót lelkére kötötte, hogy okvetlenül béküljön ki a magyarokkal. A kurucokban is megvolt a hajlandóság a békére. Úgyanis XIV. Lajos jóllehet nem mulasztotta el pártfogásáról biztosítani a fölkelőket, de másrészt szövetséget nem kötött velük, s arról sem biztosította Rákóczit, hogy megkérdezése nélkül nem köt békét a császáriakkal. Az 50.000 tallérnyi segély a bányák jövedelmével együtt pedig nem volt elég a 75 ezer főnyi kuruc had fenntartására. Újabb adóval szintén nem lehetett megterhelni a népet, mert hisz ép a túrhetetlen terhek miatt fogott fegyvert. A nagyszombati vereség pedig arról győzte meg, hogy nem elég a kurucok vitézsége, ha nincsenek katonailag képzett tisztek.

Rákóczi a kibékülés föltételeinek megbeszélése végett Szécsénybe hívta a rendeket, ahol eddigi tiszteről lemondva, mint egyszerű polgár jelenik meg, mert nem akarta őket semmiképen sem befolyásolni. A majdnem teljes számban összegyűlt megyei és városi követek gyűlését lengyel mintára, Bercsényi indítványára konventnek nyilvánítják, magukat szövételkezett rendeknek, Rákóczit pedig a haza szabadságáért összeszövetkezett magyarok vezérlő fejedelmének választják. A béke azonban most sem jött létre, jóllehet Rákóczi föltételeit az angol kormány is elfogadhatóknak

mondta. József az alkotmány biztosításán kívül hajlandó volt Rákóczit német birodalmi hercegséggel, tábornokait egyéb kedvezményekkel kárpótolni, de az állandó nemzeti hadsereg szervezésére és Erdély függetlenségének visszaállítására vonatkozó követeléseket teljesíteni nem akarta. Pedig Rákóczi, amennyiben személye volna akadály a békének, még a fejedelemségről is hajlandó volt lemondani, de a bécsi udvarnak még Rákóczi nélkül sem kellett a független Erdély. Rákóczi viszont a fejedelemségre emelt Burgan grófságot utasította vissza, mert nem önzésből, hanem a nemzet szabadságáért fogott fegyvert. Az udvar eljárása a közvetítő hatalmakat a legnagyobb mértékben felháborította. Rechteren és Stepney Bercesényi előtt nagyon kikeltek az udvar ellen. „Isten megsegíti az igazságos ügyet. Tegyétek föl keményen a tiltakozást: a világ elébe terjesztjük ártatlanságotokat. Úgy látszik Isten az Ausztriai Házat minisztereiben és azoknak kevélységében akarja megbüntetni. Ejh, uraim! — fakadt ki Stepney — nincs dicsőségesebb, mint a hazáért és a szabadságért meghalni; nincs nagyobb boldogság, mint az elősmert igaz ügyért harcolni.“

A nagyszombati béketárgyalások eredménytelenségének az volt a legvégzetesebb következménye, hogy végkép a francia politika karjaiba hajtotta Rákóczit. Követe, Kökényesdi Vetéssy László, utján sürgette XIV. Lajost, hogy vele formasierően szövetkezzék, s ezzel kezességet nyújtson, hogy a magyar kérdés, melyet közvetlenül az uralkodóházzal megoldani nem bírt, mint nemzetközi ügy az általános európai békében nyerjen rendezést. Francia részről azonban azt a választ kapta, hogy Lajos király mindaddig nem szövetkezhetik Magyarországgal, míg Rákóczi el nem foglalja az erdélyi fejedelmi széket, és Magyarország nem függetleníti magát a Habsburgoktól. Rákóczi, bár ismerte a francia politika megbízhatatlanságát, teljesítenie kellett a föltételeket, mert egyedül Franciaország támogatta. Rákóczi, Károlyi és Pekry győzelmei után 1707 tavaszán beiktatta magát az erdélyi fejedelmi székbe, s ugyanezen évben mondták ki a szövetséges rendek Ónod mezőváros tájékán, a sajóköroői mezőn a Habsburg-ház trónfosztását, és Rákóczit választották meg Magyarország fejedelmének, és olyan szerződéssel kínálták meg XIV. Lajost, hogy addig nem köt békét a császárral, míg a magyar nemzet szabadságát és Erdély különállását nem biztosítja. A várva-várt francia szövetség azonban még sem vált valóra. Lajos király ugyanis a spanyol örökösödési háborúban teljesen kimerülvén, annak tudatában, hogy a rendek elől a kibékülés útját elzárta, a szövetséget ezután sem kötötte meg velük, sőt még azt a szerény segílyt sem bírta többé pontosan fizetni, melyben a magyarokat eddig részesítette.

A függetlenségi nyilatkozatnak csak akkor lett volna fogantatja, ha fegyverrel szereznek neki érvényt, de épen akkor érte Rákóczi hadait egyik csapás a másik után. 1707 végén Rabutin visszafoglalta Erdélyt, 1708-ban pedig Rákóczi veszített csatát Trencsén mellett.

Magának a megüresedett trónnak sem akadt gazdája, pedig Rákóczi nagy leleményességgel próbált szövetségeseket szerezni, és az abrenunciációt is abban a reményben mondták ki, hogy ha király nélkül lesznek, találkozik elég, aki pártjukat és ügyüket fölfogja. Miksa Emmánuel bajor választó és Ágost lengyel király visszaútasította, szintűgy XII. Károly svéd király is. Nagy Péter cár hajlandó lett volna elfogadni, hogyha Rákóczi meg a lengyel trónt foglalja el, és közvetíti a békét számára XII. Károlyljal XIV. Lajos útján. A porosz király pedig a fiának felajánlott trónt csak a külföldi hatalmak kezessége mellett akarta elvállalni. A tengeri hatalmakra, a magyarok eddigi jóakaróira, is leverően hatott az ónodi határozat, többé nem gyakoroltak oly nyomást az udvarra, mint eddig. Érezték, hogy nem illik a királyt egyességre ösztönözni azokkal, akik elszakadtak tőle.

Rákóczi maga írja, hogy a szerencsétlen trencsényi nap után semmi sem sikerült többé. Ocskay, Bezerédi áruló lesz. A „libertások“ elvesztették értéküket, s közben Heister a kirhede „kuruc vadászattal“ és kegyetlenkedéseivel még fokozta a rémületet. 1710 ben Rákóczi romhányi támadása meddő maradt. Elveszett a Dunántúl, a bányavárosok, Szepesség, Érsekújvár, Eger, Szolnok, s a kuruc had visszaszorult a Tisza—Beszkid hegyek szögébe, vagyis a mozgalom visszaszorult oda, ahonnan kiindult. Rákóczi írja Emlékirataiban, hogy az egész nemzetet mintha kábultság szállotta volna meg. Érthető a nemzet elgyengülése, ha meggondoljuk, hogy a majdnem folytonos lőrök harcok már századok óta tartanak, s közben 150 év óta hétszer kellett a nemzetnek kardot rántania szabadsága védelmére. Ráadásul eljött a pestis (1709), amely körülbelül a lakosság egy negyedét elpusztította. Ha ez a végső csapás nem jön, talán fegyverben tudta volna kivárni a nemzet az európai béke létrejövetelét.

A kurucok közt mind általánosabbá lett a béke vágya. Rákóczi látja ügyének rohamos hanyatlását, bizonyosnak tartja, hogy az ellenállás tüze „elalszik, mint a gyertya.“ A kurucokat szorult helyzetükben csak két körülmény mentette meg az egyszerű fegyverletételtől. Az egyik az, hogy a császár Pálffy Jánosban olyan magyart állított hadai élére, aki minden áron békét akar közvetíteni, mert érzi, hogy végleges győzelme esetén nem menthetné meg a magyar alkotmányt. A másik, hogy Rákóczi a békealkut Károlyi Sándorra bízta, akit cselekvésében az a tudat vezetett, hogy politikájával a magyarságot a végpusztulástól menti meg, mert az udvar amúgy is a helyzet ura. A külföldbe helyezett remény pedig már csak illúzió.

Az alku zavartalanul folyt mindaddig, míg Rákóczit az oroszok csalfa biztatásai, mint előbb XIV. Lajoséi, végleg le nem terelték a kibékülés útjáról. Károlyit eltiltotta az alku folytatásától, vádolta, hogy visszaél a reáruházott hatalommal, s a kurucokat felszólítja, hogy vagy csatát kezdenek, vagy vándoroljanak ki Lengyelországba, s lépjenek a cár szolgálataiba, mert „a békesség dolgát senki egyéb a cárnál véghez nem viheti.“

A katonák azonban sem harcolni, sem hazájukból távozni nem akartak; Károlyi hallotta kesergő bánatukat, panaszukat, látta a hevesen megnyilvánuló békevágyat, s egészen másként ítélte meg a helyzetet, mint a lenygel földön levő Rákóczi. Károlyi, mint a tényleges viszonyokkal számoló realpolitikus meghajolt a kényszerítés előtt. Károlyi a tilalom ellenére megkötött szerződést a kurucok elé terjesztette, melyet a szövetséges rendek szatmári gyűlésükön (1711. ápr. 29.) szentesítettek.

A béke teljes bocsánatot biztosított Rákóczinak és híveinek, biztosította a vallásszabadságra vonatkozó régi magyar és erdélyi törvényeket, továbbá „Magyar és Erdélyország minden törvényeit és immunitásait.“ Jogot adott a rendeknek, hogy a legközelebbi országgyűlésen minden sérelmeiket előterjeszthetik.

Rákóczi nem látván kellőleg biztosítva a magyar nemzet jövőjét, az amnesztiát nem fogadta el, hanem inkább száműzetésbe ment. Egyideig Oroszországban, majd XIV. Lajos udvarában élt, ahonnan 1717-ben Törökországba költözött. Bujdosásába követték azok, akik az új viszonyokba beletörödni nem tudtak. Isten rendelésében való megnyugvással Rodostóban fejezte be életét 1735. április 8-án.

Abban a nagy történelmi drámában, amely a XVIII. század elején Európának majdnem minden országát lángba borította, a vezető államférfiak közül egy sem volt, aki oly tiszta és magasztos ideálokat szolgált, mint II. Rákóczi Ferenc.

Még csak 26 éves volt, midőn a nemzeti mozgalom élére került. A magas termetű, szép arcvonású, előkelő külsejű, barátságos, megnyerő modorú férfiú nagy rangot és mérhetetlen vagyont örökölt, de örökölt hozzá szenvedést és keserűséget is. Atyját nem ismerte, anyjától, nővérétől korán elszakítják. Idegenek között nőtt fel, s később is nélkülöznie kellett a családi kör melegét. Képzettsége nem közönséges. Inkább intellektuális ember, mint imponálóan eredeti lángész. A tollnak és a szónak avatott mestere. Ötven, hatvan beszéde maradt ránk, s köztük nem egy van olyan, amely a hallgatóságot elragadó pátozával alkalmas arra, hogy a kedélyekre hasson. Erősen áthatotta lelkét az a tudat, hogy amire vállalkozott, az az Isten akarata, és hogy a Gondviselés szemelte ki hazája megmentésére. Lelkét mély vallásosság hatotta át, mely később, mikor a világgal való foglalkozás nem vonta el többé benső életének megfigyelésétől, szinte az aszkéfaságig emelkedett. Élete történetét is gyónás alakjában írta meg, amelyhez, mély vallásosságát és őszinteségét tekintve, csak szent Ágoston Confessioi hasonlíthatók. Meggyőződése volt, hogy csak istenfélő emberektől várhat alattvalói hűséget, és hogy a hit a hazaszeretet forrása. Ez a hitbuzgó katolikus fejedelem a vallásszabadság úttörő harcosa. Más vallásúak iránt türelmes, s nem híve annak, hogy „a lelkiismeret dolgában erőszak alkalmaztassék.“ A vallásosságot minden felekezettől megkívánta, mert azt

nemzetfenntartó erőnek tartotta. Hogy a nép valóban hitt az ő mély vallássságában, annak legszebb bizonyítéka, hogy kurucok, akik jórészt protestánsok voltak, zúgolódás nélkül nézték, midőn az állam öröm- és gyászünnepét a katolikus szertartás szerint ülte meg.

Bár erősen arisztokratikus érzésű ember volt, és nem szívesen nézte, ha a nemességből valaki gyermekét állásához nem méltó mesterségre taníttatta, mindazonáltal fogékony volt korának szociális bajai iránt. Szabadságharcát jobbagylázadás előzte meg, amely a nemességet arra kényszerítette, hogy a kormánynak védelmét keresse, amely ellen pedig harcolnia kellett volna. Rákóczi érdeme, hogy a néplelek mélyéhez férközött, az ellentéteket eloszlatta, s az osztályharcot a nemzetért vívott harccá nemesítette. Fejedelmi kötelességének tartja a szegények segítését, az uzsora letörését, de egészben véve nem tudta a szociális kérdést megoldani, mert e probléma megoldása nem is annyira Rákóczitól, mint inkább magától a hazától, a szabadságharc dicsőséges sikerétől függött. A nép Rákóczi nemes szándékát fölismerte, s határtalan bizalommal viseltetett iránta. Debrecen egy szavára kimozdult helyéről, elköltözött Körös és Kecskemét népe, elpusztította földjeit az ország sok más városa, ha Rákóczi parancsolta. Ennek a rajongó népnek nyomása nyitotta meg előtte Felső-Magyarország városait, hódoltatta meg előtte a nemességet, s tette lüszéges harcosává az egész nemzetet. Ezenkívül a független, nemzeti magyar királyság eszméjét is a szabadságharc keltette új életre, midőn az ónodi gyűlés elkeseredett hazafi-ága kimondta, hogy a nemzeti küzdelem célja a független magyar királyság dicsőséges eszméje. Ez okok értetik meg, hogy az a küzdelem, amely teljesen népiesnek indult, még akkor is, midőn összes szabadságharcaiink közt a legarisztokratikusabb vezetés alá került, legmélyebben gyökerezett a nép legalsó rétegeinek érzelmvilágában is.

XIV. Lajos és Lipót abszolutisztikus korában páratlanul áll Rákóczi alkotmányos érzése. Gyakran hangoztatta, hogy ő csak vezére és nem ura az ügynek. A közakaratot mindig tiszteletben tartja, még akkor is, ha az meggyőződésével ellenkezett. A szécsényi gyűlésen mint egyszerű honpolgár vesz részt, mert a béketárgyalások kérdésében nem akar senkit meggyőződé-ében befolyásolni. Midőn vezérlőfejedelemnek választják, a szabadságot önmagával szemben intézményes biztosítókkal kívánja ellátni, s maga javasolja, hogy szenátust adjanak melléje. Sohasem tárgyal a rendek háta mögött, mert szerinte „egy szabad nemzet kormányzásában semmi sem veszélyesebb, mint a tilkolódzás, ami számtalan gyanúsításra és bizalmatlanságra ad alkalmat.“ Számadásait az országgyűlés ellenőrzése alá bocsátja, s a vármegyékkel állandó összeköttetést tart fenn, s nagyfontosságú ügyekben gyakran kéri tanácsukat. Emlékírataiban azt mondja, hogy „az egyenesség a világon a legnagyobb ügyesség.“ Ez az egyeneslelkűség felelt meg legjobban a nemzeti léleknek, s innen magyarázható meg, hogy a magyar

nemzet olyan rajongó szeretettel és bizalommal viseltetett iránta. Tiszta jelleme alakját még halála után is éltető hatalommá varázsolta.

Rákócziak megvolt a helyes érzéke a nemzet valódi érdekei iránt, s ez a képessége őt békés időkben a legkiválóbb uralkodók mintaképévé predesztinálta volna. De abban a zivataros korban kevésbé érvényesíthette egyéniségének legjellemezőbb vonásait. Ez a kor gyors elhatározású, vaskezü katonát kívánt, Rákóczi pedig inkább az érzés embere, híjával volt a hadvezetés legfőbb tulajdonságainak, a kellő határozottságnak és erélynek. Nem szabad azonban elfeledni, hogy mikor megkezdte pályáját, még csak 26 éves volt, s mikor tragikus sorsa véget ért, még csak 34 éves, tehát még abban a korban van, amikor mások csak kezdenek döntő szerepet vinni. Tehát fogyatkozásai nagyrészt fiatalságának kell tulajdonítani. Ezt maga is elismeri, midőn azt írja: „Fiatal és tapasztalatlan lévén, nem birtam elég szilárdsággal ellenállni (vezérei) tolatkodó tanácsainak.“ Nem volt ura a helyzetnek, nem tudta az egységes vezetés áldásait biztosítani, s ebben rejlik bukásának tragikuma.

Rákóczi valódi nagysága szabadságszeretetében, megalkuvást nem ismerő önzetlen hazafiságában nyilvánul. A nemzet érdekeinek világos megértése, kötelességtudása leginkább Washingtonra, Amerika nagy polgárára emlékeztet. Mielőtt állépi a magyar határt, zászlókat küld híveinek e fölírással: „Cum Deo pro patria et libertate.“ Valóban e három fogalomnak szenteli életét. Azt írja, hogy, legyverrekelésének oka egyedül a szabadságszeretete, s hogy hazáját az idegen járom alól fölmentse, s hogy tetteiben „semmi uralmi vágy, semmi magánhaszon vagy dicsszomj nem lappang.“ Ezt a nemes idealizmusát mindvégig megőrzi.

Rákóczi kívánságaiban nem volt semmi szélsőség, s nem hajszolt kivihetetlen, megvalósíthatatlan ábrándokat. Csak azt akarta, amit még Bocskai törvénybe foglalt, hogy Magyarország magyar maradjon, maga intézhesse sorsát, s a hazában szegény és gazdag megtalálja a maga boldogulását. A magyarság jövőjének biztosítása lebegett szemci előtt, midőn csak olyan békét akart elfogadni, amelyben a magyar szabadságot nemcsak belpolitikai, hanem külpolitikai biztosítékokkal is sikerül ellátni. Enélkül — mondja a kurucoknak Vaytól szerkesztett védőirata — üvegre épülne az egész alkotás, és hamar összeomlanék. Rákóczi Anglia és Hollandia kezességét kívánja, mert ezek a protestáns és szabad államok érdekelve vannak a magyar vallásszabadság és alkotmány fönntartásában, és nagy szolgálataiknál fogva szavuk a bécsi udvarnál döntő súlyú.

Rákóczi Erdély önállóságának helyreállítását is követeli. Erdélynek azt a szerepet szánta, melyet ezen ország Bocskai, Bethlen és I. Rákóczi György alatt teljesített. Azt szeretné, hogy Szt. István koronája felsőbbségének elismerése mellett Erdély öröködjék a magyar szabadság fölött. Ő maga akar ezen történelmi föladataira vállalkozni. Azonban hangsúlyozta,

hogy ezzel nem csaldja hatalmának emelése a célja, mert ő e háborút egyedül hazája szabadságáért kezdte, s amennyiben személye volna akadály a békének, kész visszaadni az erdélyi rendeknek a választásról szóló oklevelet, hogy mindkét félnek tetsző fejedelmet válasszanak.

Nemes idealizmusát élete minden viszontagságában megőrzi. Hatalma tetőpontján sem nyúl a korona után, mert azt tartja, hogy az országnak nehéz küzdelmében szövetségesre van szüksége, ezt pedig a királyi méltóság följajnlása útján lehet legbiztosabban megszerezni. A lengyel koronával két ízben is megkínálják, de ő visszaútasítja, mert nem akart a megkezdett magyar szabadság ügyéhez hűtlen lenni.

Rákóczi idealizmusa teljes ellentéte Károlyi realizmusának. Ez midőn észreveszi, hogy a kurucok állapota reménytelen, hogy fegyverrel nem tudnak többé kedvező feltételeket kieroszakolni, békére hajol. Elérhetetlennek tartott ideálokért nem hajlandó vagyonát, otthonát elveszteni. Rákóczi is látja ugyanazokat a jelenségeket, mint Károlyi, de ő nem csügged el, nem tud azzal a gondolattal megbarátkozni, hogy oly igaz ügy, mint az övé, célt ne érjen. Reményeit a nemzet igaz ügyében való hit ébren tartja. Midőn pedig a nemzeti ügy elbukott, inkább földönfutó, hazátlan bujdosó lett, mintsem hűtlen legyen ahhoz az eszméhez, amelyre fölesküdütt. Rákóczit és bujdosó társait az az elv vezette, amelyet Deák olyan szépen fejezett ki, hogy „amit erő és hatalom elvesz, azt az idő és a kedvező szerencse ismét visszahozhatják; de amiről a nemzet, félve a szenvedésektől, önmaga lemondott, annak a visszaszerzése mindig nehéz és mindig kétséges.” Rákóczi még martíriumával is nagy szolgálatokat tett a nemzetnek. Az ő elvhűsége nélkül a bécsi udvar nem félt volna többé, s ha nem tartott volna egy újabb magyar fölkeléstől, a szatmári békét sem tartotta volna meg.

Rákóczi és a kurucok küzdelme nem volt hiábavaló, mert hogy az a testi-lelki rabság, az a magyarirtó irány, az a nyers erőszak, amelyeken a kormányzat az előző években nyugodott, soha többé vissza nem tért, II. Rákóczi Ferenc és kurucainak érdeme. Magyarország milliói pedig a független Magyarország megtestesülését mindig az ő nagy alakjában látták képviselve. Ő mindvégig az a fogalom marad, amellyé pályája tette, és mint ilyen él mindnyájunk szívében és a magyar nemzet történetében.

Dr. Pozsgay Rezső

Horatius.

(Kr. e. 65—8.)

(Születésének kétezredik évfordulójára.)

Ünnepel a nagyvilág.

Ebben az évben az egész művelt világ megünnepli a legnagyobb római ódaköltőnek Horatiusnak a születési évfordulóját.

Részt kér ebben az ünneplésben az egész művelt emberiség; elsősorban a költő születési helye, az a középolaszországi kis városka Venosa, ott az Ofanto folyó partján, az erdős Voltur lábánál. Ünnepel a főváros, az olaszság és kereszténység fővárosa Róma is, amely látta a költő kifejlődését, virágzását és elmúlását. De ünnepel Italia is, az új Olaszország, amely a fascio uralma alatt új virágzásra akarja emelni a dicső ősök késő unokáit, egy kissé a fascis és a securis erejével ugyan, de még inkább azzal, hogy a Vita Nuova igazolására felsorakoztatja a rég porladó nagyokat. Ősi és ösztönös emberi gestio, hogy eredetét szereti az istenekig visszavinni, vagy ha ez nem sikerül, igyekszik legalább a ködös és agg regék homályába visszavinni önmagának és cselekedeteinek eredetét és megokolását. Chesterton szavát kissé módosítva el lehet mondani: A régi rómaiak kövekkel szavaztak, az új rómaiak sírkövekkel.

Az olasz nemzet örömtüzeinél más nemzetek is fáklyát gyujtanak. Így elsősorban azok a nemzetek, amelyek a vérség kötelékével tartoznak a latinsághoz (franciák, spanyolok, portugálok, sőt szomszédaink a románok is — a képzelet jogán), vagy amelyek a történelem folyamán valamiféle, de elsősorban szellemi kapcsolatba kerültek a római eszmevilággal és az ezt hordozó utódnemzetekkel.

Ezen a címen mi magyarok is beállunk az ünneplők sorába, mert több jogon is mienk a római szellemvilág: a kereszténység s más szellemi kapcsolatok és a harcokban kiömlött magyar vér jogán. Nem felejtjük első hittérítőinket, köztük a velencés Szent Gellértet, a koronaadó II. Szilveszter pápát, a humanizmus és renaissance élénk és mély kapcsolatait, Capistrano-t, a Lombard síkon ömlött magyar vért az „Összbirodalom“ szolgálatában, de nem feledjük a katonákat sem, akik az Unita Italia érdekében vontak kardot.

Hihetőleg ünnepelni fog egész Európa is. Ünnepelnek — elsősorban politikai ügyeskedésből s talán rokonérzésből is — azok a nemzetek, amelyek a világháborúban az entente cordiale-t alkották. De különben is aligha

van Európa területén talpalatnyi föld, ultima Thule-tól (Island vagy a britt Man-sziget) a Prometheus-hordozó Caucasusig s Hercules oszlopaiig, amely valami úton-módon részese és hordozója ne lett volna a római szellemvilágnak. Emerson joggal mondja, hogy az ókor görög-római embere egész Európát teleültette akantusz-bokraival. Valóban, ezt a jellegzetes oszlopféjdísz a ködös Albionban, a devonshire-i mocsaras lapályon épügy megtalálni, mint a második pannóniai segéd-légió hajdani otthonában, az aquincumi garnizón romtanyáján.

Ha így egész Európa egy az ünneplésben, hihetőleg az unoka-népek is beállanak az ünneplő seregbe; így Amerika ifjú népe is, amely úgy vitte át házi és honi isteneit az új hazába, mint egykor Aeneas a Lares-t Tarentum földjére; így azok a színesbőrű népek is, amelyek a puhászavú és keménykezű fehér embertől tanulgatják a szappan és a könyv, az alkohol és a gépfegyver tudományát.

Fonnyadt eszmények avarán . . .

Érdekes, megható és felemelő látvány, hogy az emberiség milyen kínos gonddal keres mai elesettségében irányító eszméket és világító gondolatokat. A világháború katasztrófája egy egész mult világot döntött romba; egy régi világot a maga súlyos világnézeti tévedéseivel, nyárs-polgári petyhüdségével, de melegségével, derűjével és biztonságával is együtt.

Az emberiség úgy járt, mint a gazda, akinek egy elemi csapás romba döntötte mindenét, ami neki érték és drágaság volt. Most a romok közt jár meggörnyedve, s próbálja összekeresni a tört s feldőlt bútorok kusza halmazában és leomlott falak omladékai közt az épen maradt értékeket: eszményeit.

Mi, fáradt és kiábrándult nemzedék, átszenvedtük egy „Götterdämmerung“ összes elhaló színeit és hangulatát; „levett kalappal nézünk az elszálló évek után“, de átszenvedjük egy alakuló és születő új világ minden kezdeti kínját és utálatosságát is. Verejték és könny a mai ember kenyere, s a történelmi jövő kilátástalan az egyén számára. Biztos, hogy az új idők szebb, termékenyebb és emberibb gondolatokat rejtenek méhükben; de a történelem nem évekkel dolgozik, hanem évtizedekkel s talán évszázadokkal is. Az ember a maga parányi buborék-életében nem győzi kívánni a jobb jövő felvirradását. Nemzedékek avarjából alakul és érik a történelem humusza, melyből szebb és boldogabb jövő fakad.

Egy új nap hajnalán, talán az éj harmadik vigiliájában állunk, s ebben a fázlalós, szürke, hajnalt sokáigérő pirkadatban csillagok égnek a fejünk felett.

Majd „lucis orto sidere“ nem lesz talán szükség ezekre a csillagokra,

de most hadd világoskodjanak: jobban látjuk egymás arcát, s biztosabban megtaláljuk a testvérkezet.

Egy ilyen csillag Horatius is.

Egy arckép, amelyhez nincs modell, . . .

Ha kétezer év sűrű ködfátyolán át vissza akarunk tekinteni a múltba, s megpróbálunk ennek a Horatiusnak az arcába tekinteni, vagy ha élete hányódásai és adatai után érdeklődünk, meghökkenve vesszük észre, hogy alig tudunk valamit erről a költőről.

Az elmúlt évszázadok egyre részletesebb adatokat derítettek ki a korviszonyokról, amelyek a költő életének hátterét alkotják: egyre jobban ismerjük az augustusi kor kezdeti éveinek történelmi eseményeit; de ha a költő életéről akarunk valamit megtudni, akkor alig néhány adatra kell támaszkodnunk.

Amit Horatiusról magáról és életéről tudunk, azt Suetonius Tranquillus Vita Horatii-jából, a költő saját utalásaiból és a kortársak egy két adatából merítjük.

Ha életének vázolója előtt meg akarnók rajzolni a költő arcképét, nem igen tudnánk hova fordulni a képzőművészet terén, mert egyellen hiteles arckép sem maradt róla. Néhány gemmán és kisplasztikai domborművön megtaláljuk ugyan arcát, sőt szobrot is faragtak róla, de ezek utólagos alkotások, s részben képzeletből, részben az elszórt utalásokból veszik a kép vonásait.

Költőnk feltűnően alacsony termetű, hízásra hajló, később meglehetősen kövér ember lehetett. Sörte haja sötét, talán fekete volt, és korán őszült. Bőre barna, arca pirosposzsgás volt. Gyenge idegzete sok fájdalmas órát szerzett neki; ehhez később kínzó ízületi fájdalmak járultak. Lelki vonásaira nézve annyit tudunk, hogy igen kellemes fellépésű, szellemes, de nagyon szerény és visszahúzó módora csak nehezen melegedett fel. Ezt valószínűleg hirtelen-haragvó természete is elősegítette; igaz, hogy hamar megbékélt. Barátaival és bajtársaival melegen ragaszkodott.

. . . egy római, aki nem ismeri ki magát Rómában . . .

A Kr. előtti 44. év egy késő őszi délutánján magasrangú katonatiszt jelent meg Róma utcáin. Nagy rangját ugyan senki el nem hitte volna, mert ennek a tribunus militum-nak alighogy serkedezett a bajusza; hiszen alig 21 év volt még csak a háta mögött. De külsejében sem mutatta a magasrangú katonát, sem az ütközetek forгатagában megedzett veterán harcost. Egyszerű, sőt kopott ruhája inkább valami ágrólszakadt falusi legénykére vallott, mint Brutus katonájára.

A fiatalember zavart bámészkodással ögyelgett a sürgő-forgó nagy-

város utcáin. Sehogy sem ismerte ki magát a főváros zezugos utcáin. Pedig csak egy évvel ezelőtt hagyta itt ezt a várost, amikor az ókor Párisába, Athénbe ment.

Most mindenütt a bontócsákány éles kopogása hangzott, s ezer munkás rabszolga hordta izzadtan az építőanyagot az új Rómához. Egy fellelévelő hatalom rombolta le majdnem egészen a téglá, fa és durva kő városát, hogy mintogy varázsütésre felépítse az új várost, a márvány Rómát, a világ későbbi fővárosát, barbár népek és nagyralátó fejedelmek irigységének örök tárgyát.

Augustus, a hajdani Octavianus, most emelt magának új várost, mintegy méltó keretet egyre emelkedő hatalmához.

A fiatal ember itt állott hát a nagyváros utcáin, és nem tudta, merre menjen. Hiszen ha atyja, a derék coactor élt volna, nem kellett volna az ifjúnak sem gondolkodnia, hová forduljon; de míg ő odavolt katonáskodni, jó atyja meghalt. Kis földjükön most hangoskodó veteránok osztozkodtak, s ha úgy véletlenül a fiatal tiszt bursájába tekinthetünk volna, ott sem igen találhatunk vala egyebet néhány lézengő sestertiusnál.

A fiatal emberke még egy darabig lehajtott fejjel bandukolt, olykor ijedten tért ki, ha rikoltozó rabszolga valami közeledő uraságnak utat söpört maga előtt. Illett szerénynek lennie ennek a harcteret járt katonának, mert hiszen csak a császár egy jókedvű szeszélyének köszönhette, hogy a fejét nem tették a lábai elé. Ezt csak annak köszönhette, hogy a fiatal monarcha megelégette a 12 évig tartó áldatlan testvérharcot és polgárháborút, s általános amnesztiát adott az ellenfél katonáinak.

A fiatalember hirtelen megállt, óvatosan megtapogatta tógája alatt a bőrrerszényt, aztán határozott irányban megindult.

Előtte nem messze magaslott Saturnus temploma, az államkinestár, az állami számvevőszék és a quaestura hivatalának székhelye.

Az ifjú csakhamar eltűnt a boltívek alatt.

* *

Ha ez esemény után 9—10 évvel ismét Rómában járunk, fölöttébb nagy meglepetésben van részünk.

A fiatalember azóta bejutott az állami számvevőséghez irnoknak; nem ugyan valami érdeme révén, hanem egyszerűen megvette ezt a hivatalt. Ugy látszik, azon a késő őszi délutánon ennek a hivatalnak az árárt szorongatta erszénykéjében vagy tógája sinus-ában. De lehet, hogy azt a kis pénzt valamelyik harctéri bajtársától kapta kölcsön.

Sőt azóta tovább és följebb is jutott. Verselgetett, s e révén több költő figyelme ráfordult; ily módon bejutott Róma kormányzójának, a gazdag és művelt lovagnak, minden idők leghíresebb műpártolójának Maecenasnak a közvetlen baráti körébe; e révén a Divus Augustusnak is jóembere, szeretett barátja lett.

Ezentúl ideje egyrészét a fővárosban, nagyobb részét birtokán töltötte, eljárt a baiaei melegfürdőbe és a sós levegőjű tengerpartra, boldogan és elégedetten töltötte napjait.

Horatius életének ez a szaka úgy hangzik, mint egy szép mese vagy szép álom, mint valami happy ending a regény vagy film végén.

Valóban, mikor Kr. e. 8-ban november 8-án meghalt, megsiratta őt egész Róma, mint hős és nagy fiát. Maccenas köre megsiratta a kör egyik legkiválóbb tagját s a leghívebb barátot; sírt maga a császár is, mert birodalmának legfőbb erkölcsi támaszát, a virtus és a régi erkölcsök fenséges szavú dalmokát kísérte sírjához. De híre, neve nem szűnt meg azóta sem, sőt öregbedett, átesapott Itália határain túl is, amerre a Pax Romana elvitte a római kultuszt és kultúrát; századok sem tudták megfakítani nevének fényét, mert ma is, nem tudni, milyen szélesen és milyen mélyen, de neve és költészete hatóerő, és az is lesz talán a beláthatatlan századok végéig is.

...s egy életrajz, amelyhez hiányoznak az adatok.

Miért nagy ez a Horatius kortársai és az utókor, a saját kora s a késő évszázak szemében egyaránt?

1. Hiszen nem származott előkelő családból. Atyja felszabadult rab-szolga volt, *libertinus*, ha mindjárt talán a hős *Horatii* véréből is.

Abogyan a fennmaradt adatokból tudjuk, költőnk atyjának valami kis földbirtoka volt a lucaniai határon fekvő apuliai katonai gyarmaton, Venu-siában, az Aufidus partján; ebből éldegélt. Nevét a legendás Horatiusoktól, a *tribus Horatiana*-tól vette, valószínűleg a vérség jogán, de lehet, hogy csak azért, mert Itáliának ez a része ehhez a tribushoz tartozott. Feleségéről semmit sem tudunk; mikor Róma alapításának 689. évében, L. Cotta és L. Torquatus consulok uralkodása idején, Kr. e. 65. december 8-án megszületett a fia, valószínű, hogy az új élet fakadása az anya halálába került. Nem tudunk arról sem, hogy az apa-Horatiusnak több gyermeke lett volna. A Horatiusok családfája virágba bomlott még egyszer, s egy különös, időtálló, nem hervadó virággal ajándékozta meg az emberiséget.

2. Nem hordozta meg a maga dicsőségét még szűkebb hazájában sem. Egy alkalommal, elég rövid ideig, járt ugyan idegenben, egyszer pedig Itália területén ugyan, de szűkebb hazájától távolabb; de egyébként nem hagyta el Dél-Itáliát. Egészen szűk körben, szülőhelyén és Rómában s az attól kb. 3 órányira fekvő tiburi (tivoli) Sabinum-ban élt.

Hazáját először 45-ben hagyta el, amikor az athéni főiskolára ment, hogy tanulmányait befejezze. Itt filozófiai stúdiumokkal foglalkozott azoknak a mestereknek a keze alatt, akik az Akadémián adtak elő. Megismerkedett a nagy görög bölcselők tanaival; az évek múltával mind érettebb ítéllettel tud válogatni a régi és a divatos bölcselői rendszerek közt. A kissé homályos Pythagoras és Empedokles tanaival ismerkedik meg s a nevető bölcs: Demokritos eudaimonizmusával; Anaxagoras sajátos fizikai rendsze-

rével; a kritikai elméjű Sokrates önismeret hirdető bölcséletével, Platon finom lélekelemzéseivel és messzelátó állambölcsületével. Itt találkozik először a *középpút* elméletével, az annyira jellemző horatiusi *aurea mediocritas*-szal. Itt hall először a nagy rendszerező Aristoteles mindent átfogó világrendszeréről. Megismerkedik a peripatetikusokkal, akik a helyes önismeretről s a boldog élet feltételeiről szólnak.

Itt találkozik először a sokratesi iskola három válfajával: a cyrenei, epikureusi és stoikus bölcsélettel. A cyrenei Aristipposztól tanulja a *Carpe diem* elvét, a pillanat élvezetének tudományát; megismerkedik Epikureus haedonizmusával, amely szerint az élet művészete a minél nagyobb öröm s minél kisebb fájdalom, de ezt az egyensúlyt csak a helyes belátás, a *phrenesis* tudja elérni; a cynikus Antisthenestől megtanulja, hogy az erény lényege a tudás; a stoikus Zenon, Xenokrates és Polemon a természet szerinti életre tanítják (*naturae convenienter vivere*). Legmélyebb hatást reá az epikureizmus és stoicizmus tették, de egyikre sem esküdött, mert józan ítélőképessége megóvta a rendszerek túlzásaitól.

Athéni tanulmányait 44-ben Caesar meggyilkolása után abba kellett hagynia, mert 44 augusztusában Brutus Athénbe jött, hogy innen provinciájába, Makedoniába menjen, s magával vigye katonai szolgálatra a főiskola színe-javát.

Másodszor 27-ben hagyta el szűkebb hazáját, de ekkor már a jeles diplomata C. Cilnius Maecenas társaságában, aki Augustus megbízásából politikai küldetésben ment Brundisiumba és Tarentumba.

3. Nem kereste a népszerűséget. A császár, a Divus Augustus szolgálatában és környezetében élhetett volna, de ezt a megtiszteltetést visszautasította. Nem hízelgett, kortársainak szokása szerint, legmeghittebb barátjának, Maecenasnak sem, pedig neki köszönhette gondtalan jólétét. Inkább vállalta, hogy jötevéje kissé megbántva érezze magát, de mégis legszivebben baráti körén kívül, falusi birtokán élt.

38—37 telén Rómában Horatius közelebbi viszonyba került Maecenas társaságával, amelyhez az időben az irodalom legjelesebbjei, a nagy epikus Vergilius, a tragédia-író Varius és a kisebbek, Plotius Tucca, Quintilius Varus, Aristius Fuscus, Valgius Rufus és Melissus, később Propertius is tartoztak. Bemutatták Maecenasnak, de csak kb. 8 hónap múlva került bizalmasabb barátságba Maecenassal. Ekkor azonban a fővárosban és a vidéken egyaránt csaknem elválhatatlan társak lettek. Maecenas Tibur-ban, a *Digesta* (ma: *Licenza*) patakpartján kis birtokot adományozott a költőnek, amelyet ez Sabinumnak nevezett el. Kis park volt ez szerény lakóházzal, a parkon túl erdővel és némi szántóval. Kis állatállomány és 8 rabszolga gondoskodott a mezei munkáról, az idetartozó 5 kis tanya pedig az ellátás változatosságát biztosította. Itt szeretett legjobban élni Horatius.

Maecenas meghitt barátja volt Octavianusnak, a későbbi Augustusnak, aki Róma kormányzójává tette, sőt nem egyszer a maga teljhatalmú képviselőjével is megbízta barátját. Augustus nagyon szerette Horatiust, akil tisztaéletű férfinak és ügyes kis emberkének nevez. A császár nagyrabecsülte a költőt és titkárává akarta tenni; de Horatius, egészségi állapotára hivatkozva, visszautasította ezt a megtiszteltetést. De ez az uralkodóval való jóviszonyon nem rontott. A császár Horatius költészetét *perpetuo mansura* ítélte,

és megbízta őt a Carmen saeculare megköltésével; a költemény 17-ben el is készült, s az állami jubiláris ünnepségeken előadásra is került 4 ízben. De ugyancsak Augustus megbízásából írta meg a császár mostohafiát, Tiberiust és Drusust, dicsőítő költeményeit is.

4. Katonai dicsőség sem lett osztályrésze. Katonáskodott ugyan, magas tiszti rangot is viselt, nem egy csatában harcolt, de Philippinél, mint anynyian, ő is futott; annyira futott, hogy még a pajzsát is elhajtotta.

Mikor Brutus 44 augusztusában Athénbe jött, hogy innen provinciájába Makedoniába menjen, a nép lelkes fogadtatásban részesítette, ovációkat kapott, s az egyetemi ifjúság lelkes örömmel csatlakozott Brutus seregéhez, reménytől lángolva esküdött fel a sasos jelvényekre. Őt és társát Cassiust úgy tekintették, mint akik a hazát megszabadították a tirannus-tól.

Horatius a brutusi légió-ban a tribunus militum rangját kapta. Nagy megtiszteltetés volt ez a libertinus fiára; költőnk némi keserűséggel jegyzi fel, hogy sokan irigyelték tisztségéért, mert nemtelen származása ellenére neki is engedelmeskedik a római légió.

Sok mende-monda kelt szárnyra Horatius katonáskodásával kapcsolatban; némelyik minden alapot nélkülöz. Így arról is ver a szó, hogy költőnk megjárta volna Makedoniát, Thrakiát, és talán Kisázsziába is eljutott. Ezek az adatok valószínűleg teljesen alaptalanok.

Nov. 24-én részt vett a philippi csatában. Ekkor volt a költő futása és pajzs-elhajtása.

De lehet, hogy ez a pajzs-elhajtási epizód csak a költő tréfája és részben archilochosi reminiscencia.

5. Valami termékeny író sem volt, mert hiszen 162 hosszabb-rövidebb verset írt, mintegy tízezer sorban, 22 versformában. Azt sem lehet mondani, hogy valami népszerű modorban, közérthetően írt volna; hiszen *doctus poeta* volt, megértéséhez mindenkor széleskörű s beható nyelvi és tárgyi ismeretekre volt szükség.

Horatius, bála atyja szinte erőn felül való gondoskodásának, igen alapos műveltségben részesült.

E részben az alapokat már a venusiai elemiben megszerezte. Nem kellett épen sok idő, hogy a derék Flavius mester tudományának kútját fenéig meritse, úgyhogy a gondos atya nem is találta elégnek az ily módon megszerzett szellemi kincseket. Így került Horatius Rómába, ahol a kiváló pedagógusnak és grammatikusnak, a beneventumi Orbilius Pupillusnak iskolájába került.

Az Orbilius-féle iskolában a tanítványok Livius Andronicus régi Odysseia-fordítását olvasták és emlézték. Ki tudja, a színes nyelvű és színes képzeletű Homeros ezen az eléggé silány és darabos közegen keresztül is milyen mély hatást gyakorolt a gyermek képzeletére. Mindenesetre a nagy mitológiai apparatus, a színes mese s a hősök tarka galériája, amely ezt a régi remekművet jellemzi, megmozgathatta a gyermek lelkét, s ki tudja, a horatiusi versek hány alakja s hány fordulata bírja előképét ezeknek az elemi óráknak a hangulatában.

6. Valami eredeti költőnek sem lehet mondani, mert formában és

nem egyszer tartalomban is, előtte élt vagy korában divatos költők hatása alatt állott.

Már athéni főiskolai tanulmányai alatt megismerkedett a görög irodalommal. A görög nyelvben olyan jártasságra tett szert, hogy megkísérelte görög nyelven, görög versformában kifejezni gondolatait.

Horatius athéni tanulmányai alatt megismerkedett a görög irodalommal is, így a lesbosi Mytilene szülöttének, a Kr. e. 600 körül élt Alkaiosnak s az ugyancsak lesbosi Eressos szülöttének, Sappho-nak a búsongó költészetével, a teoszi lantos Anakreon s a keosi Bakchylides lírájával is, a cyrenei Kallimachos-szal, főként pedig a thebai Pindaros-szal, a legnagyobb görög lantosköltővel.

7. Nem is mindig ihletből írt; kevés számmal ugyan, de vannak megrendelt költeményei is. Egy egész csokor költemény nem született volna meg a császár parancsa nélkül. A közönség elismerő tapsaitól irtózott.

Nem egyszer emlegeti Horatius az immunda pauperies-t, a szennyes szegénységet, amely első költeményei írására kényszerítette a szerény scriba quaestorius-t, a kis írnokot. Ez aligha hihető, mert a költészet művelése nem hozott semmit a konyhára, mivel abban az időben nem fizettek a kiadók tiszteletdíjat. De meg költeményeinek túlnyomó része abból az időből való, amikor már gondtalan élet volt osztályrésze. Itt valószínűleg ismét csak a költő tréfájáról van szó, és inkább talán azt jelenti, hogy a költő nem annyira ihletből, mint inkább divatból kezdett verselgetni. Valóban, abban az időben feltűnően sok fűzfaköltő „táncolt a Parnasszuson meztláb”, s Horatius maró öngúnyjal magát is ezek közé számítja.

Azt is el kell ismerni, hogy a császár parancsa vagy legalább is nyomós kívánsága nélkül egy egész csokor jelentős költemény nem jött volna létre. Csak a Carmen saeculare-ra, a Tiberiust és Drusust méltató költeményekre kell gondolnunk. De sok jel és utalás mutat arra is, hogy az Ódac egész negyedik könyve is a császár határozott kívánságára született meg. Ebben a költeménycsokorban találjuk meg az igazi ódaköltő Horatiust, ebben szól a legkomorabban és legfenségesebben, ebben zengi legszebben a haza szent szeretetét, ebben ostorozza leginkább az önrdek s a kicsinyesség rabjait, ebben vannak a legszebb horatiusi szállóigék: de ezek a költemények a leghidegebbek is, és csaknem semmit sem mutatnak az idillikus életet szerető, csendesszavú, elvonult természetű emberből, Sabinum rajongó szerelmeséből.

*

A titok nyomában.

Shakespeare-ről járja a mondás, hogy számára az országút is színpaddá lett.

Valóban, az élet vásárja a maga ezerféle színével és hangjával, tarkán és hangosan nyüzsgő alakjaival kész látványosság és szomorkás-derüs színpadi anyag; csak éles szem és jó fül, mélyreható szellem és érző szív kell hozzá, hogy ebben a sokarcú zürben, ebben a „százhangú sirám”-ban el tudjunk igazodni: meglássuk a parányi embert szenvedéseivel; de meglássuk a sok apró ember-sors mögött a történelem arculatát is, a sokféle hangból,

a nevetés és sírás zavaros kórus-ából kihalljuk a vezető-dallamot, a nyüzsgölődésből a mozgás irányát és ritmusát, más szóval: a történelem „dialecticá”-ját.

Kr. e. 55 táján egy venusiai libertinus Rómába költözik fiacskájával. A gyermek tágranyilt szemmel és szomjas lélekkel issza be a főváros ezer benyomását, színcit és hangjait, nagyszerű ódon épületeinek és sürgő-forgó népének szokatlan és lebilincselő látványát.

Mit hozott ez a gyermek vidéki otthonából, erdős-hegyes szülőföldjéről, milyen emlékek maradtak a szívében?

És mit tapasztalt az új környezetben?

A fiú Horatius nem sok kedves emléket hozhatott az Aufidus partjáról. Mióta eszébe jutta, egyetlen igazán meleg szívvel találkozott: atyjáéval, akinek minden gondja az volt, hogy fiából becsületes és művelt embert faragjon. Egyébként azonban folyton éreznie kellett, mert hiszen éreztették vele, hogy ő csak rabszolga-ivadék; a „nagyhatalmú centuriók” gyermekei korán megérezgették vele alacsony sorsát.

Venusia afféle latin-római Grác volt, kisebb-nagyobb rangú, valamikor parancsoló szavú, de aztán félreállított vagy idejük-kitelt katonaemberek városa. Az apa-Horatius nem sokat törődhetett ezekkel a katona-családokkal; nem is sok érintkezési pontjuk lehetett. Csak amikor kisfia növekedett, és iskolába kezdett járni, gyermeke panaszain és sértődött némaságán láthatta, nem egyszer fájdalmasan, a katona-város nyers szellemét.

Valószínű, hogy nemcsak fiának magasabb nevelése érdekében, hanem e nyereség miatt is hagyta el Venusiát. És fiát már korán arra szoktatta, hogy az embereket való értékük s ne társadalmi vagy vagyoni helyzetük szerint ítélje meg. Így a gyermek már korán hozzászokott, hogy a felület alá lsson és pedig élesen és mélyen.

Később, egész ifjúsága alatt azt kellett látnia, hogy az emberek nagyjából ugyanazok, akármilyen divat, politikai áramlat vagy történelmi fordulat uralkodik is valamely közület felett.

A libertinus-fiú keserősége még löbbször is felújul életében. Mégegyszer és erősen akkor, amikor még katonai bajtársai is irigykednek reá elért magas rangja miatt.

Egyébként a katonai táborban szomorúan és kiábrándultan tapasztalhatta, hogy a legideálisabb cél szolgálatában, a legtelkesebb vezérek alatt is mennyire alacsony tud maradni az ember. Brutus táborában hitvány vetélkedéssel, hiú öndicsékvéssel, piperkőc hányivetiséggel találkozott léptenyomon, s midőn annyi halálmegvető küzdelem után visszatért, szemére hányták, miért nem dőlt kardjába vezéreivel együtt.

Valóban, Brutus és Cassius egy-ugyanazon hónapban dőltek kardjukba, Cassius a sikertelenség örjítő szegényében, Brutus pedig, mert „kétségbeesett az erény felett.”

Ügyanezt kellett Rómában is tapasztalnia.

A kispolgár iparkodott a mindenkori hatalomnak szolgálatába állani, s mint politikai szélkakas csak azt nézte, hogy a maga apró és gyakran piszkos kis érdekei ne szenvedjenek.

Isteneiben nem igen hitt, mert vezetőitől is azt látta, hogy inkább a saját ügyességükben és eszközükben bíznak, mint a felsőbb hatalmakban.

A vidékre, de főleg a fővárosba özönlenni kezdtek a sokféle, különös és titokzatos, fényes és hangos keleti, főleg ázsiai kultuszok, s ez az egyszerű, szűk látókörű lelkeket legalább is tarkahitűvé vagy babonássá tudta tenni.

A társadalmi életben is mély süllyedés volt tapasztalható.

Az erkölcsök elvadultak a 12 éves polgárháború bizonytalanságában. Az elégedetlen népelemek kenyeret, a harctérről visszaáramló katonák földet követeltek.

A családi élet bomlóban: a családi erkölcsöt léha élvezethajhászat váltja fel, a hitvesi hűség nevetség tárgyá, a gyermek nyűg. A pénz mohó vágya a fiakat arra ösztönzi, hogy szüleik halálát áhítsák.

Az augustusi kor új társadalmi rendet emelt föl: a hajlékony alkalmazkodók, a konclesők, a puffadt új-gazdagok, a semmiből a rang magasára emeltek, az üresfejű hencegők és kegyes szemforgatók új hadát.

A császár s vezető emberei jól meg tudták ugyan válogatni a maguk közvetlen környezetét, de költőnk — míg változatos és felfelé ívelő pályáját a scriptum quacstorium-tól Maecenas baráti köréig, a trón közvetlen magasságáig megtette — sokszor találkozhatott ezekkel a típusokkal, mert költeményeiben kacagtató és megdöbbenő galériáját rajzolja meg ezeknek a figuráknak.

Zavarodnak a fogalmak.

Horatius nem tartotta épen valami nagyra költői munkásságát. Számos helyen tréfás komolyan álléle játéknak nevezi, és talán érzi is verselgetéseit. Műveinek jelentékeny részét inkább szabad ritmusú c-evegésnek, alig kötött formájú szellemeskedésnek, tréfalkozásnak nézi, mint igazi költeményeknek.

Maga a költő verseit három csoportba osztja és három névvel illeti: *sermões*, *iambi* és *carmina*.

Sermo-knak azokat a hexameteres formájú költeményeit nevezi, amelyekben szelíd csipkelődéssel, az enyhe gúny hangján veszi stílus-hegyre kora hibáit, embertársai gyöngéit és nyegleségeit, de nem veszi ki magát sem az áldozatok sorából, és nevető hangon, egy egészen kis keserűséggel a hangjában gúnyolja önmagát is, kicsiny testalkatát, ijedős természetét, pulyka-mérgét. De mikor az emberi hibákat bemutatja, nem akar mást, mint nevetetni. Nem akar föltétlenül javítani, mert hiszen szkepticizmusa

nem is engedi, hogy az emberek valódi javulási lehetőségében hinni tudjon, inkább mulatságos esetek kapcsán mulatságos figurákat, enyhén torz karikatúrákat mutat be. Azt lehetne mondani, hogy kissé torzító görbe tükröt tart embertársai elé, hogy benne magukra ismerjenek, hibáikat kihangsúlyozva lássák.

A *iambus* elnevezés két irányban határozza meg ezt a műfajt. Egyrészt vonatkozik a külsőre, a versformára. Ezek a versek iambicus lejtésűek és egy iambicus trimeterre egy-egy iambicus dimeter következik. Ez a kétsoros versforma később kibővül, és a *carmina* ban már négy soros versszakká bővül.

Másrészt vonatkozik ez az elnevezés a tartalomra is. Ezekben a versekben a költő a görög Archilochost utánozza, aki ezekkel a furcsahangú, epés, bicegő versekkel gyilkos hatást tudott elérni. Anekdóta mondja, hogy Archilochos ezekkel a versekkel halálba kergette szerelmese ridegszívű atyját.

A *carmen* elnevezés tulajdonképpen szóközi értelemben dalt jelent. De nem szabad a mai poetikai értelemben venni az e fajtájú verseket, mert ekkor még a műfaj nem különült el eléggé, és az egységes elnevezés alatt két költeményszak lappang.

A *carmen* jelenti egyrészt a mai értelemben vett dalt, a könnyű hangon, játékosan, csöpp érzelmességgel vagy szomorúsággal megénekelte pillanatnyi hangulatot. A dal az illékony perc örömeit és bánatait zengi és őrzi meg, mintegy a percet konzerválja, kiveszi belőle a romlandó elemet, a haladó időt, és csak a szaladó percek illatát és hangulatát őrzi meg.

De jelenti másrészt a *carmen* a mai értelemben vett ódát is, a feszült érzelmű magasszárnyalású kifejezést is. Ezért van az, hogy a Horatius-féle *carmina* csoportnév alá tartoznak Horatius legbájosabb és legfenségebb költeményei egyaránt.

Már az első Horatius-kiadásokban, a volumenekben, libellusokban és a későbbi Horatius codexekben is a grammatikusok, kritikusok és scholiasták a költő oeuvre-jét más csoportosításban adják, egyrészt tekintettel vannak az időrendre, amennyire az egyáltalán kideríthető, másrészt a horatiusi elnevezések helyett ilyen csoportosításban adják a költeményeket: *satirae*, *epodi*, *odae* és *epistolae*.

A Horatius-tól sermones-nek nevezett költeményeket *satirae* és *epistolae* néven osztják két csoportra.

A horatiusi *iambus* elnevezés helyett behozzák az *epodos* nevet, ami záróverset jelent.

Az *odae* név alá tartoznak a *carmina* nevezetűek.

A költő művei tehát ódákból, epodoszokból, szatirákból és episztolákból állanak.

Mit mond Porphyrio?

Porphyrio, a IV. század scholiastája és grammatikusa, Horatius-magyarázataiban a szatirákat és episztolákat egy kalap alá veszi, és azt állítja, hogy ez a két műfaj tulajdonképpen egy és ugyanaz; a költőnek egy a célja: *ridentem dicere verum*, mosolyogva mondani meg az igazat, úgy epéskedni az emberekkel, hogy ők maguk is mulatságosnak tartsák a maguk felszégtségét és szánalmasságát. (A japán harakiri-kés is selyempapírba van burkolva.)

Porphyrio-nak igaza van, mindkét műfaj egy célt szolgál: bemutatni a költő közeli és távoli ismerőseit, az életében felbukkanó figurákat a maguk meztelenségében.

Szakadatlan és megdöbbenő libasorban sorjáznak el a római közélet és alvilág rút alakjai: Canidia és Sagana, a két boszorkány, akiken még maga Priapus isten, ez a torzonborz madárijesztő és az éj minden titkának tudója, is megbotránkozik; a szájas és nagyhangú, de üresfejű vitázók: a gyanús „lovag“ Rupilius Rex és a megvetett s megsérthetetlen félvér Persius (Horatius ráér közben egy utánozhatatlan szóviccet is elsütni Rupilius „király“-ról); a szabadszájú Mescius Cicirrus; a Via Sacra szemtelen és le nem rázható fűzfapoétája és a végeláthatatlan sok kabinet-alak, akiknek eleven és mulatságos figuráiban korát és környezetét állítja elég szelíd pellengérré.

A megoldott egyenlet avagy az ízekre szedett ember.

És ezek mögött az alakok mögött, a szatirák és episztolák olvastán, kísérteties hűséggel élénk rajzolódik az örök ember a maga kis furfangjával, szomorú ürességével és magasabbra-messzebbre nem néző szűk látókörével. Ott ülünk az utálatos, felkapaszkodott új gazdag Catius gögös dús asztala mellett, hallgatjuk a műveletlen gourmé ki nem fogyó magyarázatait az ételek származását és készítési módját illetőleg; még az öreg és vak Tyresias jós is felvonul ennek a kacagtató és elrémitő *danse macabre*-nak a végén, hogy pusmogó hangon és ravasz arccal „biztos“ tanácsokat adjon azoknak a türelmetleneknek, akik már hosszúnak találják szüleik életét, és gyorsabb ütemben szeretnének hozzájutni örökségükhöz.

S amint ezeken a halhatatlanul csúf és torz figurákon végignézünk, annyi század távolán át is halljuk a keserű mosolyú költő hangját: *Mutato nomine fabula de te narratur*, s szégyenkezve vesszük észre, hogy ezek nemcsak egy régmúlt kor régen porrá vált alakjai, hanem egy-egy huncut és vidám grimasz minket is példáz, egy-egy kis arcvonás a mienk is lehetne. Sőt tovább, ezek a figurák tulajdonképpen az *ewig Menschliches*-t rajzolják, az időtlen és időtlen embert, a felsőbb hatalmak szánalmas marionettfiguráit.

A libertinus fia elbánik embertársaival: beleörökíti őket halhatatlan szépségű költeményeibe.

Amint az évek haladnak a költő feje felett, egyre mélyebb és lelkibb lesz, egyre kevesebb esetlegest mutat be, egyre inkább a lelket rajzolja. Amint életpályája feljebb és feljebb ível, emberlátása is egyre mélyül; de egyben mindjobban távolodik a *profanum vulgus*-tól, és a bölcs és élesszemű művész biztosságával s a művelt világti tartózkodó fölényével mutat a dolgok mögé. Egyre jobban látja, hogy ezt a bomló társadalmat, ezt a cinikus, nagyvárosiasan felületes, isteneket és hazát lemosolygó hangyabolyt csak az erkölcs ereje tudja ismét nemzetté kovácsolni. Nem is kellett talán az isten-császár parancsa, hogy Horatius komor szépségű és sűrű lenyűgöző ódáiban rámutasson — most már mosolytalanra keményített férfiarccal, s a *virtus Romana* erejében hívő *vates* kemény hangján mutasson rá — a nemzet-fenntartó örök törvényekre: az istenek, a szent honi föld, a dicső ősök s a kemény élet feltétlen parancsaira.

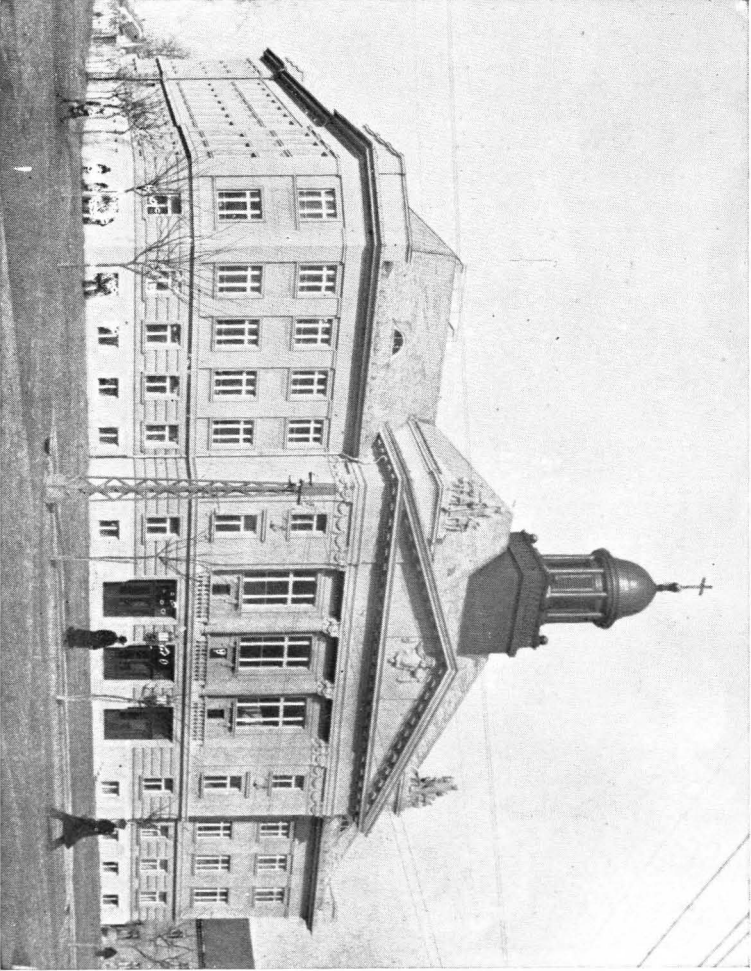
Az örök Horatius.

De szívünkhöz legközelebb mégis csak az a Horatius áll, aki ősülő halántékkal, kezében *caecubum*-val, borongva tekint ki a hősipkás *Soracte*-ra vagy a *Gráciák* könnyű tavaszi körtáncára, s meghékelt mosollyal, egy szebb és örökebb élet reményével hallgatja ajtaján a settengő léptű *Mors Imperator* el nem csittuló, örök kopogását.

Felhasznált irodalom. A dolgozat forrásaiul — a napilapok, folyóiratok és tankönyvek Horatius-cikkein kívül — a következő főbb művek szolgáltak:

Némethy Géza: Horatius-előadásai a budapesti egyetemen. (Egyetemi jegyzet.)
Némethy Géza: A római elegia. (Budapest, Akadémia, 1905.) *Popini Albert*: Horatius. (Budapest, Kilián, 1895.) *Martin Schanz*: Geschichte der römischen Litteratur. (Handbuch der klass. Altertumswissenschaft VIII. München, Beck, 1890.) *Pecz Vilmos*: Ókori lexikon. (Budapest, Franklin, 1902.) *Draskó Béla*: Horatius elhikái elvei. (Budapest, „Hunyadi M.”-nyomda, 1886.) *C. Suetonius Tranquillus*: Vita Horatii. (Teubner, Leipzig, 1876.) *A Albrecht*: Abriss der römischen Litteraturgeschichte, (Leipzig, Ph. Reclam, jun.) *Csengeri János*: Rómaiak. Egyetemes Irodalomtört. II. (Budapest, Franklin, 1905.)

Az új gimnáziumi épület.

I. Az iskola multja.

Intézetünk immár 221 éves multra tekinthet vissza. Alapítója Koháry István gr. országbíró volt. Egyike a magyar barokk korszak kiemelkedő egyéniségeinek, akik vallásuk és nemzetük művelése érdekében sokat tettek és áldoztak. Koháry, akit iskolázottsága, műveltsége, közéleti szereplése és életének gazdag tapasztalatai széles látókörű emberré tettek, tudatában volt az iskolázás jelentőségének. De nemcsak ez vezette őt a kecskeméti iskola alapításában, hanem az is, hogy Kecskemét városának egyik, még pedig eléggé tekintélyes földesura volt. Kecskemét városa, melyet a felszabadító hadjárat és Rákóczi felkelése, főleg azonban a rácok pusztításai majdnem koldusbotra juttattak, nem volt abban a helyzetben, hogy a maga erejéből iskolát tudjon emelni és fenntartani. Koháry meleg érdeklődéssel kísérve a kecskeméti sorsát, maga veszi kezébe a kezdeményezést, és az iskolának a vezetését a piaristákra bizza (1714). Erre az elhatározására döntő hatással volt saját élménye: 1712-ben Nyitrán személyesen ismerte meg a piaristák nevelő munkásságát. Szándékát rövidesen valóra is váltotta, és 1715. február 21-én a piarista atyák meg is kezdték működésüket 63 tanulóval.

A város lakossága ünnepélyesen fogadta az első piaristákat, Keseleőkői Majthényi Domokos házfőnököt, Kovátsovits Pált, az iskola első igazgatóját és Bieliczky Ágoston tanítót. Ideiglenesen a Mária-Társulat házáat bocsátották rendelkezésükre (ez a mai színház helyén volt). Innen járogattak el a valószínűleg nem messze fekvő elemi iskolába, melyet kérésükre a tanítás céljaira átengedtek nekik. Ugyanekkor a róm. kat. Egyház gondozásukra bízta a Szt. Mihály-kápolnát, mely közel esett az iskolához és ideiglenes lakóhelyükhöz is.

A következő évben (1716) megnyílt az első és a második osztály (el. infima: declinistae, comparatae, conjugatae és minores parvistae; el. media: majores parvistae és principistae), és a tanulók száma 118-ra emelkedett. Az egyre jobban növekvő tanulóifjúság számára azonban szűknek bizonyult az elemi iskola helyisége. Közben szerencsétlenség is érte őket, 1718-ban a tűz elpusztította ideiglenes lakásukat. Az iskola fejlődése szükségessé tette, hogy a piaristák vágya, saját házuk felépítése mihamarabb megkezdődjék, és oda költözhesenek. 1720-ban indult meg a ház építése, és 1724-ben már annyira előrehaladt, hogy átköltözhetek új otthonukba, a mai társház épületébe. Az iskola a társház földszinti szobáiban helyezkedett el, a piaristák pedig az emeleten laktak. Közben megnyílt a harmadik osztály (el. syntaxistarum) is.

De a Szt. Mihály-kápolna is szűk volt a nagyszámú ifjúság és az odajáró hívők számára. Ezen a hiányon először úgy segítettek, hogy a

rendházban az alsó folyosó egy részét elzárták, és kápolnává alakították, de még ez is kicsiny volt. Szükségesnek mutatkozott tehát a templom felépítése is. 1729. Szt. Háromság vasárnapján tették le a piarista templom alapkövét, s 1735-ben készült el véglegesen. Ezzel a hívők és a piarista atyák régi vágya teljesült.

A piaristák lelkes és odaadó munkája következtében az iskola jöhrneve egyre jobban növekedett, s messze vidékről sereglettek Kecskemétre a tanulóifjak. Kecskemét így nemcsak a Duna—Tiszaköz katolikusságának lett művelődési középpontja, hanem a Felvidékről, a Dunántúlról, sőt a Nagyalföld keleti széléről is sokan felkeresték. A kis- és nagykunsgái, jászsági magyar fiúkkal együtt német polgárgyerekek, azután tót, rác, sőt elvélve horvát anyanyelvűek is szorgalmasan látogatták az iskolát. A diákság száma 1777-ig némi hullámmzással állandóan növekedett. 1759-ben 480 tanulója volt az intézetnek. 1753-ban Rákóczy Miklós házfőnök a társház mellett megépítteti a ma „piarista konviktus“nak nevezett épületrészt, s ily módon 1754-ben megnyitották a poétikai és retorikai osztályt is, és ezzel az intézet hatosztályos gimnázium lett. Bár a tanítás nyelve latin volt, mégis az iskola szerencsés fekvésénél fogva tiszta magyar környezetben a magyarosítás egyik legjelentősebb tényezője lett. A piarista rend is azért rendelí 1736-ban a hittudományt tanuló rendi növendékeket, hogy a magyar nyelvet minél jobban elsajátítsák. (1743-ig marad itt.) Itt működik 1731-től kezdve a rendi noviciátus is egészen 1849-ig. A rendfőnököknek is székhelyük volt Kecskemét 1730—32-ig.

A piaristák alapítójuk szándékának megfelelően először az elemi nép-oktatást veszik gondozásukba, s iskoláik csak lassan nőnek ki gimnáziumokká. A jezsuita rend eltörlése után azonban egyre nagyobb jelentőségre emelkednek, s átveszik a jezsuita iskolák egy részét is. Tanításukban alkalmazkodtak a gyakorlati élethez, s már a Ratio Educationis (1777) előtt az íráson kívül a hittant, a latin és német nyelvet, majd a földrajzot, görögöt, a római és a hazai történelmet rendes tárgyként tanították. A magyar nyelvet Cörver br. rendfőnök Methodus-a alapján már 1758-tól kezdve kötelezően tanították. A Ratio Educationis tanterve tehát semmi zökkenőt sem okozott az iskola munkájában. Annál nagyobb megrázkódtatással jártak a rendre s egyuttal az iskola működésére is II. József intézkedései. Az iskola hanyatlásnak indult, 1788-ban összesen 26 tanulója volt az intézetnek. A zavaros viszonyok között meglazult a diákság fegyelme is. Az 1806-ban kiadott Nova Ratio-ra várt az a feladat, hogy a megbolygatott iskolaügyet újra rendezze. Az egész országban egyre jobban erősödő nemzeti érzés sürgeti, hogy a magyar nyelvet is iktassák a rendes tárgyak közé. 1796-tól kezdve szerepel a magyar nyelv is a rendes tárgyak között.

A kecskeméti piarista iskola a Nova Ratio kiadásakor már ismét hatosztályos gimnázium (u. n. nagy gimnázium) volt, s a tanulók száma 280-ra

emelkedett. Időközben a ház és az iskola épülete annyira megrongálódott, hogy új épületről kellett immár gondoskodni. A kezdeményezés után azonban csak lassan indult meg az építkezés. 1825-ben fogtak hozzá a templom mellett az új épület felépítéséhez, s csak 1832-re készült el. Ekkor a róm. kat. Egyházközség vállalta magára annak fenntartását. Ily módon az iskola zavartalanul folytathatta működését. Az ifjúság száma átlagosan 300 körül mozgott. A békés munkát csak az 1848/49-es évek eseményei és küzdelmei szakították meg. Az iskolát Haynau kórháznak lefoglaltatta. 1849 szeptemberében ugyan visszaadták, de midőn októberben az iskolát megnyitották, már új, az osztrák tanterv (Entwurf) szerint kellett tanítaniuk. Ez a tanterv minden előnye mellett is ellenszenves volt a piaristáknak, mert a német nyelvet erőszakolta rá az iskolákra, holott 1841-től kezdve már az összes tárgyat magyar nyelven tanították. A piarista gimnázium négyosztályos alginázium lett, a tandíj és a beíratási díj fizetése pedig megapasztotta a tanulók számát. Mindez az iskola fenntartását is kérdésessé tette. 1853-ban Demeter Alajos igazgató egyenesen azt a tervet vetelte fel, alakítsák az iskolát reáliskolává, hogy továbbra is életképes maradjon. Ez ugyan nem történt meg, mert sokan voltak, akik nem az átalakítás, hanem a továbbfejlesztés mellett foglaltak állást, s azt javasolták, hogy főgimnáziumná kell kifejleszteni. Az erre vonatkozó tárgyalások a kat. Egyházközség és a rendfőnök között 1859-ben eredményre is vezettek. Csak az épülethiány okozott nagy gondot. Ezen újabb bővítéssel segítettek. 1860-ban fogtak hozzá a kibővítéshez, s a következő évben a váci püspök felszentelve átadta rendeltetésének. A fokozatosan fejlődő intézet azonban újabb építkezéseket tett szükségessé. 1888-ban megépítik a tornacsarnokot, 1893/94-ben pedig felépült az intézetnek a Horváth Cirill-utca felé eső része is. Így rakódott össze részből a piaristák kecskeméti gimnáziuma, melyet ma már „öreg gimnázium“ néven emlegetünk. A rend pedig azzal tett eleget a szerződés feltételeinek, hogy tanárokkal látta el az iskolát, és ideküldötte a gimnáziumba járó rendi növendékeket. A rend kisebb papnevelő intézete azóta is itt működik (u. n. stúdium). Az intézetben 1862/63-ban volt az első érettségi vizsgálat, s ekkor alakult meg az önképzőkör is. A diákság szellemi életét ébrentartották és fejlesztették a pályázatok, az ifjúsági könyvtár, ambícióját és öntevékenységet pedig az ifjúsági egyesületek.

Az 1883. évi középiskolai törvénnyel kapcsolatban a piaristák minden nehézség nélkül illeszkedtek be az új tantervbe s annak szellemébe az ősi örökség elfeledése nélkül. A világháború megrázkódtatásai, a forradalmak, majd a ránk szakadó trianoni béke és az ország megcsönkítése kemény életfeladatok elé állították a magyarságot, legfőképpen azonban az ifjúságot. Az új életcélok, a művelődési eszmény és a korszerű haladás összefoglalása tették kívánatosá az 1924. évi középiskolai reformot. Ennek

három típusú iskolája (gimnázium, reálgimnázium, reáliskola) közül intézetünk gimnázium lett.

Iskolánk fejlesztését és az iskolaépület kibővítését csak egyidőre oldották meg a múlt század 80–90-es éveinek építkezései. Az öreg gimnázium aránylag rövid idő múltán már nem felelt meg a modern iskolai épület követelményeinek. A szertári helyiségek elégteleneknek, a tantermek a jelentkező tanulók befogadására szűkeknek bizonyultak. Új, modern épület emelésére megindultak tehát a tervezgetések, amelyek 1911 óta öltöttek konkrétebb formát, majd a nagy gondolatokat és áldozatkészségeket magában rejtő végleges terv alapján 1930. szept. 27-én meg is kezdődött az építkezés a piarista templommal és társházzal szembenfekvő régi reáliskola és a vele szomszédos telkeken dr. Hüttl Dezső műegyetemi tanár tervei alapján. A munka nagy lendülettel folyt 1931. évi augusztusig, amikor a pénzügyi nehézségek miatt bekövetkezett a hanyatlás, sőt — közel a teljes befejezés előtt — a két évig tartó pangás. Végre a magyar Kegyesitanítórend főnöke, Sebes Ferenc dr. 1933. nyarán újra megindította a munkálatokat, s az épületet beköltözhetővé tette. 1933. dec. 4-én az új épületben meg is kezdődhetett a tanítás. Köszönet mind néhai gr. Klebersberg Kúno vallás- és közoktatásügyi miniszternek, mind pedig Keeskemét th. város közönségének, hogy a róm. kat. Egyházközséget e nemes szándék és nagy terv megvalósításában hathatósan támogatták.

Iskolánk eddigi főigazgatói: farádi Vörös Antal (1776–85), báró Prónay Gábor főispán (1785–90), gróf Szapáry József főispán (1793–1822), Orgler József kanonok (1824–29), Adamkovics Mihály kanonok (1831–45). Az önkényuralom idején főfelügyelők voltak: Kovács Pál helytartótanácsi tisztviselő (1851–53), Haas Mihály prépost (1853–58), Halder Konrád kir. tanácsos (1858–67). A főigazgatóságok visszaállítása után iskoláink főigazgatói: Fesztl Károly kanonok (1862–66), Róder Alajos kanonok (1866–67), Lutter Nándor piarista (1867–1884). A budapestvidéki tankerületben iskoláink főigazgatói voltak: Say Móric (1884–85), Hóman Ottó (1885–96), Francesics Norbert (1896–1904), Spitkó Lajos (1904–1914), Badics Ferenc dr. (1915–18), Madzsar Gusztáv (1919–27), Acsay István dr. (1927–32). 1932. évi július 1-től kezdődően a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter intézetünket a budapestvidéki tankerületből kivéve a szegedi tankerületbe osztotta be. Főigazgató: Kaufmann György dr. (1932-től.)

Iskolánk eddigi igazgatói: Kovátsovits Pál (1715), Zaboynik Péter (1715–24), Kovátsovits Pál (1724–26), Tagányi Béla (1726–28), Demka Sándor (1728–30), Alapy (Halápy) Konstantin (1730), Demka Sándor (1730–33), Zhoretizky Tóbiás (1733–34), Oszlányi Ferdinánd (1734–35), Demka Sándor (1735–36), Tagányi Béla (1736–39), Demka Sándor.

¹ A megépítés történetét lásd az 1930/31. és 1931/32. iskolaévi intézeti Értesítőben.

(1739–41), Nozdrovitzky Szevér (1741–42), Deményi László (1742–43), Gyurovits Glicér (1743–44), Demka Sándor (1744–45), Rátay Egyed (1745–47), Demka Sándor (1747–48), Dorinetz Chr. János (1748–49), Prileczky Mihály (1749–50), Tarr András (1750–52), Pnyacssek Julián (1752–54), Szokolóczy Vendel (1754–56), Horváth Benedek (1756–57), Rákóczy Miklós (1757–58), Hulinyi Jónás (1758–59), Tarr András (1759–60), Léday Lénárt (1760–63), Kiss Adorján (1763–64), Lality Elek (1764–68), Diviaczky János (1768–69), Kázmér Demeter (1769–72), Holló Imre (1772–73), Némethy Lajos (1773–74), Butsi Sándor (1774–76), Koretz Orbán (1776–89), Kruzy Márton (1789–90), Szomy Lajos (1790–93), Pek Ágoston (1793–99), Visky Ágoston (1799–1802), Subányi György (1802–1803), Lippay József (1803–1807), Kiss Márton (1807–1808), Hulják Péter (1808–10), Hegyi József (1810–11), Dani Zsigmond (1811–32), Cserbay Lipót (1832–37), Katona Dénes dr. (1837–41), Schembera József (1841–44), Valentini János (1844–46), Szigly Gábor (1846–47), Demeter Alajos (1847–55), Cseh Ferenc dr. (1855–59), Suhajda Sándor dr. (1859–63), Polák Ede dr. (1863–83), Tóth Antal (1883–88), Perger József (1888–97), Tóth György dr. (1897–1914), Brach József (1914–19), Simonides István (1919–23), Niklos János (1923–28), Csösz László (1928–31), Orbán János dr. (1931-től).

Az iskola egykori (elhunyt) tanárai közül a tudomány és irodalom terén kitűntek: Alapy Konstantin (író), Cseh Ferenc (filozófus), Czirbusz Géza (egy. tanár, földrajzi író), Horányi Elek (irodalomtörténetíró), Horváth Mihály (történetíró), Koppi Károly (egyet. tanár, történettudós), Kucserik Sándor (az utolsó latin költő), Laczkó Dezső (geológus), Nagy Alajos (pedagógus), Pintér Kálmán (író, a Vörösmarty kultusz terjesztője), Pivár Ignác (a vakok orsz. intézetének volt igazgatója, gyógypedagógus), Polák Ede (természetudós), Simai Kristóf (akadémikus, színműíró), Szölgvény János (tankönyvíró), Tóth György (pedagógus, filológus), Vajda Gyula (egyet. tanár, történettudós), Váry Gellért (filológus, író).

Iskolánk nevesebb tanítványai a mullban: Csemegi Károly (jogtudós, a büntető törvénykönyv szerkesztője), Garay Alajos (költő), Hornyik János (Kecskemét város történetírója), Horváth Döme (író), Horváth Cirill (akadémikus, egyet. tanár, filozófus, író), Kada Elek (író, Kecskemét nagynevű polgármestere), Katona József (a *Bánk-bán* szerzője), Klapka György (honvédtábornok), Madarassy László (hírlap és jogi író), Szentkirályi László (szeptemvir), Szlemenits Pál (jogtudós) Tomcsányi Lajos (egyházi író), Váczy János (irodalomtörténetíró).

II. Adatok az intézet lefolyt 1934—35. iskolaévének történetéhez.

1. Az iskolaév lefolyása. A tanártestület alakuló értekezletét szeptember hó 3-án tartotta. A különbözőzeti vizsgálatok írásbeli része szeptember hó 4-én, a szóbeli 5-én folyt le, a javítóvizsgálatok szeptember 4-én voltak. A tanulók beírása szeptember 10. és 11. napján történt. Az iskolaévet szeptember 11-én nyitottuk meg ünnepélyes *Veni Sancte*val, elrendeztük az osztályokat, megismertettük a tanulókkal az intézet fegyelmi szabályait, majd ifjúságunk tisztelegve elvonult a nemzeti zászló előtt. Szeptember 12-én megkezdődtek az előadások, s a törvényes szüneteken kívül megszakítás nélkül folytak az év végéig. A befejező összefoglalásokat a VIII. osztályban május 10—14., az I—VII. osztályban pedig június hó 7—13. napjain tartottuk meg. Az iskolaévet a nagym. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Úr 36.139/1935. V. a—1. számú magas rendelete értelmében június hó 17-én zártuk be. E napon ünnepélyes *Te Deum* volt, majd kiosztottuk a bizonyítványokat, a pályaművek díjait, a jutalmakat és segélyeket.

2. Változások a tanártestületben. Az 1934—35. iskolaévre vonatkozóan a tanártestületben az a változás történt, hogy a magyar Kegyesitanítórend Főnöke *Balogh Ferencet* intézetünkéből a budapesti kegyesrendi gimnáziumba, *Lengyel János dr.-t* a nagykanizsai, *Nagy Miklóst* a debreceni kegyesrendi reál-gimnáziumba, *Zellhofer Jánost* pedig a szegedi kegyesrendi városi rk. Dugonics A. gimnáziumba helyezte. Lengyel János dr. és Nagy Miklós ö, Balogh Ferenc és Zellhofer János 2 évig volt iskolánk tanára.

A tanártestület új tagjai lettek: *Jeney János dr.* a Kegyesitanítórend budapesti tanárképző intézetéből, *Molnár Sándor* a sátoraljaújhelyi, *Szalay József* (okt. 1-én) a tatai, *Szilassy Ferenc* a debreceni, *Szűcs Lajos dr.* a nagykanizsai kegyesrendi reál-gimnáziumból, *Preszeller Ferenc* a szegedi kegyesrendi városi rk. Dugonics A. gimnáziumból.

3. Hivatalos látogatások. *Hanauer István dr.* megyéspüspök úr május 6-án a bérnálás szentségében részesítette intézetünk tanulóit, s megtekintette a gimnázium új épületét.

Kaufmann György dr. tankerületi kir. főigazgató hivatalos látogatásának ideje: márc. 21. és 22. napja. Ezenkívül az évvégi szóbeli érettségi vizsgálatokon elnökölt.

Kovács Sándor főesperes, apátplébános úr, püspöki biztos az évvégi vallástani vizsgálatokon elnökölt.

Zimányi Gyula piarista asszisztens úr, a Kalazantinum igazgatója, a gimnáziumba járó rendi növendékek tanulmányi előmenetelének megfigyelésére tett látogatást ápr. 29-én a VII. és VIII. osztályban.

Bohn Ferenc dr. testnevelési szakfelügyelő úr ismételten látogatást

tell a testnevelési órákon, s felülvizsgálta az újonnan felszerelt tornatermet.

A hivatalos látogatásokon kívül többen megtekintették intézetünk új épületét. *Shvoy Lajos* székesfehérvári megyéspüspök úr március hóban dísztermünkben mondotta konferencia-beszédeit a férfi kongregáció tagjainak, s ezzel kapcsolatban tanulóinkhoz is szólt, s áldásban részesítette őket. Megtekintette intézetünket *Bornemissza Géza* kereskedelmi miniszter úr is abból az alkalomból, hogy a nagyközönség számára dísztermünkben előadást tartott. *Hanauer István dr.* megyéspüspök úr elnökletével május hóban ugyancsak a dísztermünkben megtartott egyházmegyei eucharisztikus kongresszus alkalmával az egyházmegyei papság gyönyörködött az új épületben.

4. **Valláserkölcsi nevelés.** Scholae Piae -- ezt a felírást viseli iskolánk. *Scholae:* az elmét pallérozzák; *Piae:* a lelkeket nevelik. *Scholae:* tudományt adnak; *Piae:* az erényre tanítanak. *Scholae:* a földi boldogulást célozzák; *Piae:* az örök boldogságra mutatnak. *Scholae:* azon vannak, hogy a tudomány szeretetere felgyulladt ifjúból a hazának hasznos polgára váljék; *Piae:* azt akarják, hogy az erkölcsi jóság foglalja le az ifjú ember szívét, és legyen belőle egyháznak éke.

Ezért mondotta méltán Tommaseo, a nagy velencei államférfiú: *Kegyes iskolák: édes név, melyben ölelkezik ég és föld, Isten és ember, egyház és haza.*

Ezt az esztendőt is arra használtuk fel, hogy a Scholae Piae ne maradjon írott belü. Neveltünk. Nevelni annyit tesz, mint segíteni valakit abban, hogy ösztöneit megfékezze, és azokon uralkodjék. Ha ez megtörtént, a csata meg van nyerve. Ha ez elmaradt, minden elveszett.

Aki máson segíteni akar, annak magának is jól meg kell vetnie lábát: a piarista nevelés az Egyház talaján fakadt. S Foersterrel meg vagyunk győződve a kereszténység nevelőeszközeinek semmi mással össze nem hasonlítható pedagógiai erejéről.

A nevelés szoktatás: ezért fáradhatatlan türelemmel ismételtük a jót, és irtottuk a rossz, felkapott, kívülről jött, káros szokásokat. A nevelés a szabadakarat erősítése: ezért azon voltunk, hogy nem annyira vezényszavakkal, mint a meggyőzés erejével és a jóakaratot szövetségesünkévé neveljünk. Itt sokszor kellett nemcsak a fiúk füléhez, hanem az eszéhez is beszélnünk.

Régi kérdés: melyik fontosabb, a tanítás vagy a nevelés? Mi magát az iskolai munkának hűségese végzését látjuk az erkölcsi nevelés legrövidebb útjának. Ez történik minden egyes tárgyban és minden egyes órán, s így az erkölcsi nevelés átfogja egész iskolánkat.

A vallásoktatásban az vezet, „hogy nem él emberhez méltó életet, aki el nem jutott odáig, hogy személyes viszonyba lépjen az Istennel.”⁴⁾(Sik.)

A hittanórák az Istent és embert összekötő Egyház tanítását közvetí-

tik, s hatalmas támaszt kapnak az iskola szellemében. A hittanár különösen a felsősök nagy részével egyénenként is foglalkozott.

Az exhortációk a tél kivételével a diákmise közben hangzanak el. Az örök vágyat akarják ébrentartani: különbbé válnunk önmagunknál. A téli időben az exhortáció 3 csoportban, az iskolában történik; Molnár Sándor, Nyers Lajos dr. és a hittanár végezték. Ugyanők vezették az ifjúság húsvéti lelkigyakorlatait.

Az Egyház kimagasló ünnepén asszisztenciás szentmisét hallgattunk. Hagyományosan elvégeztük a nagyheti szertartásokat. A szentsírnál a felsősök adoráltak példás buzgósággal. A feltámadási körmenet hatalmas közönsége elsősorban vonult a Piarista tér felé. — Meg kell itt emlékeznünk a nagyheti szertartásokat ellátó s az énektanár úr vezetése alatt álló önkéntes diákkar áldozatkész munkájáról.

A kötelező hétköznapi szentmisék szünetelése idején jó volt látnunk, hogy alig akad diák, aki ne tért volna be előadás előtt a *templomba*. A szentségekhez járulásban csak egy egészen kis töredék elégedett meg a kötelező évi négy szentgyónással. Május 6-án pedig mintegy 150 diákunk vette a Megyéspüspök kezéből a bérmálás szentségét. Erre háromnapos, egész kis lelkigyakorlattal készültek.

Különös gondunk volt a Szent Szűz tiszteletének ápolása és a szentolvasó terjesztése. Az Angelust, ill. Regina Coelit minden délben elmondtuk.

Szent Kalazancius Atyánk Pártfogásának ünnepére ezidén az 1934. márc. 19-én szenttéavatott piarista, Pirrotti Pompilius 3 napos ünneplésével készültünk. Délelőtt szentmisét, délután szentbeszédet és litániát hallgatott ifjúságunk, majd az ünnepen a szentségekhez járult. Ünnepi szónokaink Linka Ferenc c. esperes, reáliskolai hittanár, P. Feisz Angelusz szentferencrendi házfőnök és Sélley Ferenc segédlelkész urak voltak, kik nagy szeretettel tárták az ifjúság elé az új szent jellemképét. Az ünnepen a szentmisét Kovács Sándor apátplébános, kiskunsági főesperes celebrálta nagy segédlettel. Prédikált Fejes Tibor. — Majd az iskolai ünnepély következett, mikor is hatalmas dísztermünk majdnem szűknek mutatkozott.

Az egyházmegyei szentségimádás június hó 8. napján esett templomunkra. Ifjúságunk buzgón róttá le áhítatát a Legszenőbb előtt.

Az intézettől búcsúzó diákjaink saját kezdeményezésükből az O Pater Parvulorumot énekelték el a búcsúdal előtt, és a ballagáskor imádkoztak a templomban. Az iskola pedig június 2-án búcsúztatta őket; a szentbeszédet Molnár S. osztályfőnök mondta; a fiúk a főoltárt körülállották, és a szentmisén megáldoztak. Az érettségi eredmény kihirdetése után a templomba vonultak, hogy a szentségi Krisztus áldását vegyék középiskolai munkájuk gyümölcésére.

„Az ember elsősorban nem azzal nevel, ami; se nem azzal, amit cselekszik; hanem azzal, amit teljes szívével és elméjével átölel, s amit

teljes lelkével és minden erejével akar.“ (Sebes.) — Mi ebben az esztendőben is minden tudásunkkal és minden akaratunkkal Rendünk jelszavát szolgáltuk: *Omnia ad maius pietatis incrementum!*

Február utolsó napjaiban Shvoy Lajos székesfehérvári megyéspüspök úr ő nagyméltósága intézelünk dísztermében vezette a kecskeméti férfi-intelligencia húsvéti szentgyakorlatát. Ez alkalommal ifjúságunkat áldásában részesítette, s többek között a következő szavakat intézte diákjainkhoz:

Kedves Fiaim! Az Igazgató úr megkért, hogy látogassalak meg benneteket, és adjam rátok áldásomat. Szívesen vállalkoztam rá, de kikötöttem, hogy az utolsó óra maradjon el, mert tudom, hogy a diák semminek sem örül annyira, mint a szünetnek. De azért ne gondoljátok, hogy híve volnék a könnyű életnek. Magam is cserkész voltam, és mint cserkész is mindig a nehezebbet választottam. Egyszer háromhetes utat tettünk meg a Dunán, és csak három nap nem esett az eső. Most az én áldásommal is a minden rosszon győzedelmeskedő jóakaratot szeretném bennetek megerősíteni. Válgatok ki a komoly vallásosságban. Nem tudom, itt kik a vallásosabbak, a fiúk-e vagy a lányok. De úgy kell lennie, hogy a fiúk legyenek a vallásuk szeretetében, az Egyházhoz való ragaszkodásban az elsők. — Azután ugy-e itt vannak a VII. és VIII-osok?! Rátok nagy feladat vár. Ti már nem-sokára kikerültök az életbe. Ne panaszkodjatok, hogy nehéz idők vannak, hanem inkább tartsátok az Úristentől kitüntetésnek, hogy részt vehettek az új világ alkotásában. Ilyen idők nem mindig vannak, nekünk örülnünk kell, hogy ezekben a hősi, döntőfontosságú időkben élünk. — Ragaszkodjatok mindahhoz, amit csak tanáraitoktól hallotok, és legyetek tántoríthatatlan hívei az Egyháznak és hűséges fiai a Hazának. Most pedig térdeljetek le, és rátok adom a püspöki áldást. — Majd a püspök úr óhajára az ifjúság elénekelte a himnust.

5. Hazafias nevelés. Ünnepségek. Iskolánk hagyományos eljárása mellett a jó honpolgárrá való nevelésben ezidén is a következő szempontok voltak: helyes tartalmú, erős nacionalizmusra való nevelés, a magyarságban rejlő szellemi és fizikai értékek tudatában a történeti hivatás és felelősség érzésének ápolása, a magyar egység gondolatának kiemelése, Széchenyi szellemében az önismeretre való nevelés s a munkás, cselekvő magyar kimintázása. Az a gondolat pedig, hogy az itt ezer esztendő óta államot alkotó magyar nemzet az új történeti helyzetbe sohasem törődhetik bele, a magyar irredenta gondolat alapja. Szomorú volna, mert a magyar hit, remény pusztulását jelentené, ha ennek a generációnak a lelkében lassankint elmosódnék az integer Magyarország képe, s helyette a megcsonkítotté rögzödne meg. „Meg kell teremteni az irredentizmus leghatékonyabb pedagógiáját.“ (Kornis: Kultúrpolitikánk irányelvei.) E gondolattal kapcsolatos nagyszerű feladatokat intézetünk a magyar iskola egész lelkével vállalta, s megoldásukra minden lehető helyes eszközt, módot és alkalmat felhasználta. Különös

gondunk volt továbbá arra, hogy újabban már az iskola falai közé merész-
kedő szélsőséges irányzatok, a társadalmi rendet felforgató eszmék tanulóink
lelkét, gondolkodását ne fertőzhessék meg.

A hazafiás szellemre való nevelés szolgálatában álltak történelmünk
eseményeivel, nemzetünk nagyjaival kapcsolatos ünnepélyeink és meg-
emlékezéseink.

Október 6-án az aradi vértanúk emlékére volt műsoros ünnepély.

November 1-én Kalona József sírjánál róttuk le kegyeletünket beszéddel,
szavalattal és énekkel.

Március 15-én a magyar szabadság napját ültük meg műsoros ünnepély
keretében.

Ünnepélyt rendeztünk Madách Imre emlékére és II. Rákóczi Ferenc
halálának 200-ik évfordulójával kapcsolatban.

Horatius-ünnepélyünkkel a világirodalom római klasszikus költőjének
emlékét idéztük fel.

Megünnepeltük a Kormányzó Úr ö fõméltóságának nevenapját, a város-
ban tett látogatása alkalmával pedig fogadtatására felvonultunk.

Májusban ifjúságunk kivonult a hõsök temetõjébe, s ott rendezett ünne-
pészen vett részt.

Az ifjúságunkat nevelõ-tanító piarista rend iránt való tiszteletre és
kegyeletre való nevelést céloztuk azzal is, hogy a magyar Kegyestanítórend
Fõnökének névnapját megültük, az elhunyt piarista tanárokért tanulóink
szentmisét hallgattak. Nov. 22, 23 és 24-ik napjain Szent Pompiliusnak, az
új piarista szentnek tiszteletére háromnapos ájtatosságot, Calasanzi Szent
Józsefnek, a Kegyestanítórend alapítójának emlékére pedig november 25-én
ünnepélyt rendeztünk.

Szóltunk tanulóinkhoz a hazai termelés pártolásának fontosságáról, a
takarékoság jelentőségérõl, a magyar könyv megbecsülésérõl és az édes
anya iránt való szeretetrõl.

Ünnepségeink sorát a június 1-én az intézet udvarán megtartott, ha-
gyományosan nagy érdeklõdést keltõ zárõünnepély rekesztette be. Ennek
az ünnepélynek keretében történt a pályadolgozatok eredményének kihir-
detése s az intézetbõl távozó tanulók búcsúzása.

6. Fegyelmi állapot. A tanulók magaviseleti jegyei s az ezzel kapcsó-
latos statisztikai adatok ifjúságunk megnyugtatóan jó fegyelmi állapotát
mutatják. Ám ezek a merev jegyek és számok nem fejezhetik ki tartalmukat,
s nem beszélhetnek a tanulók egyenkint való hajlamairól, lelki habitusáról
s az összességben való szellemrõl. Nem fejezik ki azt, hogy a példás viselet tar-
talmában a szorosabb értelemben vett magaviseleten kívül benne van a
tanuló akarati fegyelmezettsége, kötelességtudása és szorgalma is. Amidõn
megállapíthatjuk, hogy jóra hajló, megfelelõ lelkiberendezettségû ifjúságunk
külsõ és belsõ fegyelmezettsége megnyugtató, számolnunk kell azzal, hogy

a mai élet diáksága egy új generáció kialakulási folyamatában az átmenetet mutatja. E kialakulási folyamattal állandó mozgás, bizonyos nyugtalanság jár. A sok hatóerőtől mozgatott ifjúságban többször észleltünk olyan tüneteket (önigazolást célzó hazudozás, bizonyos szilajság, túltengő individualizmus), amik az iskola részéről sok odaadó és tervszerű fegyelmező, fékező munkát, különösen pedig szép szóval, személyes ráhatással megértést célzó, legtöbbször eredményes eljárást kívántak. Elszigetelten voltak ismétlődő és már jellembeli hibákra mutató jelenségek is (könnyelmű mulasztások, a szülők, tanárok félrevezetését célzó hazudozások, tiszteletlenség, trágár beszéd, írás és rajz), amelyek már nem a gyerekes meg gondolatlan tudattalan megnyilvánulásai voltak. Ezek a többi tanuló erkölcsi érzékét sértették, s így az erkölcsi integritás érdekében is szigorú elbánást követeltek. Ezért kapott 7 tanuló szabályszerű magaviseleti jegyet, ketten pedig kimaradtak az intézetből. Egyébként fegyelmi eljárásunk minden mozzanata annak a gondolatnak éreztetésével történt, hogy az elengedhetetlen fegyelem nem az ifjúság életkedvének, természetes vidámságának elnémitása, nem gúzsbakötés és a dresszúra lelketlen eljárása, hanem az iskolán belül és kívül való magatartás jóakarató szabályozása. A fegyelmezésben a lélekkel való eljárás azonban nem jelenthet valami erélytelen szentimentalizmust, lágy elnézést s ezzel együtt dekadenciát a fegyelmemben.

7. A szülői ház és iskolánk. Szülői konferenciák. A nevelés munkája a szülői ház és az iskola közt oszlik meg. Nem lehet tehát e kettő élénk és bensőséges összeköttetése és összhangja nélkül egységes irányítás. Ezt tanulóink szülei és gondozói lassankint megértik. Kültelkiek, sőt helybeliek közül még mindig többen megelégedtek azzal, hogy gyermekeiket, gondozottjaikat az év elején beadták az iskolába, s ezen kívül minden kapcsolat nélkül távolálltak az iskolától és ezzel együtt gyermekeik, gondozottjaik iskolai ügyeitől. E mellett örvendetes jelenség, hogy a szülők többsége mindjobban keresi az összeköttetést az iskolával, fiaikkal szinte együtt élék az iskola életét, részt vesznek a diákmiséinken, ünnepségeinken, s általában intézetünk minden mozzanata iránt érdeklődnek, az igazgatói és tanári fogadóórákat, még a távollakó kültelkiek is, szorgalmasan látogatják. Ennek a hatásait mindkét részről tapasztalhattuk. Nem ismerhetik ugyanis a szülők az iskolát a diák szubjektív, legtöbbször önigazolásán alapuló beszámolásából, viszont az iskola sem a házi nevelésre többször kevésbé kedvező mentegetődzésekből a szülők eljárását. Minden szempontra kiterjedő felvilágosításaink és tanácsaink, a szülőknek a házi nevelés alapján való őszinte megnyilatkozásai révén sok bajt el lehetett kerülni, vagy megszüntetni. Nem is szolgálhatja a célt a szülői ház részéről a fiúnak irrealisan kedvező színben való feltüntetése; ez nem lehet a gyökeres megoldás módja, s a tanár munkáját megnehezíti. Tartalmatlanoknak bizonyultak közvetlenül

a konferenciák előtt való érdeklődések is. Ilyenkor ugyanis az érdeklődés tárgya rendszeresen a várható eredmény.

Intézetünk tanulói közül aránylag kevesen vannak olyan vidékiek, akik nem a szülői házban vannak. Ezek egy része a kecskeméti Faragó Béla Orsz. Árvaházra és a piarista konviktusra esik. A mellett, hogy a jónevű Árvaház nevelésének lényege, pedagógiai elvek szerint való eljárása diákjaink otthoni irányításáról teljesen megnyugtathat bennünket, az előjáróságaikkal való összekötetésünk az egyéni esetekben való együttműködés szempontjából megvolt. A piarista konviktus növendékei pedig piarista tanárok felügyelete és nevelése alatt vannak. Vidéki tanulóink másik része egyes családoknál helyezkedett el. A szállásadás és szállásvétel ügyébe való beleszólásunk, a gyakorolt felügyelet is azt célozta, hogy az összekötő szálak az iskolával ebben a viszonylatban is meglegyenek. Amikor a szállásadók a diákokat gondozásra átvették, vállalkozniok kellett az iskolával való együttműködésre is.

A szülői házzal való kapcsolat szorosabbá tételét célozta az is, hogy tanulóink szüleit, gondozóit közös megbeszélésre hívtuk össze. Szülői értekezlet ebben az évben kétszer volt. Az egyikben Fejes Tibor a kamaszkort és jelenségeit ismertette, a másikon Miháلكó Béla a napirendről szólt. A gyűléseken szóba került a magyaros ruha viselete.

8. Tanulmányi állapot. Gimnáziumunkban az oktatás az 1924. évi középiskolai reformból kifolyóan mind a nyolc osztályban az új tanterv szerint és a módszeres értekezleteken megállapított elvek szerint történt. Ebben az évben az V., VI., VII. és VIII. osztályban a görög nyelv mellett a fakultatív francia nyelv tanítása is megvolt. A tanulók tehát ezekben az osztályokban szabadon választhattak a görög és a francia nyelv tanulása között. A megoszlás helyes szempontok szerint történt. A megbírált 339 tanuló közül egy tárgyból elégtelen 16 (4·7%), két és több tárgyból 12 (3·5%). Ennek alapján a tanulmányi előmenetel jó. A jeles-, jó- és elégségesrendűek arányos megoszlása szempontjából azonban már gyengébb. 159 jeles- és jórendűvel (46·9%) szemben 152 az elégségesrendű (44·8). Vannak tanulók, akiktől az elégségesnél jobb nem telik, de több tanulónktól többet várhatnánk. Megállapítható, hogy ezek a szorosabb értelemben vett iskolai munkával kapcsolatban talentumaikat nem kamatoztatják. Hiányzik belőlük a nagyobb lendület, a minél jobb eredményre való törekvés, s csak annyit tesznek, amennyi felsőbb osztályba való lépésüket biztosítja. Hajlandók továbbá olyannal foglalkozni, ami inkább inyükre van, s aminek gyakorlati eredményét közvetlenebbül és gyorsabban érzik. Több tanuló erőkifejtését akadályozza az otthon környezettel kapcsolatban a szükséges feltételek hiánya. Nem egy tanulónak otthon a ház körül való munkából is ki kellett vennie részét. A minél jobb eredmény elérése a szülöknek is érdekük és örömük, s e célból szükséges, hogy a mai nehéz életviszonyok mellett s a

kenyerkeresés súlyos gondjai között is találják meg a módot arra, hogy gyermekeiktől számonkérjék az iskolán kívül eltöltött idő felhasználását, és a helyes napirend megtartásával rászorítják gyermekeiket a kötelességteljesítésre.

Az iskola tanulmányi szempontból is érzi az átmenetet. Az átalakulási folyamat a mai élettel kapcsolatos nagyobb differenciáltságú, új célkitűzésekkel, új szempontokkal meggyarapodott iskolát újabb és újabb feladatok elé állítja. Az iskolai munkával kapcsolatban mindig sok kérdés vetődött fel, de az új problémák megoldása fokozottabb mértékben szolgáltatja az anyagot a tanárnak az elmélkedésre és a közös megbeszélésekre. Miközben keressük a leginkább célravezető eljárásokat, módokat, elég nehézségre találunk. Érezzük, hogy a mai ifjúságban nagy gonddal kell fokozni a tudományszeretetet, a pontos kötelességteljesítésre való készséget s éleszeni a munkával s ennek eredményeivel járó gyönyörűséget. Fokozottabb mértékben kell örködni, hogy ifjúságunk tudattartalmában ne a kötelességteljesítést hátráltató élmények uralkodjanak. Féltünk kell az egyensúly elbillenését a szellem művelésétől a túlhajtott, könnyen öncélúvá válható testkultusz felé.

Az erkölcsi és fegyelmi szempontokon kívül a tanulmányi előmenettel is szoros kapcsolatban van a *vasúton való bejárás* kérdése. Az iskolázatásnak ez a módja a háborús időkből származik, s a mai nehéz anyagi viszonyok között is megvan. A szülőknek ez anyagi könnyebbség, de az iskolának nagy teherterhelés. A bejáró tanulók azt az energiamennyiséget, melyet a tanítási órákra kellene tartogatniok, a koránkeléssel, utazással már elhasználták. Fáradtan és sokszor késve érnek az iskolába, innen még fáradtabban verődnek haza, s így a másnapra való készülődés fizikai és pszichikai feltételei hiányoznak. Azok a hátrányok, amelyek a bejáró tanulók egészségi, erkölcsi és tanulmányi állapotában észlelhetők, aránytalanul nagyobbak a szülők anyagi előnyeinek. Jól teszik tehát a szülők, ha gyermekeiket a bejárástól megkímélik. Intézetünk egyébként a bejárást a jövő iskolaévből is csak a feltételeknek megfelelő esetekben engedheti meg.

A szorosabb értelemben vett iskolai oktatáson kívül felhasználtuk az alkalmakat tanulóink szemléletkörének bővítésére és ismeretanyagának mélyítésére, s felhívtuk figyelmüket az iskolán kívül folyó kulturális jelenségekre is. Az állatvédelem gondolatát az egyes órák tanítási anyagával kapcsolatban gyakorlati témák kidolgozásával tartottuk ébren, a kirándulásokon pedig a természet szépségei felé irányítottuk a figyelmet. Azokat a tanulókat, akik valamilyen irányban érdeklődést és tehetséget mutattak, a tanítási órákon kívül is készséggel irányítottuk.

9. Tanulmányi kirándulások. Intézetünk ez évben egy nagyobb és Kecskemét környékére több kirándulást rendezett.

a) *Balatoni kirándulásunk.* Május 27-én délelőtt 30 diák sorakozott

fel Szilassy Ferenc és Szalay József tanárok vezetése mellett a gimnázium udvarán, hol az igazgató búcsúzóul az engedelmességet és piarista viselkedési modort kötötte lelkükre. 30 diák indult útra az Alföld szívéből, hogy Csonkamagyarország legbájosabb részét, Dunántúl nagy vizét, a Magyar Tengert felkeresse. 30 diák nótája töltötte be a kupét, 30 diák arca ragyogott az örömtől. Alig várták, hogy Budapesten legyünk. Nem időzhettünk a fővárosban, mert sietnünk kellett a Nyugatról a Keletre, hogy a balatoni vonatra felszálljunk. A vonatról még gyönyörködtünk a Dunában, a Ferenc József- és Erzsébet hídakban, valamint a szent-gellérthegyi Citadellában, a távolban észrevettük a lakihegyi leadó 314 méteres antennáját. Csakhamar Székesfehérvárra értünk, hol a pályaudvar alagútszerkezete kötötte le figyelmünket. Nemsokára Balaton-Kenesénél szemünkbe öltött a Magyar Tenger síma víztükre. A balatoni parton aztán egyik ámulatból a másikba estek. Az állomások csinosága, a nyaralók különfélesége, a szőlők sokasága, a végtelen víztenger, az itt-ott feltűnő hajók és csónakok érdekes benyomást gyakoroltak ránk. Este hétkor célhoz értünk: Akali-Dörgicsére. Akali-Dörgicse a magyar Kegyestanítórend birtoka. Dörgicse különösen országszerte híres, finom boráról (Dörgicsei Édes) nevezetes, amellyel a Rend több kitüntetést is nyert. A birtok mintegy 7000 kat. holdat tesz ki. Egyik határát a Balaton alkotja több száz méter hosszúságban, sőt a Balatonnak ez a része szemben a Balaton-Szemes-Szárszó vonalig majdnem 5000 kat. hold terjedelemben szintén a magyar Kegyestanítórend birtoka. Sági intéző úr a birtok segédtisztjével már várta kiránduló csapatunkat az állomáson. Tizenöt pernyi út után elérkeztünk a birtok úgynevezett Pántlika kastélyába, amelynek három termében nyertünk elhelyezést és teljes ellátást dr. Sebes Ferenc rendfőnök úr ő méltósága kegyes engedélyével. Elhelyezkedésünk után terített asztalhoz ültünk. Az izletes vacsora elköltése után nyugalomra tértünk. Másnap reggel már 4 órakor zajos volt a Pántlika a diákszivajtól. A kakaó-reggeli nagyon ízlett. Majd a postára sieltünk, hogy Igazgatónkat és a hozzánk tartozókat szerencsés megérkezésünkről értesítsük. Nagy volt az öröm, midőn diákjaink az egész napi tervet megtudták. Először nagy csónakba szálltunk, négy erős karú evezős szabta a vizet, egy a kormányrudat kezelte. Célunk, hogy Badacsonyt és a tihanyi kéttornyú bencés templomot meglássuk, sikerült. Azután visszatértünk a partra, hol a merészebbek fürdőruhát öltöttek és megfürödtek, míg a többiek kagylókat és kőületeket szedtek. Délig az időt a pince, a pincében a borfiltrálás (szűrés) és a kádárműhely megtekintésével, majd játékkal töltöttük el. Ebédután szekerekre ültünk, s Tihanyba mentünk. A templom belseje, a régi miseruhák, egy Mária Terézia korabeli gremiale, az altemplom, ahol I. Endre királyunk pihen, kötötte le figyelmünket. Majd átmentünk az apátsági épületbe, hol megmutatták azt a lakosztályt, ahol IV. Károly király utoljára Magyar-

országon tartózkodott. Miután a vendégek könyvébe neveinket beírtuk, elhagytuk az épületet. Ekkor már tornyosultak a fellegek, közeledett a vihar. A nélkül, hogy a halbiológiai intézetet, József főherceg villáját és a gőzkomp-állomást megtekinthettük volna, ismét felültünk szekereinkre, és visszafelé indultunk. A műúton azonban utolért a vihar, a jéggel vegyes eső. Megáztunk. Rövid időre elállt a vihar, szívhattuk az üde levegőt, de csakhamar másodszor is utolért az eső. Nagy volt az örömünk, mikor a Pántlikában megpillantottuk 4 veszprémi tanártársunkat, Tell Sándor, Szücs János, Róth József és Paizs József urakat, kik közül hárman itt is tanárkodtak, és diákjaink közt tanítványokat fedeztek fel. Kifáradva hajtottuk álomra fejünket. Nagyobb csendet elképzelni sem lehet, mint amilyen termeinkben honolt. Nem is volt hajnalban zsvaj. De azért hat óraker már mindnyájan talpon voltunk. Reggeli után énekszóval búcsúztunk a kedves Pántlikától. Hannig István, a piarista rend javadalmainak főkormányzója, gazdasági kormányfőtanácsos, Szentiványi Béla rendi jószágkormányzó, Sótónyi István, kormányzóhelyettes; az intéző, a számvevő és segédtsízt, akik a birtok számbavétele végett reggel érkeztek Akaliba a birtok központjából, Mernyéről, mind elkísértek az állomásra, sőt megvárták vonatunk elindulását is. Szívélyesen vettünk búcsút, és mondtunk Istenhöz zád-ot a kedves helynek. Felejthetetlen emlékekkel távoztunk.

Útközben megrendülve olvastuk a napilapokban a kecskeméti óriási jégverést, amely még azt is tönkretette, amit a korábbi fagyok meghagytak. Fiainkat elhagyta a jókedv. Megéreztek, hogy nem szabad vígan lenni, amikor a szülőföldjükön — úgyszólván — minden termés megsemmisült. Útunk — különösen a jégverte területeken — Budapestről hazáig csendes magunkbaszállás volt.

Balatoni kirándulásunk e rövid leírása után a 30 növendék nevében a két vezető tanár és az ő nevükben az intézet Igazgatósa mond itt is hálás köszönetet a Rendfőnök Úr Öméltóságának kegyes jóindulatáért, mellyel lehetővé tette, hogy intézetünk első nagyobb kirándulását, épen a Kegycstanítórend birtokára tegye, ahol Csonkaországunk legszebb gyöngyében legtöbb növendékünk most először gyönyörködött. Ugyancsak hálás köszönetet mondunk Szentiványi Béla rendi jószágkormányzó úrnak, valamint Sági Károly intéző úrnak, ki programmunk összeállításában és annak kivitelében mindig a legnagyobb készséggel állott rendelkezésünkre. Isten éltesse Jótevőinket!

Szalay József.

b) *A tiszai kirándulás.* Még cikáztak a villámok, zengett az ég, mégis a szebb időben bizva az lett a határozat, hogy megyünk kirándulni.

Az indulás utolsó pillanatáig minden I. B. és II. osztályos beérkezett a nagyállomásra. Mikor felszakadtak a fellegek, fellélekzett a diákhad is, és vig dalolással adott kifejezést örömének, hogy a kirándulás sikerülni fog. Sikerült is. 70-en szálltak fel Erczbrucker Aladár, Miháلكó Béla, Szabó

István és Szalay József tanárok vezetése alatt a vicinálisra. A másfélórás út úgy elszaladt, mintha csak pár lépés lenne ide Tiszaug, pedig 30 km-t tettünk meg. A nótázás, a vidék szépsége, a természet üdesége a fagy ellenére is, erősen lekötötte diákjaink érdeklődését annyira, hogy egy türelmetlen megjegyzést — mikor érünk már oda — nem hallottunk. Tiszaugon már várt dr. Ujhelyi Kálmán, intézetünk volt növendéke, aki szívesen vállalkozott vezetésünkre. Miután a Csónakházban szép rendben elhelyeztük holminkat, megkönnyebbülve haladtunk fölfelé az 52 lépcsőn a tiszauzi hidra, a hidépítés egyik remek alkotására. A hídon átmontunk Tiszántúlra. A híd közepén Szalay József beszélt a Tiszáról, a Tiszahíd jelentőségéről, utána pedig egy pár tiszai népdalt énekeltünk. Még egy darabig gyönyörködtünk a Tisza méltóság-teljes folyásában, megfigyeltünk két hajót, megtekintettük a kikötőt, érdeklődtünk a Tisza szélessége és mélysége iránt, azután ellátogattunk a szivattyú-művekhez, melyek a holt-Tiszaág fölös vizét szivattyúzzák a rendes mederbe. Szabó tanár weekend-házukban megmutatta a „nyenyerét“, ezt a különös húros hangszert, amely már nagyon ritka. Innen egy kénes kút érintésével, ahol vizet vettünk az étkezéshez, visszatértünk a Csónakházhoz. Fölszedtük holminkat, és azután letelepedtünk a zöld pázsitra, ahol ebédünket jóízűen elfogyasztottuk. Háromnegyed kettő volt, amikor elindultunk a 6 km-nyire fekvő tős (tölgyfa) erdőhöz. Itt Fodor Vince erdőmérnök várt, aki jó ivóvízzel szolgált diákjainknak. Voltak, akik azonnal hozzáálltak a futballhoz, de voltak olyanok is, akik ismét étkezéshez fogtak.

Mint hogy még az állomáson a polgármester úr, aki különben az átutazó kereskedelemügyi minisztert jött ki üdvözölni, a városi borpince megtekintésére és borkóstolásra engedélyt adott, Máthé pincefelügyelő vezetése mellett azt is megtekintettük. Innen visszatérve a kirándulók részére emelt felszer alá, elfogyasztottuk oszonna-vacsoránkat. Beesteledvén az idő, tábor tüzet raktunk, hol Mihálkó Béla meséssel kötötte le a tűz köré letelepedett diákjaink figyelmét. Majd sípjelre diákjaink a szikrai állomáshoz vonultak, hova csakhamar befutott a motoros, amely rövid félóra alatt a kecskeméti nagyállomásra érkezett. Az úton Szabó István tanár mesteri bűvészmutatványaival foglalta el diákjainkat. A szülők tömege várta megérkezésünket. Fiaink egy kedves emlékekkel tértek haza, és lettek gazdagabbak.

Szalay József.

c) *A ladánybeni út.* Május 15-én az I. A. osztály tanulói Jeney János dr. és Szabó István tanárok vezetésével Ladánybenére mentek kirándulni. Már kora reggel mosoly, vidámság és boldog kacagás töltötte be a gimnázium udvarát. A fiúk egymás felszerelését nézegették, és már előre beosztották, ki milyen játékkal és milyen csoportban fog játszani. Feltűnően sok fényképezőgépet hoztak magukkal a kis amatőrök, és boldog izgalommal tárgyalták, melyiket hogyan is kell majd elcsesztíteni. De érthető volt részükről ez a korai próbálgatás; legtöbben ugyanis nemrég kapták

gépeiket bérmaajándékkép, és most ez lesz számukra az első fényképezési lehetőség. Mindent hoztak magukkal az apróságok, csak éppen ennivalót nem, mégpedig azért, mert az osztály tulajdonképpen vendégségbe volt hivatalos egyik osztálytársuk kedves szüleihez, Berente József úrkékhöz.

Félkilenckor indultunk el a budai-úti benzin-kúthoz, ahol azután autóra szállva vidám nótaszó és kedves mókák között tettük meg a közel harminc kilométernyi útát. Megérkezésünkkor az osztály nevében egyik fiú rövid felköszöntő keretében szép virágcsokrot nyújtott át a háziasszonynak. Majd, miután kissé rendbeszedték magukat a fiúk, átvonultunk a családi kápolnába, ahol maga az osztályfőnök mondta a szentmisét — hálaképpen — e vendéglátó család világháborúban elesett hozzátartozóiért. Mise után már pompás lizórai várta a vidám kirándulókat. Természetesen ezalatt, de meg később is, játék, ebéd, lovaglás, virágszedés stb. alatt folyton kattogtak a fényképezőgépek, és ki tudná megszámlálni azt a sok rosszul sikerült felvételt, amit a ladánybenei tujáknak, szőlőknek, házi parknak, rétnak, no meg a társaságnak is el kellett szenvednie. Szerencse, hogy a virágágyak, jázmin- és orgonabokrok annyira hallgatagok, mert különben bosszút állnának a sok kezdő fényképészen, akik megrontják a Berente-porta jó hírnevét.

Délig az idő futballozással, fogócskával, céllövészettel, lovaglással és virágszedéssel telt el. A meleg idő és a fáradság is meglátszott már a kirándulókon, mikor visszatértek a ház udvarára, ahol a terebélyes nagya alatt az izléseesen felterített asztalon kitünő ebéd várta az éhes társaságot. Ebédután folytatódott a játék egészen addig, amíg az egész háznép fel nem kerekedett a szőlők felé. Itt is igen jól mulattak a fiúk, és rengeteg virágot szedtek maguknak emlékül a kedves háziasszonyok engedelmével. Némelyik annyira megrakodott virággal, hogy alig bírta cipelni. A vacsoráig hátralévő időt aztán az egész osztály az autó felvirágozásával töltötte el. El kell ismerni, valóban szép volt. Úgy festett, mint egy élő virágkosár. Vacsora után gyors csomagolás és készülődés következett, majd nehéz szívvel, de vidám arccal búcsút mondtunk a barátságos és szívélyes vendéglátó családnak. Este féltízkor vidáman, hangos nótaszóval érkeztünk meg a gimnázium elé.

És amit búcsúzáskor szóban tettünk, most írásban is kifejezzük: szeretettel és hálával gondolunk a jó Berente család minden tagjára, mert kedvességükkel, figyelmességükkel és szeretetükkkel igazán felejthetlenné tették számunkra ezt a kirándulást. *Jeney János dr.*

d) *Szikra.* Az V. és VI. osztály tanulói május 14-én Szilassy Ferenc és Nyitrai Emil tanárok vezetésével kirándulást rendeztek Szikra-pusztára. Pár nappal a kirándulás előtt igen nagy izgalom és érdeklődés nyilvánult meg, amikor a fiúk megtudták, hogy Kecskemét környékének legszebb részét tekintik meg. Nagy volt az öröm, amikor a várva-várt napon kék égbolt jelezte, hogy a kiránduláshoz alkalmas, kedélyes hangulatnak meg-

van az előfeltétele. Reggel 9 óra 52 perckor indult a vonat a kiránduló csoporttal Szikra felé. Az idő még a vonatban is kellemesen telt el, mert Hammerschmid Iván VI. osztályú tanuló gondoskodott arról, hogy zene-szóval mulattassa társait. Így a legjobb hangulatban érkeztünk a kirándulás állomáshelyére, ahol Fodor Vince erdőmérnök a legnagyobb szívélyességgel fogadott és kalauzolt, amiért is ezen a helyen is köszönetet mondunk. Az állomástól 15 perces séta után érkeztünk a Tóserdő védett, tisztás helyeire. A letelepedés után a fiúk délután 1 óráig növény- és rovargyűjtéssel használták fel az időt. Ezen a kiránduláson tanulóink nemcsak a főbb rovar- és növényfajlélyekkel igyekeztek megismerkedni, hanem megtanulták a gyűjtés technikájának elemeit is. Ebédután diákjaink labdázással és egyéb társasjátékokkal szórakoztak, majd a madárdaltól hangos erdő szépségeiben gyönyörködhetek. A kiránduló csoport tagjai oly vidám hangulatban töltötték az időt, hogy csak a késő esti órákban tudtak távozni erről a kedves helyről, amelynek kellemes emléke felejthetetlen élmény marad.

e) A tananyaggal kapcsolatban kisebb kirándulások keretében a IV. oszt. tanulói meglekintették a Kovács—Jávorka-féle szikvízgyárat, a városi szeszfőzőt, a Kreutzer—Hoffbauer-féle gépgyárat, a dr. Bende féle ecetgyárat, a városi villanytelepet és a városi gyufagyárat. E tanulmányi látogatásokkal kapcsolatos előzékenyséért és támogatásért a gyárak vezetőinek e helyen is köszönetet mondunk.

Szilassy Ferenc.

10. Egészségi állapot. Testnevelés. A tanártestület és az ifjúság egészségi állapota általában kielégítő volt. A tanártestület tagjai közül többen különösen a téli influenzajárvány idején betegedtek meg rövidebb időre. Kovács Andor testnevelési tanár betegsége miatt ez évben sem taníthatott. Munkakörét, mint óraadó, Nyitrai (Mitass) Emil okl. testnevelési tanár töltötte be. Az influenzajárvány hatása a tanulóknál jelentékenyen mutatkozott, de csak rövidebb mulasztásokban. Súlyosabb, hosszabb mulasztással járó megbetegedések voltak: tüdőgyulladás 3, mellhártyagyulladás 3, mandulagyulladás 1, lábtörés 1 tanulónál. Vakbéloperáción 3, tályogoperáción 1 tanuló esett át.

Szarvas András dr. iskolaorvos kétszer megvizsgálta tanulóinkat. Megállapítása szerint a nehéz gazdasági években született IV. és V. osztályú tanulók gyengébben fejlettek. Elég számban vannak a tanulók közt vérszegények. A koránkelés, az utazástól való fáradtság, a rendszertelen táplálkozás jeleit a vasúton bejáró tanulókon következetesen megállapította. Trachomás szembetegséget nem talált.

A rosszul táplált, vézna testalkatú tanulók életviszonyai iránt érdeklődtünk, s tőlünk telhetően igyekeztünk rajtuk segíteni. Az ifjúsággal az egyes órák keretében megismertettük az egészséges táplálkozás, ruházkodás és lakás szabályait, s ellenőrzéssel, szaktudással iparkodtunk a tisztaság

íránt való érzéküket fejleszteni. A VII. és VIII. o. tanulói az egészségtan órákon Szarvas András dr. kórházi főorvostól nyertek rendszeres oktatást az egészség ápolásáról.

Ifjúságunk az egyes órák után a szüneteket a folyosókon vagy az udvarban töltötte, s ezalatt az osztálytermeket gondosan szellőztették. Az intézet új épülete tágas, világos, derűs, jól szellőztethető, központi fűtéssel ellátott tantermeivel és folyosóival, külön vízvezetékével, higiénikus félreeső helyeivel az egészségügy igényeit minden szempontból kielégíti.

A tanulók testnevelésére felhasználtuk a rendelkezésünkre álló eszközöket és módokat. A harmadik testnevelési óra az I. és II. oszt. kivételével minden osztályban megvolt. Az új épület modern tornaterme az ősz folyamán felszerelve teljesen elkészült.

11. Pályázatok jutalmazása. Egyéb jutalmak és segélyek. A pályadolgozók eredményéről az intézetnek június hó 1-én megtartott záróünnepélyén felolvasott jegyzőkönyv számol be:

J e g y z ő k ö n y v

a kecskeméti kegyesrendi róm. kat. gimnáziumban kitűzött pályázatok elbírálása végett 1935. évi május hó 29-én megtartott gyűlésről.

A tételket megállapító bizottság az 1934. évi december hó 17-én tartott gyűlésén 14 tételre tűzött ki pályadíjat.

A határidőre beérkezett 34 pályamunka és 3 rajzpályázat. Bírálói: Kovács Sándor apátplébános-főesperes, Bardocz Árpád kir. ügyészségi elnök, Csorba János gyógyszerész, Dömötör Lajos dr. helyettes polgármester, Dömötör László dr. kir. közjegyző, Füredi Lajos városi tanácsnok, Gáspárics Lajos ny. reáliskolai igazgató, Harkay Béla városi főjegyző, Harkay József törvényszéki tanácselnök, Hegedűs Ferenc dr. ügyvéd, Nyúl Tóth Pál dr. városi tanácsnok, Ottó Sándor ny. műszaki főtanácsos, Szabó Iván dr. kormányfőtanácsos, egyházközségi főgondnok, Iványosi Szabó László dr. kormányfőtanácsos, Szabó József dr. rendőrtanácsos, Szabó László ny. törvényszéki tanácselnök, Szeley Imre dr. kir. ügyész, Tassy József dr. tisztifőorvos, Winkler István takarékpénztári cégvezető főkönyvelő, Zimay Károly ny. polgármester és a gimnázium tanári testületének tagjai.

1. Kecskemét város közönségétől alapított „*Széchenyi-díj*“-ra, amelyre csakis kecskeméti születésű ifjak pályázhatnak, a bizottság a következő történelmi tételt tűzte ki: *Kecskemét élete a török hódoltság alatt*. Beérkezett négy dolgozat.

A „Török iga“ jellegű mű szerzője rendszeresen felépített áttekintést ad a város életéről. Történelmi keresztmetszetekben elevenedik meg Kecskemét változatos és szomorú sorsa, küzdelme a létért és megélhetésért.

Hibája, hogy az eseményeket nem hozza eléggé összefüggésbe, s néhány téves állítást is megkockáztat. Ez azonban nem rontja le iparkodó és lelkes munkáját. Jutalma 15 P. Szerzője: *Szabó Pál V. o. t.*

A „Per angusta ad augusta“ dolgozat írója feldolgozásában főként az oklevéltárra támaszkodik. Felépítése némileg aránytalan. Egyébként ügyes kézzel csoportosítja a város életének főbb eseményeit, s előadását az egykorú írások közbeszövésével élénkíti. Jutalma 10 P. Szerzője: *Fodor György VIII. o. t.*

A „Multadért magyar“ jeligével ellátott munka szerzője olvasta a forrásmunkákat, de az adatokat nem tudja szervesen összefűzni, amit már a bevezetés is elárul. Korrajz-szemléltetése sikerült. Dicséretre érdemes. Szerzője: *Vértesi József V. o. t.*

A „Sursun corda“ jeligés pályázat inkább csak vázlat. Gyenge tartalma és olvashatatlan írása miatt a kívánt mértéket nem üti meg.

2. A „Casino-díj“-ra kitűzött irodalmi tétel: *Elbeszélés Kecskemét világháborús éveiből*. Négy pályamű érkezett be.

„Tu adesto“ jeligés munka színes, modern hatások alatt álló, olykor népies stílusban megírt elbeszélés. Meséje kissé elnyújtott, de szép lírai részletei vannak. Jutalma 15 P. Szerzője: *Börzsei Márton VII. o. t., kr. np.*

A „Lamed“ jeligés mű egy földművescsalád háborús életét és szenvedéseit rajzolja. Nyelvjárásban van írva. Jutalma 10 P. Szerzője: *Zádor János VIII. o. t., kr. np.*

A „Dulce et decorum“ jeligés munka elég ügyes keretes elbeszélés. Meséje kissé zavaros. Dicséretet érdemel. Szerzője: *Lázár András VIII. o. t.*

„Béke a szívekben“ kidolgozatlan, nem nagyigényű, de kedves mű. Szintén dicséretre érdemes. Szerzője: *Krosits László VI. o. t.*

3. A „Zsiga-díj“ ezévi tétele: *Jézus kora és népe az evangéliumokban*. Két dolgozat érkezett be.

A „Tolle lege“ jeligés munka komoly forrástanulmányokon alapul. Jó a felosztása. Minden részletre kiterjedő figyelme és nagy tárgyiszerete 20 pengő jutalomra teszik érdemessé. Szerzője: *Hallay István VIII. o. t., kr. np.*

Az „Aleph“ jeligéjű pályázat szerzője legalább a külső formában akar újat adni. Egy helyen azt mondja: „Nem kevesebb ész kell ahhoz, mit hallgasson el, mint mit írjon meg az ember.“ Ez alapon kár volt megírni az utolsó fejezetet. Adatait pontosan feldolgozza. Jutalma 20 pengő. Szerzője: *Zádor János VIII. o. t., kr. np.*

4. A „Horváth Döme-díj“-ra *Pálosok a magyar irodalomban* című tételt tűzte ki a bizottság. Beérkezett egy dolgozat „O beata solitudo“ jeligével.

A szerző minden rendelkezésre álló forrást felkutatott. Pedig ez nehéz munkát jelentett. Anyagát jól csoportosítja. Nemesak irodalomtörténetet, hanem általánosabban művelődéstörténetet is ad. Név- és tárgymutatója

szintén nagy szorgalomra vall. A munka jóval felette áll a középiskolai tanuló nivójának, s 25 P. jutalomra érdemes. Szerzője: *Heizer Mihály VII. o. t., kr. np.*

5. A „Pózna-díj“-ra kitűzött történelmi tétel címe: *Az erdélyi öntudat kifejlődése*. Egy pályamű érkezett be, jeligéje: „Beth“

A kitűzött tárgy jellegzetesen eszmetörténeti téma, s ezt a szerző szerencsésen felismerte. Böven merített a rendelkezésére álló forrásokból, de van új mondanivalója és önálló felfogása is. Rendszeres és komoly munka, mint olvasmány is élvezetes. Jutalma 20 pengő. Szerzője: *Zádor János VIII. o. t., kr. np.*

6. A *róm. kat. Egyházközség díjára* kijelölt szociális tétel címe: *A középiskolai diák szociális és antiszociális magatartása*. Három pályázó dolgozott.

A „Misereor super turbam“ jeligés pályázat világos elrendezésű, elsőrendű beosztású, elméletileg jól megalapozott, de amellett gyakorlati irányú munka. Forrásainál még értékesebbek saját szociális érzékéből fakadó meglátásai. Jutalma 20 pengő. Szerzője: *Szennai Sándor VII. o. t., kr. np.*

„Szemedből egy sugár“ jeligés mű buzgó lélekkel megírt, jó dolgozat. De ez hibája is. A dolgokat nagyon élükre állítja. Pessimista, máskor meg fölényesen kritizál. Stílusa helyenkint fásztzó. 15 pengő jutalmat érdemel. Szerzője: *Börzsei Márton VII. o. t., kr. np.*

„A szeretet iskolája“ jeligével ellátott munka az előbbieknél lényegesen rövidebb. Nincs megfelelő felosztása és látóköre. Néhány éles meglátása dicséretre teszi érdemessé. Szerzője: *Krosits László VI. o. t.*

7. Az *esztétikai tétel* címe: *Gyulai Pál esztétikai elvei*. Két pályázat érkezett be.

„Nincs ütésed, mit meg nem érdemeltünk“ jeligés munka közvetlenül, logikus rendben fejti ki Gyulai esztétikai elveit. Gondolatmenete is érdekes. 20 pengő jutalmat érdemel. Szerzője: *Börzsei Márton VII. o. t., kr. np.*

A „Ghimel“ jeligével ellátott pályázat elméleti és gyakorlati részre oszlik. Ismerteti Gyulai esztétikájának összefüggő törvényszerűségeit. Kár, hogy nem utal pontosan a megfelelő helyekre. Néhol nehézkes kifejezéseket használ. Jutalma 15 P. Szerzője: *Zádor János VIII. o. t., kr. np.*

8. *Költői tétel* volt: *Egyfelvonásos iskoladráma Kalazanci Szent Józsefről*. Két pályázó akadt.

„Ad maius pietatis incrementum“ jeligés munka Kalazancius barcelonai tartózkodását viszi színre. Sötét intrikusok, hetyke lovagok és egyéb figurák hullámzanak a színen. Látszólag nagy a mozgalmasság, de a dráma mégis áll. Az ötödik jelenet nagyon szép. Érdemes lenne előadni. 20 pengő jutalmat érdemel. Szerzője: *Lázár András VIII. o. t.*

„Extendo memetipsum“ jeligéjű munka a Szentatyát igazi körében, a gyermekek közt mutatja be. Meghatóan kedves darab, van benne valami a

régi iskoladrámák üde naivitásából. Nem nagyigényű, de szép stílusú mű. Jutalma 15 pengő. Szerzője: *Börzsei Márton VII. o. t., kr. np.*

9. *Latin irodalmi tétel: Emlékbeszéd Horatiusról.* Egy pályázat érkezett be „Non omnis moriar“ jeligével.

A pályamű inkább értekezés benyomását kelti. A bevezetésben és a befejezésben jobban kiaknázhatta volna a szónoki stílus formáit. A beszéd végzetes hibája, hogy nem szól Horatiusról magyar vonatkozásban. Egy szó sincsen a klasszikus magyar iskoláról. Berzsenyi nevét meg sem említi! Nem üti meg a mértéket.

10. *Természetrajzi tétel: A gyökér és levél feladata.* Hatan pályáztak. Ezek közül öt dolgozott komolyan, a hatodik „Virágvasárnap“ jeligével gyenge tartalma és meg nem felelő külalakja miatt nem üti meg a kívánt mértéket.

A legnagyobb elismerés hangján kell nyilatkozni a „Macte“ jeligés pályaműről. Szerzője a tétel anyagát csaknem teljesen kimerítette. A nagy gondnal és szorgalommal részleteiben is kidolgozott munka világos és teljes képet ad a növények élettanáról. Ismertetését mindenütt a megfelelő ábrákkal kíséri. 20 P. jutalmat érdemel. Szerzője: *Szennai Sándor VII. o. t., kr. np.*

„Fortiter in re“ jeligés munka nagy szorgalmat árul el. Szerzőjét nem az élettani részletek, hanem a gyökér és levél anatómiai kérdései érdeklik. 10 P. jutalomra érdemes. Szerzője: *Iski István VII. o. t., kr. np.*

„Kisdud makkból“ jeligés mű sok eredetiséget mutat, de hiányzik a kellő szemléltetés. Jutalma 10 P. Szerzője: *Sármási Tibor VI. o. t.*

„Noblesse oblige“ jeligéjű pályázat röviden, de nagyfokú pontossággal törekedett ismertetni a gyökér és levél élettanát, megfelelő ábrák kíséretében. Jutalma 10 P. Szerzője: *Jankovich Ferenc V. o. t.*

„Dum spiro, spero“ jeligés pályázat részletesen foglalkozik a vízfelvétellel és vízszállítással. Jó lett volna a szemléltető képeknek megfelelő helyen való feltüntetése. 10 pengő jutalmat érdemel. Szerzője: *Karl János V. o. t.*

11. *Fizikai pályázatként A Röntgen-sugarak és gyakorlati alkalmazásaik* című tételt tűzte ki a bizottság. Egy pályázó dolgozott, jeligéje „Életsugár.“

A pályamunka sikeresnek mondható, mert magukról a sugarakról és keletkezési módjukról, méréseikről helyesen szól és gyakorlati alkalmazásuknál jól érthető megállapításokat sorol fel. Hibája, hogy a Röntgen-sugarak intenzitását és interferenciáját nem ismeri. Stílusuk megfelelő. 15 pengő jutalomra érdemes. Szerzője: *Iski István VII. o. t., kr. np.*

12. A *menyiségtani pályázat* címe: *A Bolyaiak és munkásságuk.* Három pályázat érkezett be. Mindhárom megüli a kívánt mértéket.

A „Noli turbare“ jeligés pályamunka terjedelmével is mutatja, hogy

a szerző valóban szereti tárgyát. Forrásmunkáit nemcsak elolvasta, hanem a sok adatot lelkiismeretesen fel is dolgozta. A két Bolyai matematikai munkásságának bő ismertetésén kívül kiterjeszkedik arra a hatásra is, melyet a modern mennyiségtan fejlődésére gyakoroltak. Külső kiállítása igen szép; a közölt rajzok, fényképek mutatják, hogy a szerző gondosan és jól dolgozott. 20 pengő jutalomra érdemes. Szerzője: *Cserháti Oszkár VII. oszt. tanuló.*

A „Daleth“ jeligével ellátott pályázat stílusa világos, áttekinthető. Nagy anyagát biztos kézzel fogja át, s ügyesen válaszolja ki a fontos mozzanatokat. Különösen sikerült az ifjabb Bolyai élettragikumának a pszichopatológiai kutatás szempontjából való elemzése. Matematikai munkásságukból a legnevezetesebbeket ismerteti közérthető módon. Ez is 20 pengő jutalomra érdemes. Szerzője: *Zádor János VIII. o. t., kr. np.*

Az „Il vaut mieux plier que rompre“ jeligés mű jóval rövidebb az előbbieknél. A jellemző részeket azonban jól kiemeli. Rövidsége mellett is ez a dolgozat érzékelteti legjobban a Bolyaiak tragikumát. A sok helyesírási hibát gondos átnézéssel el lehetett volna tüntetni. Mivel látszik, hogy a mű buzgó munka eredménye, 10 pengő jutalmat érdemel. Szerzője: *Forgács Tivadar VI. o. t.*

13. Az alsó osztályú tanulók számára: *Kecskeméti emléktáblák* című tételt tűzte ki a bizottság. Négy pályamű érkezett be.

A „Barackvirág“ és „Szülőföldem szép határa“ jeligés dolgozat szerzője igen komoly, majdnem teljesen kimerítő munkát végzett. Az utóbbi a latin szövegeket magyarul is közli. Az anyag elrendezése mindkettőnél ügyes és eredeti. Kiállításuk is csinos és gondos. Mindkettő 10—10 pengő jutalomra érdemes. A „Barackvirág“ c. pályázat szerzője: *Bende Ervin IV. o. t.* A „Szülőföldem...“ jeligés munka szerzője: *Szabó Mihály IV. o. t.*

A „Pro Deo, patria et libertate“ jeligéjű dolgozat rendszertelen, sok benne a felesleges. Itt-ott pongyola. Az anyag összegyűjtése azonban nagy szorgalomra vall. Így dicséretet érdemel. Szerzője: *Legeza István III. o. t.*

Élénk és szép stílusáért ugyancsak dicséretre érdemes „A mult már kiesett hatalmunkból...“ jeligés munka, bár anyaga hiányos. Szerzője: *Komáromi László IV. o. t.*

14. *Rajztételül Kecskeméti vonatkozású fotoplakát* készítését tűzte ki a bizottság. Három pályázat érkezett be.

A „Sic itur ad astra“ jeligés plakát eredetiséget árul el. Színezése kellemes, a kép maga mozgalmas. Kár, hogy a fénykép kissé kemény. Jutalma 10 pengő. Szerzője: *Molnár László VII. és Schütz Ádám VII. o. t.*

„Barackpálinka“ jeligés mű kiegyensúlyozott, nyugodt hatású. Betűi jók. A fénykép nem éles. A rekeszt szűkebbre véve mindenhol éles képet kapott volna. 5 P. jutalomra érdemes. Szerzője: *Molnár László VII. és Schütz Ádám VII. o. t.*

„Qui ne risque rien n'a rien“ jeligés pályázat, mint plakát, nem felel meg a követelményeknek. A fénykép jó, de szürke. Dícséretet érdemel. Szerzője: *Molnár László VII. és Schütz Ádám VII. o. t.*

Az Önképzőkör házi *szavalóversenyén* első lett *Hallay István VIII. o. tanuló*, kr. np. Jutalma dr. Hegedüs Ferenc adományából 15 pengő. Második lett *Faludi László VIII. o. t.* Jutalma 10 P. Harmadik díjul 5—5 P. jutalmat kaptak: *Molnár Gusztáv VII. o. t.*, *Börzsei Márton VII. o. t.*, kr. np. és *Kiss József VII. o. tan.* A versenyzők közül könyvjutalomban részesült *Jankovich Ferenc V. o. tanuló.*

A *Müller Testvérek Vegyészeti Gyár R.-T.-től* hirdetett országos ifjúsági rajzpályázaton *Asztalos József IV. o. t.* dícséretet nyert.

A *Kecskeméti Sakkör* rendezésében lefolyt középfokú iskolák ezévi sakkversenyén mint I. helyezett aranyplakettel nyert *Fajsi Árpád VII. o. tan.*, *Dömötör István III. oszt. tan.* pedig, mint III. helyezett, bronzérmel kapott.

Május 12-én rendezett helyi *gyorsíróversenyen* *Leskowsky Róbert VI. o. t.* emléklapot és könyvjutalmat nyert.

A *Kecskeméti Fotokör* mult évi pályázatán *Novák Pál tavalyi VIII. o. t.* és *Schütz Ádám VII. o. t.* fényképezési kellékeket és oklevelet kapott.

Kecskemét város közönségétől 1904-ben a helybeli középiskolák tanulóifjúsága részére alapított *II. Rákóczi Ferenc-pályázat* I. díját, 40 P-öt, intézetünk tanulója, *Zádor (Weisz) János VII. o. t.*, kr. np. nyerte. Sági Sándor VIII. o. t. dícséretben részesült. A kitűzött tétel: *Emlékbeszéd Rákóczi Ferencről.*

Pénzjutalomban, illetőleg *segélyben* részesültek az I. A. oszt.-ból: Ambrus Mihály (10 P), Varga Béla (15 P), Sebestyén Ferenc (15 P), Vincze Géza (10 P), az I. B. oszt.-ból: Kerekés Tibor, Papp Gergely, Takács Albert (10—10 P), a II. oszt.-ból: Baracska István (10 P), Dobos István (11 P), Héjja Péter (10 P), Lőrincz Imre (20 P), (ebből 5 P-t a tiszai kirándulás leírásáért), Sztraka Pál (15 P), Venczel Sándor (10 P), a III. oszt.-ból: Fodor Endre (10 P), Joó Ferenc (15 P), Legeza István (15 P), Molnár István (15 P), Rácz István (15 P), a IV. oszt.-ból: Asztalos József (15 P), Dósay Károly (15 P), Hegedüs Ferenc (10 P), Perger Béla (15 P), Vörös István (15 P), az V. oszt.-ból: Kangyal György (15 P), Magyar János (15 P), Szabó Pál (15 P), Szeveréni Kálmán (10 P), a VI. oszt.-ból: Csértő Antal (15 P), Farkas Ferenc (15 P), Sipos György (15 P), Verdung József (15 P), a VII. oszt.-ból: Bódog Géza (10 P), Kiss József (15 P), Kovács Gergely (15 P), a VIII. oszt.-ból: Gigor Tibor (15 P), Kovács József (15 P), Walentin István (15 P).

A pályamunkákra, továbbá egyéb jutalmakra, illetőleg segélyekre kiosztott díjak összege: 936 P.

Könyvjutalmat kaptak az I. A. oszt.-ból: Bagi Lajos, Eszéki Tibor, Máriaföldy Miklós, az I. B. oszt. ból: Bende Tibor, Dollák Zoltán, a II. oszt.-ból: Szarvas András, Boksányi Nándor, a III. oszt.-ból: Czarbol János, Fodor Endre, a IV. oszt.-ból: Chiovini Károly, Farkas Róbert, az V. oszt.-ból: Karl János, Polyák Sándor, a VI. oszt.-ból: Berauer Béla, Démy-Gerő Sándor, Krosits László, a VII. oszt.-ból: Molnár László, Steiger Ödön, a VIII. oszt.-ból: Fodor György, Kósa Ferenc, Zádor János kr. np.

A pályadíjakhoz, jutalmazásokhoz, segélyezésekhez hozzájárultak: A Kecskeméti Piarista Diákegyesület (200 P), Róm. Kat. Egyházközség (régii gimnáziumi alapítványok kamattérítése címén 100 P), Schönberger Dezső dr. nagykereskedő (100 P), Winkler István pénzügyi cégvezető (32 P), Kereskedelmi Takarékpénztár Egyesület (30 P), a Kecskeméti Róm. Kat. Egyház község (30 P), Petráss András (25 P), Dömötör Lajos dr. h. polgármester, Feidmeier Géza dr. orvos, Hammerschmid József dr. honvédfőtörzsorvos, a Magyar Általános Hitelbank, a Magyar Nemzeti Bank (20—20 P), Dömötör László dr. kir. közjegyző, Hegedüs Ferenc dr. ügyvéd, Kecskeméti Takarékpénztár Egyesület, Platter János konzervgyár, Sándor József dr. városi tisztifőügyész (15—15 P), Csomák Gábor takarékpénztári főtisztviselő, Fispán Géza nagykereskedő, Fritz Imre dr. ügyvéd, Nóta István dr. a R. K. Egyházközség ügyésze, Nyúl-Tóth Pál dr. városi tanácsnok, Szarvas András dr. főorvos, Szabó László ny. törvényszéki tanácselnök, Szeley Imre dr. törvényszéki ügyész, Szeley Mihály p. ü. titkár, Tassy József dr. városi tisztifőorvos, Zimay Károly ny. polgármester (10—10 P), Bagi Lajos javadalmi hivatali ügyvezető (6 P), Adorján Imre dr. ügyvéd, Aszódi Géza dr. ügyvéd, Bardocz Árpád ügyészégi elnök, Csorba János gyógyszerész, vitéz Démy-Gerő Sándor alezredes, Dömötör István dr. gyógyszerész, Fehér József törvényszéki tanácselnök, Feszler György dr. orvos, Füredi Lajos városi tanácsnok, Harkay József törvényszéki tanácselnök, Iller József főkönyvelő, Kecskeméti Keresk. Iparhitelintézet és Népbank, Kecskeméti Leszámitoló és Pénzváltóbank R. T., Krammer Győző árvaatya, vitéz Márkus Ferenc dr. ügyvéd, árvaszéki ügyész, Nagy Mihály dr. titkár, Oláh Béla törvényszéki bírósági elnök, Szabó Iván dr. a Róm. Kat. Egyházközség főgondnoka, kormányfőtanácsos, Szabó József dr. rendőrtanácsos, Szalay József piarista tanár, Székely Sándor gyógyszerész, Virág László bankpénztáros (5—5 P), Molnár Árpád dr. járásbíró elnök, Stejskál Ottó dr. ügyvéd, Wágner Béla dr. kir. közjegyző, Till Károly dr. h. p. ü. igazgató (3—3 P), Benkő István p. ü. tanácsos, Bimbó János vaskereskedő, Chiovini Béla állomásfőnök (2—2 P).

Könyveket ajándékoztak: Molnár Sándor (1 db) és Szilassy Ferenc (2 db) piarista tanár, a budapesti Szt. István Társulat (8 db) és az intézet (8 db).

A nemesszívű adakozóknak, akik itjúságunk munkakedvét fokozták,

szegénysorsú tanulóinkat segítették, e helyen is hálás köszönetet mondunk.

Ösztöndíj. A nagym. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Úr a közszolgálati alkalmazottak gyermekei részére létesített tanulmányi ösztöndíjből ebben az iskolaévben Krosits László VI. o. tanulóknak 100 P-t adományozott.

Ottó Sándor ny. műszaki főtanácsos és neje Várady Gabriella-alapítvány 120 pengő kamatait, a nemeslelkű alapítók szándékának megfelelően, a tanártestület Sánta István (70 P) és Nagy László (50 P) VIII. o. tanulóknak ítélte.

A múlt évben vetődött fel az a gondolat, hogy az iskola új épületének régi felszerelését, elsősorban padjait, a volt tanítványok ragaszkodása, hálája és áldozatkészsége cserélje fel újakkal. E rovatban számolunk be azzal, hogy ebben az évben e célra Csorba János gyógyszerész úr a Csorba-család nevében a hősi halált halt Csorba Mihály volt tanítványunk emlékére 400 P-t adott. Az intézet e helyen is hálás köszönetet mond érte. Ezzel iskolapadokra eddig begyűlt adományok összege 657 P.

12. Iskolánk és volt tanítványaink. A Kecskeméti Piarista Diákgyesület. Az intézetből távozó érettségizett diákjainktól évről-évre azzal a gondolat-tal veszünk búcsút, hogy a kapcsolatot fenntartjuk egymással. Fel is keresik volt tanáraikat, s érettségi találkozóik formájában is vissza-visszatérnek. 1934. évi júliusban 25 éves találkozóra jöttek össze: Köves István dr. orvos, Szolnok, Licskó Andor dr. egyetemi m. tanár, szemkórházi főorvos, Budapest, Mezei Pál dr. ügyvéd, Budapest, Móczár Antal dr. földbirtokos, Kerek-egyháza, Orbán János dr. piarista házfőnök, gimn. igazgató, Kecskemét, Iv. Szabó Ferenc p. ü. tanácsos, Kecskemét, Szeleczki József magántisztviselő, Budapest, vitéz Tóth András dr. ügyvéd, most már országgyűlési képviselő, Budapest. — Ugyancsak 1934. évi július hónapban a következő 10 éves találkozók voltak itt: Balla László városi tisztviselő, Kecskemét, Bálint Ervin Máv. mérnök, Szolnok, Boskó Vilmos karkáplán, Vác, Bús Jenő állatorvos, Gyantépuszta, Buday József dr., Budapest, Dékány Zoltán városi tisztviselő, Kecskemét, Gerinczy László dr. premontrei főiskolai tanár, Budapest, Kiss Dezső dr. közigazg. kirendeltség vezetője, Bugac, Kovács Gyula tanító, Városföld, Mózes Géza dr. ügyvédjelölt, Abony, Nagy Miklós piarista tanár, Debrecen, Rugonyi György honv. főhadnagy, Budapest, Sánta József dr. járásbírói joggyakornok, Kecskemét, Sántha József állatorvos, Kecskemét, Szabó Balázs állatorvos, Kecskemét, Szabó Zoltán, Kecskemét, Tar Béla forg. adóellenőr, Kecskemét, Tornyai (Wind) László városi tisztviselő, Kecskemét, Willer József dr. középiskolai tanár, Budapest, Zsigmond Kálmán városi tisztviselő, Kecskemét. — Az 1924—25. iskolaévben érettségizettek közül 1935. június hónapban szintén 10 éves találkozón jelentek meg: Csatay Ferenc banktisztviselő, Deim Gusztáv malomellenőr, Faragó István forg. ellenőr, Farkas József tisztviselő, Fejes Tibor piarista tanár, Kecskemét,

Kolling Ödön Máv. tiszt, Szöreg, Molnár Sándor piarista tanár, Papp Gyula városi tisztviselő, Prém József tisztviselő, Radocsay Kálmán banktisztviselő, Szőnyi Alajos dr. állampénztári gyakornok, Tasi László dr. tb. fogalmazó, Kecskemét.

Volt tanítványainknak az intézettel való kapcsolatát még szorosabbá teszi a helybeli *Piarista Diákegyesület*. Megalakítási éve 1925. Célja: „a hazaszeretet, a keresztény kultúra és az összetartozás érzésének ápolása; a kecskeméti piarista gimnáziumnak és intézményeinek erkölcsi és anyagi támogatása; a gimnáziumba járó s onnan a főiskolákba került tanulóifjak istápolása; a gimnáziumba járó tanulók munkakedvének fokozására pályatételek kitűzése és jutalmazása. E cél elérése végett nyilvántartja a gimnázium volt növendékeit, és figyelemmel kíséri pályájukat; kegyelettel őrzi a meghalt iskolatársak emlékét, s arra törekszik, hogy a hősi halált haltak emlékét méltóképpen megörökítse; gyűléseket, előadásokat, felolvasásokat tart, kirándulásokat rendez, s a gimnáziumban rendezetteket támogatja; alapítványokat, ösztöndíjakat és diákjóléti intézményeket létesít. Közgyűlésein kegyelettel eleveníti fel az intézet egy-egy tanárának vagy jelesebb volt tanítványának emlékét.

Az 1935. évi jún. hó 2-án megtartott közgyűlésen Konecz Mihály dr. ügyvéd néhai Janny László piarista tanárról a következőkben emlékezett meg:

Kedves Tanulótársaim!

Mikor azt a megtisztelő megbízást kaptam, hogy a piarista Diákegyesület ezidei közgyűlésén emlékbeszédet mondjak néhai való jó tanárunkról, Istenben boldogult Janny Lászlóról, haboztam és gondolkoztam, mi is legyen ennek a beszédnek a tenorja. Hisz 42 éve már, hogy éppen ezen a napon az érettségi vizsgát lelettük — az emlékek elmosódnak, az én beszédem nem lehet hát szertartásos thurifikálás, ami most elhunyt kedvesünknek szeretetből vagy tisztességből kijár, — sem pedig szobor-emelés, ami nagy közéleti emberek akadémikus dicsérete szokott lenni. Az én beszédem nem lehet se hivatalosan hideg, se hivatalosan meleg, hiszen nem politikailag ünnepelünk, sem, szerencsére, családi gyász nem környékez bennünket, az én beszédem csak egy benső és derűs megemlékezés lehet egy kis sorsban is naggyá lett kedves emberről, a szerzetesről, a tanárról, a nevelőről s önmagunkról, boldog gyermekéveinkről, a játszi korról, amely bennünket az iskolához, a kegyes anyához fűzött s néhai való jó tanárunkról, aki kétszeresen volt kegyes apánk, mint a „kegyesrendi lelkész és mint tanár.“

Mi az emlékezés? Mit csinál a lelkünk, mikor emlékezik? Érez és gondolkodik, regisztrál megtörtént dolgokat, egyesít és koszorúba fon lelki állapotokat. Az emlékezés a mult kellemes és hasznos eseményeinek érték-

gyarapítása az egyén, a társadalom, a nemzet és az emberiség számára. Az emlékezés szeretet, szeretése a multnak, talapzata a jövőnek, feltámasztása a Jairus leányának, üdvözítő és boldogító lelkiség, mely élővé teszi a holtat, gazdagítja az élet, édessége a fiatalabbnak, akit segít a jövő ábrándjainak kiépítésében, vígasza az öregnek, aki elől elfátyolozza a halál tragédiáját.

Schoppenhauer azt tanítja, hogy valóban csak a multunk az egyetlen pozitívum, ami lelkileg értékes, a jelent nem érezzük, a jövőnkéről szőtt ábrándjaink szétáramló, felhőszerű foszlányok. A nagy pesszimista bölcsnek nincs egészen igaza, különösen ma, mikor a világ szellemi forradalmon megy keresztül. Ma a jövő reménye éppoly értékes, mint a mult tapasztalata, hisz sohasem volt oly sivár a jelen, mint ma, s ma épen csak a remény éltet bennünket. Habár néha a bosszúállás kering a megkerült agyakban s a degenerált lelkekben, s ha a tömeglélek eltévelyedik is, azért egyénileg véve a rosszra vivő, bosszút szülő emlékezés lassanként kihál, csak mint lelki csükevény jelentkezik még egyes, későn született egyéneknél. Ma az építő, alkotó, szerető emlékezésre van szükség, mely új raklárt csinál, új építőköveket szerez, hogy új alapokat rakjon le az egyéni és nemzeti kultúra, a haladás s az egyetemes emberi érdekek számára.

Ennek az alkotó emlékezésnek a fátyolát lebbentsük fel félórára, midőn felidézzük néhai Janny László tanárunknak lelkünkbe vésődött képmását.

Az ő kurrikulumja rövid, talán sablonos is, külseje tán nem mutatós, életmódja igénytelen, de a lelke, amit nekünk adott, nagy és tartalmas.

Janny László született 1848-ban Székesfehérváron. Apja tanító; 2 testvére volt, egyik Gyula egyetemi tanár, másik Ferenc plébános. 1867-ben novicius volt Vácott, 1869-ben Kecskeméten érettségizett, 2 évig itt tanított, mint próbaéves tanár, 1871-ben ünnepélyes fogadalmat tett, 1873. július 22-én áldozópap. Egy évig Veszprémben, 1874—1878-ig Vácott, 1878—1883-ig Kolozsvárott, 1898-ig Kecskeméten volt tanára a latin nyelv, görög nyelv és hittannak. 1898—1903-ig Kolozsvárott a Kalazantinum lelkiigazgatója, a szertartástan tanára, azután működött még Rózsahegyén, Magyaróváron, Trencsénben, 1914-ben 66 éves korában Privigyére ment nyugdíjba, s ott fejezte be csendes életét 1927. február 15-én 79. évében — 60 évi szerzetesi munkálkodás után.

Ennyit életének hivatalosan felvett külsőségeiről. Testi alakját, lelkének tulajdonságait, ránk a tanítványokra gyakorolt hatását az emlékezet ragyogó ködfátyolán keresztül látjuk — amint az idők távolán át lelkünkben eszmévé finomul. 42 év, mióta engem tanított, nagy idő, s a másfél emberöltő távola nagyít, ha, akire emlékezünk, kicsiny volt is. De a mi tanárunk nem volt kicsiny ember se testben, se lélekben. Nagy, magas, szépszál ember volt, mint a sudaras jegenyefa, büszkén hordozva az emberi

méltóság tudatát, s nem megbúva csúszott alacsonyan, mint a bukor, hogy a nagyság árnyékában élhessen, mégis szelid volt és alázatos szívű. Bizonyos idegesség ömlött el a lényén, ha a „kis emberek“ — így hívott bennünket — rendellenkedtek, ajkát harapdálta, de szó nélkül, ha bosszankodott, szemüvege mögé bújt, mert rövidlátó volt. De a harag villámai nem cikáztak arcán, fejét lehajtotta, nintha neki lett volna szégyelni valója, s így küzdött magával, míg elmúlt lelkének rohama. Ritkán esett ez meg vele, mert hisz szerettük és tiszteltük őt, de minket a csapdaság ördöge, őt a férfikor heve izgatta. Mi tiszteltük nála a szent önfegyelem erejét, alakja, magatartása ekkor a szuggesztió erejével hatott ránk, s tisztelettel néztünk rá. Mi volt ez? A szerzetesi fegyelem erejének hatása? Parancsszó nélkül, egyedül a példa sugárzásával?

Én sokat gondolkoztam, mint társadalomkutató a szerzetesi intézményről. Feltettem magamnak a kérdést, s tárgyilagosan próbáltam rá felelni, szükség van-e erre az intézményre ma, s nem vétünk-e az élet törvényei ellen, ha megengedjük, hogy egy embertársunk magát egész életére lekösse fogadalma által, mikor a mi filozófiánk, a mi biológiánk azt tanítja, hogy lelkünk, testünk folyton változik, nem tudjuk, mik leszünk holnap, vagy évek múlva; jogtudományunk szintén azt tanítja, hogy senki magát örökké le nem kötelezheti, mert ez rabszolgaság volna, s senki még önmagát sem teheti rabszolgáivá. Szépek ezek az elvek, s nem is éppen maiak már, de szerzetesi intézmény azért volt mindig, minden vallásban, azt hiszem, lesz is mindig. A középkorban vagy akár az ókorban, mikor még nem volt modern ideggyógyászat, a kolostor volt a hely, ahova a fáradt lélek, megcsömörölvén az élet gyönyöreitől, vagy elfáradván az élet küzdelmeiben, meghúzódott, s kereste az önmagával és Istenével való kibékülés útjait, kereste azt a megnyugvást, amit ma *lelki egyensúlyozottságnak* nevezünk, kereste a kételyek megoldását, s eközben új lelkikincsekre, értékekre bukkant, s igyekezett azt közkinccsé tenni. A kolostor magánya így termékenyítette meg az emberi lelket s a társadalom lelkét is.

Én a szellemtörténeti iskolának vagyok a híve, és hiszem, hogy az emberiség sorsát egy magasabb hatalom irányítja, amit nevezzen a tudomány, ha azt hiszi, ha így elfogadhatóbb, a fejlődés törvényének. Ennek a törvénynek parancsoló hatalma eredményezte azt, hogy a középkorban, mikor állandóan, minden nap lobogott a harcok tüze, s az emberek egymás gyilkolásától nem értek rá gondolkozni s a tudományokat ápolni; a kolostorok homályos celláiban ápolták a tudományokat, a magányban magasra szárnyalt a teremtő hit, a gondolkodás, az elmélkedés, és ez a munka megmentette az emberi szellem legszebb alkotását, a tudományt, és segítette kialakítani az emberi lélekben a társadalmilag legértékesebb tulajdonságot: a fegyelmet. A háborúk és a velük járó gazdasági rombolások korában,

amilyen a mai is — mikor testi és lelki értékek mennek tönkre, s a legszebb törekvések meddők maradnak; amikor értéktelen az ember, az ifjú és az öreg is, s az emberiség csak azzal törődik, hogy az örök Mammon előtt járja bolondtáncait, amikor a világot mozgató két tényező között, a vér és arany között a vér az olesó, és az arany a drága; amikor a tobzódó fényűzés és kiélezett vagyoni különbségek között a szerencse oktalanjai, az aranyborjú gondozói vannak felül, a tudomány és munka becsületesei pedig nyomorognak: akkor a becsületes és erkölcsös lélek ezektől az állapotoktól megundorodik, és vágyakozik a szerzetesek elmélkedő magános életére. És mintha ebben a vágyban a megtévedt emberiség lelkiismerete szólalna meg: *titokzatos törvény hozza magával, hogy mindig születik ember, akiben a kor lelke megtestesül*, és ma kezd igazzá válni az a tétel, hogy csak az igénytelenség és egyszerűség igazán az, mely összetartja, és képes összetartani az embereket, teheti és teszi egyöntetívét a gondolkodást, és lesz előfutárja a legnagyobb emberi erény, a részvét érvényesülésének. Történelmi elv, s ez nem üres prédikálás, amit mondunk, mert a fényűző, pazarló korokat mindig követte a lemondás és a szerzetesi magányosság iránti vágy, a szélfolyó gondolkodást egyesítette, s a tudományos gondolkodást megtermékenyítette a nyomán fakadó szeretet, mely általánosodva és formáit megtalálva, mint társadalmi igazságosság, a jogintézményekben realizálódást talált. Ma is ilyen a helyzet: a viszonyok hatása alatt kénytelen sok ember lemondani, s ez a kényszerűség erkölcsi igazolássá lesz akkor, ha belátják, hogy e világon minden csak hiúság, s *a világot csak a lemondó egyszerűség egyetemes átélése képes megváltani, az emberi s a szétágazó, kapkodó gondolkodást közös nevezőre hozni*. Ennek nyomán javul majd meg az erkölcs — a gazdasági, politikai és nemi erkölcs — és megnyugszik az emberiség hányatott lelke. De ezt nem lehet erőszakolni, ehhez a példaadás kell, a példaadás, az eszméknek legjobb terjesztője. Ilyen példaadók a szerzetesek. Az ő világuk nem fog lejárni, — míg szenvedő emberiség lesz — míg integrálni kell a zilált gondolatot: puritanizmus mindig lesz, volt és marad.

A mi tanárunk is ilyen volt: puritán, szerény, alázatos, lemondó, hordozója és letéteményese a szent oboedientia érvényének. Mégis független lelkű s méltóságos. Szemlélődve, gondolkodva járt-kelt magányos sétáin, nem mintha megvetette volna az embereket, s nem szerette volna rendtársait: hanem személytelensége és igénytelensége miatt. Többször változtatta működési helyét, mert tárgyilagos akart maradni, s el akarta érni lélekben az egyetemes emberiség magasságait.

Nekem az a meggyőződés, hogy aki igazán szereti embertársait, jót akar tenni környezetével, tárgyilagosan igazságos akar lenni az élet minden viszonylatában, a közérdek iránt s egyesek iránt: az nem kötheti

le magát hosszabb ideig egy körhöz, egy társasághoz s egy érdekhez, mert akkor szubjektívvé válik, énje felolvad a kisebb körben, annak felfogásában, érdekeiben, nem tud igazságos lenni, akaratlanul is jogosulatlan érdekek támogatója lesz. Más szóval — *aki a társaságé, az nem a társadalomé.* Figyelme alól kiszalad az ezerarcú élet, az átlagember, a küzködő, a mindennapi élet ezer bajával és szenvedéseivel, az ilyennek a lelke elé fátyolt szönek a társasélet u. n. kellemességei, szűkítik érzéseit, megfertőzik vagy kialakulásában gátolják gondolatvilágát. Már most a szerzetesi élet alap-gondolata hozza magával, hogy a szerzetes — család nélkül lévén — a nagy családnak, az emberiségnek kell, hogy éljen s kell, hogy minél tágasabb körrel ossza meg lelkének kincseit. A költők, a nagy politikusok, a nagy gondolkodók, a próféták hivatása is ez. *A humanizmus nem egyéb, mint a családi szeretetnek a legnagyobb körre, az egész emberiségre való kiterjesztése,* és ehhez kell az elfogulatlan emelkedettség, az érdeknélküli igazságosság, a lemondó egyszerűség, hit, érzés, elhivatottság. Így válik a szerzetesi intézmény szociális valósággá, és ez volt bizonyára a mi kegyesrendi tanárunk szándékainak vezérfonala, mikor idő múltán más állomás-helyekre kívánczolt.

A mi lelkünkben ünnepeltünk kitűnő tanár is volt. Tudósa a latin és görög nyelvnek és a hittanításnak, művésze az egyházi zenének, az orgonának. Elsőrendű pedagógus s szeretetreméltó ember. Szigorú és igazságos, vonzó lényű, aki meg tudta találni a kapcsolatot, tekintélyének teljes fenntartása mellett, a gyermeki lélekkel.

A gyermek lelke merőben más, mint ahogy mi felnőttek azt elképzeljük. A gyermek a természet közvetlen teremtese, aki a benne született hajlamokkal és adottságokkal él. Ő a maga életét éli, nem a miénket, ő nem azért él, hogy bennünket mulattasson, — mint egyes mamák hiszik — hanem hogy természete, belső mivolta szerint fejlődjön. Azért benne minden harmónia, mert természetes megnyilatkozás, ami bennünk, kiket az élet ezer hazugságra kényszerít, nincs meg. A gyermekben nincsenek szenvedélyek, csak ösztönök, érzéseik, vágyai, indulatai közvetlen módon nyilatkoznak meg. A gyermek lelki benyomásai frissek, élményei elszigeteltek, nincs egyéb összetartó köztük, mint az élet összhangzatos boldogsága.

De a gyermek születésétől fogva társas lény is a homogenitás törvénye szerint. Szocialitása ösztönös, természetesen elsősorban a gyermekkel társul.

És itt méltóztassék megengedni, hogy itt pár szót mondjak a szociális ösztönről, az emberek egymáshoz való vonzódásának ösztöneről. A természetből ered ez, mint minden jó. A természet ugyanis az egyénileg gyengét, aki magát sem megvédeni nem tudja, se kellően elrejtőzni, sem futni nem képes, megvédi úgy, hogy a társulás ösztöne alá kényszeríti. Egyetemes

törvény ez, úgy a növény-, mint az állatvilágban, melynek részletes bizonyítását ilt méltóztassék nekem elengedni, csak arra kérek felhatalmazást, hogy végörvényes tételként megállapítsam, hogy *a természet célja csak az egyén és annak fennmaradása, boldogsága*. Így van ez az emberi társadalomban is. *A társadalom összes szerveivel, az állam, a község, bármiféle közület csak azért van, hogy az embert védje, oltalmazza, neki az élet kibírását s minél további fennmaradását lehetővé tegye. Egyén az öncél s nem a társadalom és nem az állam*. Ez a politikai és osztálycselekvések igazi erkölcsi alapján minden szervezkedés végcélja. Sőt a faji és nemzeti életé is.

Sokan hiszik -- még egyik-másik nagy állam politikai cselekvése is erre a hitre van bázisozva, — hogy a faj külön szentség, a fajiség hite érinthetetlen ma, ami előtt minden más hitnek és érdeknek deferálnia kell. Nincs így. A természet a fajt különösen nem védi, az egyént igen. A természet az individuumnak adott ösztönös védekező eszközöket, melynek a reflexmozgások, erő, okosság stb., a fajnak ellenben nem adott. A természet az egyednek adott regenerálási képességet, a fajnak nem. Sőt erőfölösleget is adott a természet az egyénnek, igaz, a faj és önmaga fenntartása érdekében. De elzárja azt a teremtő és fenntartó erőfölösleget, midőn az egyén élete azt így kívánja. A betegnek elmegy az étvágya, hogy a szív, a szervezet megterhelése nélkül, szabadabban működhesék. Az öregek kevesebb munkabírása -- a természet kímélő munkája az egyén érdekében. Erre szolgál a szociális összetartás is, — csak hogy ma még másodlagosan. A gyermekben csak a legközvetlenebb szocialitás van meg családtagjaival, az idegentől fél. Ezt a szocialitást kell egyetemesebbé tenni a gyermek és a gyermekien egyszerű társadalom lelkében, hogy ne idegenkedjék, hanem embertársaihoz való vonzalma (szocialitás!) széleskörűvé, öntudatosá, elsődlegessé váljék, hogy majdan felnőtt korában hasznos, munkálkodó, alkalmazkodó és összeműködő tagja legyen hazájának és az emberi társadalomnak. Ez segítsen kiépíteni a társadalomnak kollektív épületét s a társadalmi cselekvések harmóniáját, ami nélkül se önmaga, se embertestvérei nem lehetnek boldogok.

Erre kell a tanár, erre kell a nevelés.

Mi a nevelés?

Beidegzése, ösztönössé tétele a társadalmilag hasznos cselekvéseknek. A gyermek és az ifjú lelkének formálása, kifinomítása és kimélyítése, a társadalmi szolidaritás érzetének fejlesztése szociális együttérzéssé, szimpátiává. A vele született hajlamok nyesegetése, a vágyak zabolázása, az igények megszorítása, a társadalom egyetemes érdekei szerint: ez a nevelés. Tudást és hitet kell adni a gyermek lelkének, hogy anyagi és lelki egyensúlya bármi viszonyok közt megmaradjon, jelleme, erkölcsisége törhetetlen, anyagisága mérsékelt legyen. S ne csak alkalmazkodó, hanem

alkotó lélek is legyen, homlokán az emberi méltóság öntudatos büszkeségével és a szabadságszeretet glóriájával.

De ezt megint csak példaadással lehet elérni. A tanár hivatása nehéz, mert egyéni és tömegpszichológusnak kell lennie. Nem elég számára a felsőbb utasítás, a tanterv, hanem egyéniségével kell tudnia lekötni a legnehezebben rögzíthető lelki tulajdonságot, a figyelmet. Vagyis pszichiáter is legyen, egyéni lélekkezelő, mert különböző indulatai vannak a diáknak is, s a diákszolidaritás — többnyire csintalan irányban, szintén figyelemreméltó valami. A diák élete se könnyű, a tanaré se. Fegyelem és figyelem: egyik nehéz a tanárnak, a másik a diáknak. Ezért fontos a tanárban az elhivatottság, a kedvesség, a figyelemlekötési képesség, a presztízs. Ez a lélekvezetés és lélekközlés képessége, ez a tekintély forrása, ezen nyugszik a társadalom sorsa. Ez az alapja a tanár, a lelkész, a szónok, a politikus, a költők és művészek sikereinek: a lelki egység megteremtése önmaga és hallgatói között, a vezér és vezetőtljei között. Ilyen tulajdonságokkal rendelkezett ő, akit emlékezéssel ünnepelünk.

Még csak egypár szót szólok hitéletéről, aztán befejezem mondani-valóimat. Mint tanárnak és lelkésznek a hit világa volt az ő világa, a vallásos kötelességekben való elmélyülés az ő jelleme. Nagyszívű, mélylelkű pap az Úr előtt. Erre is születni kell, mint arra, hogy ezt a mélységet másra kisugároztatni tudja. A szertartások, a szentmisék pontos, buzgó és alázatos elvégzése — csak külső jele volt lelkében élő mélységes hitének.

Itt felhasználom az alkalmat, hogy türelmes hallgatóim előtt kis elmefuttatást végezzek a hitről, ami szinte problémává vált a mai korban, a hitnek, világnézetek küzdésének korában. A hit a lelki berendezkedés alapja, a gondolkodás és cselekvés irányítója, a lelki egyensúly megtartója, sőt több ennél: a hit maga a lelki kiegyensúlyozottság. A hit minősége nyomja rá minden korra a maga bélyegét, mert az egyetemesen kialakult hit változásokat, intézményeket hoz létre, mintegy eredményül, igazolásául az emberi szellem küzködésének. A hitet nem szabad mindig vallási hitnek nevezni. Sokféle hit van: vallási, politikai, társadalmi, tudományos és művészi, alkotó és romboló hit. Hogy egy példával megvilágítsam: társadalmi hit az, ami most nagyon divik, — hogy csak az él szépen, aki elegánsan él, fényes életmódot folytathat, s hogy a művelődés célja és csúcspontja ez. Téves ez a hit. Romboló hit például a fanatizmus, mely a hitért ölni kész. Téves hit ez is. De az a hit a tartós és terinékeny, amely a misztikumot — minden ember lelkében élő titokzatosságot, a kételyek forrását megszünteti, a lelket megnyugtatja, szilárdságot ad, életet befelé és kifelé egyaránt. Korunkat a hitellenség korának szokás nevezni, mert itt szemünk előtt küzködött és küzködik egymással a materializmus és spiritualizmus,

— pozitivizmus és pragmatizmus, racionalizmus és empirizmus, gnoszticizmus és agnoszticizmus, monizmus és dualizmus filozófiai hite és irányzata. Itt küzködik szemünk előtt egymással az individualizmus és szocializmus, liberalizmus és étatizmus, demokratizmus és osztályuralmi elv, a parlamentarizmus és a Führerség politikai hite. De se a filozófia, se a most óriási haladásnak indult vegyészlet és fizika nem tudnak felelni arra a kérdésre: mi a világ, s hol van a boldogság mennyországának kulcsa elrejtve? *Hitelenség azonban még sincs*, csak lelkek válsága, politikai és anyagi krízis, boldogságkeresés, befelé és kifelé, közömbösség, lelki elaltatottság, vagy fanatizmus, idegesség, gyűlölködés, szaladgálás az anyagiak után — egyénileg és kollektíve — egész az ölni készségig. Zavaros az egész világ, háborodott az emberiség, keresi a kivezető utat, nem találja hitét. Enélkül pedig inog a tulajdon, lazul a házasság és a családi élet, gyengül az adott szó szentségének ereje, a mai társadalmi rend három alappillére. Az emberi lélek megváltás után kapkod, nem tudja viselni az űrt, a horror vacuit, a kétségeket, mely a lelkekben dül, miszticitása megnyugvásra vágyik. Az emberiségnek szüksége van az egyén lelki szilárdságára, nemcsak életére, testi egészségére, szüksége van az egyénben lefektetett közlelkiismeretre, mert ez a társadalom ellenőre a jog uralmának és a rendnek biztos alapja. Szüksége van az emberiségnek az erkölcsre, a jogszabályok valódi irányítójára, a külső rendtartás segítőjére. Próbálnak ugyan politikai hiteket is terjeszteni, alapítani, de ez is oda fog jutni, ahova a filozófia, a vegytan, a fizika és a tagadás egyéb tudománya. Amint ezek nem tudják, s nem is fogják soha tudni megmagyarázni az élet misztikumát, a mai politikai hit-alapítási kísérletek sem fogják elérni a politika célját: a közboldogságot. Nem hitek ezek, hanem csak hiedelmek.

Marad a vallási hit: mint egyedüli biztos magyarázója a világrendnek, kitöltője a lélekben a miszticitás ürének, megtelítője a szív vágyainak, kiegyenlítője a tudás és érzés összeütközésének. Ez egyesít lelkünkben reményt és szeretetet, megalapozza az idealizmust, fekezi a realizmust, összehangolja az érzések világát a reális étellel, szilárddá teszi az erkölcsöt. A vallás az egyedüli szilárd tudás: igazzá teszi a hiedelmet, eltünteti a metafizikai homályosságokat, áthidalja az egyéni törekvések és a politikum közötti űrt, közelebb hozza egymáshoz az embereket, sőt egyesíti az individuális és szociális világnézeteket, kibontja az egyetemes szocialitás békeséges fehérszálját, közelebb hozza az Istenséget a földiekhez, s a föld emberét felemeli Istenhez, a világ Urához, minden érzés és tudás kútforrásához, a létezők végokához, filozóf lélek Abszolútumához!

Befejezem mondanivalóimat. Költők vagyunk mi mindnyájan: írók, tudósok, művészek, papok, tanárok, politikusok; ábrándozói a jövőnek, az egyéni, nemzeti és általános emberi boldogságnak, hitvallói a szép, jó, igaz

szenháromságának. Csakhogy az egyikünk az önmagába zárkózott lélek szerzetesi magányosságában, másunk az irodai munkálkodás kriptai csendjében, vagy a zajló élet forgatagában, ismét másunk a fórumon, a tömegszemvendések és küzdelmek találkozóhelyén, a politikában. Hiszünk az emberiség jobb jövőjében, hisszük, hogy minden konfliktust, egyénit és nemzetközit, ki fog egyenlíteni a szeretettől, társadalmi igazságosságtól áthatott jogérzet. Hiszük az életakarás mindenhatóságát, mely legyőzi az ártás és a gyilkolás, a háború szellemét. Hiszünk az emberiségnek a békére és egyetértésre való elhivatottságában, hiszünk a művelődés erejében, hiszünk az örök békében. *És ha hisszük, ez el is fog következni.* Tudjuk, hogy csak az él igazán, aki lelkében él, s csak az él hasznosan, aki a lelkében összehalmozott kultúrát át tudja származtatni embertársainak, utódainak. Ma még az emberek távol vannak egymástól, hidegek, ridegek s idegenek egymással szemben, nem egymásért élnek, hanem egymásból, sőt egymás szerencsétlenségéből; nem érzik az emberszeretet melegségét, a testvéri közelséget. A humanitás idegen szó előttük. Arra kell törekednünk tehát nekünk, akik a szépet, jót, igazat szeretjük, hogy a kedves tanárainktól örökölt törhetetlen idealizmusunkkal közelebb vigyük az emberiséget: a krisztusi szeretet, egyetemes emberi szeretet áldott állapotához. Hogy majd nyugodtan hajthassuk le fejünket a nemsokára elkövetkező örök álomra, s mondhassuk az előttünk elköltözött tanárunknak: drága jó tanárunk, mi elvégeztük azt a feladatot az élet nagy iskolájában, amit reánk bízál, elvetettük az eszmények magvait az emberi szívekbe, vezess minket az örök Jutalmazóhoz, vezess bennünket az örök boldogság honába. Amen.

Dr. Koncz Mihály.

III. Hatóságok.

A magyar Kegyesitanítórend főnöke: **Sebes Ferenc dr.**, az országgyűlés felsőházának tagja.

Iskolánk a m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter vezetése alatt áll. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter: **Hóman Bálint dr.** Államtitkár: **Szily Kálmán dr.** A minisztérium középiskolai ügyosztályának főnöke: **Vajdinger Gyula dr.** miniszteri tanácsos.

A szegedi tankerület kir. főigazgatója: **Kaufmann György dr.**

IV. A tanári testület és működési köre.

Sorszám	A tanár neve, képesítése és alkalmazásának minősége	Szolgálati éve		Mely tárgyakat, mely osztályokban és heti hány órában tanított?	Heti óraszám	J e g y z e t
		összesen	emelt az intézetnél			
1	Orbán János dr. magyar, latin kegyesr. gimn. igazgató	22	4	Filozófia VIII. 2	2	Házfőnök, konviktusi igazgató, tandíjkezelő.
2	Erczbrucker Aladár magyar, latin kegyesr. okl. r. tanár	17	7	Magyar ny. I. B) 5, VI. 3, VII. 3 Latin ny. VII. 5	16	A VII. o. főnöke, a kisebb ifjúsági könyvtár öre, cserkész-csapattiszt.
3	Farkas Dénes dr. matematika, fizika kegyesr. okl. r. tanár	6	6	Mennyiségt. II. 4, IV. 3, VI. 3, VII. 3 Fizika VII. 4	17	Tanárértekezletti jegyző. szeizmografus.
4	Fejes Tibor bíttan kegyesr. okl. r. tanár	5	3	Vallástan I. A) 2, II. 2, III. 2, IV. 2, V. 2, VI. 2, VII. 2, VIII. 2	16	Hitszónok, az ifj. Orató- rium vezetője, a rendi növéndékek prefektusa.
5	Gerlőtei Jenő német, francia világi okl. óraadó tanár	2	2	Francia ny. V. 5, VI. 6, VII. 5, VIII. 5	21	A német és francia társalgás vezetője.
6	Jeney János dr. magyar, latin kegyesr. okl. r. tanár	1	1	Magyar ny. I. A) 5 Latin ny. I. A) 5 Ének I. A) 1, I. B) 1 Osztályfőnöki óra I. A) 1	13	Az I. A) o. főnöke, az ének és zenekar vezetője, az ének és zeneszertár öre, konviktusi prefektus.
7	Mihálkó Béla magyar, latin kegyesr. okl. r. tanár	15	2	Magyar ny. II. 4, VIII. 3 Latin ny. II. 6 Gyorsírás IV. 2, V. 2	17	A II. o. főnöke, az Önképzőkör vezetője.
8	Molnár Sándor matematika, fizika kegyesr. okl. r. tanár	5	1	Vallástan I. B) 2 Mennyiségt. III. 4, V. 3, VIII. 2 Fizika III. 2, VIII. 4	17	A VIII. o. főnöke, hit- elemző, a fizikai szertár öre, cserkészparancsnok.
9	Nyári István latin, görög kegyesr. okl. r. tanár	23	1	Latin ny. VI. 5 Görög ny. VI. 6, VIII. 5	16	A VI. o. főnöke, az ifj. Segélyző-Egyesület veze- tője, a filológiai szertár öre
10	Nyers Lajos dr. latin, történelem kegyesr. okl. r. tanár	5	2	Latin ny. I. B) 5, IV. 5 Történelem VII. 3, VIII. 3 Földrajz IV. 1	17	A IV. o. főnöke, hitelemző, a tanári könyvtár s a tört. és földr. szertár öre, a rendi növéndékek h. prefektusa.

Sorszám	A tanár neve, képesítése és alkalmazásának minősége	Szolgálati éve		Mely tárgyakat, mely osztályokban és heti hány órában tanított?	Het óraszám	J e g y z e t
		összesen	emlék az intézetnél			
11	Nyitrai Emil testnevelés világi okl. óraadó tanár	3	3	Testnevelés I. A) 2, I. B) 2, II. 2, III. 3, IV. 3, V. 3, VI. 3, VII. 3, VIII. 3	24	A Sportkör vezetője, a tornaszertár őre.
12	Pozsgay Rezső dr. latin, történelem kegyesr. okl. r. tanár	27	15	Történelem III. 3, V. 3	6	Gazdasági gondnok.
13	Preszeller Ferenc latin, német kegyesr. okl. r. tanár	35	1	Német ny. II. 3, III. 3, V. 3, VI. 3 Természetr. I. A) 2, II. 2	16	A német társalgás veze- tője a kezdőknél.
14	Schüssler Albert latin, német kegyesr. okl. r. tanár	41	15	Német ny. IV. 4, VII. 2, VIII. 2 Latin ny. VIII. 5 Ének II. 1	14	Az ifj. nagyobb könyv- tár őre.
15	Szabó István műv. és mért. rajz világi okl. r. tanár	12	11	Rajz I. A) 2, I. B) 2, II. 2, III. 2, IV. 2, V-VI. 2, VII-VIII. 2 Mennyiségt. I. B) 6	20	A rajzszerktár őre.
16	Szalay József történelem, földrajz kegyesr. okl. r. tanár	29	1	Történelem VI. 3 Földrajz I. A) 3, I. B) 3, II. 3, III. 2, VII. 1 Természetr. I. B) 2 Osztályfőnöki óra I. B) 1	18	Az I. B) o. főnöke.
17	Szilassy Ferenc természetr. földrajz kegyesr. okl. r. tanár	3	1	Természetr. IV. 4, V. 2, VI. 3 Mennyiségt. I. A) 6	15	A természetr. és vegy- tani szerktár őre, konvik- tusi prefektus.
18	Szűcs Lajos dr. latin, görög kegyesr. okl. r. tanár	18	1	Latin ny. III. 6 Görög ny. V. 5, VII. 5 Történelem IV. 2	18	A III. o. főnöke.
19	Vincze László magyar, latin kegyesr. okl. r. tanár	33	7	Magyar ny. III. 4, IV. 3, V. 3 Latin ny. V. 5	15	Az V. o. főnöke, igazgató- helyettes.

A nem róm. kat. tanulók vallástanárai:

Borsodi József dr. főrabbi, tanította az izraelita vallású tanulókat.

Friedrich Lajos ág. h. ev. hitoktató, tanította az ág. h. ev. tanulókat.

Závory Elek ref. hitoktató, tanította a ref. vallású tanulókat.

Iskolaorvos:

Szarvas András dr. tb. kórházi igazgató-főorvos, okl. középisk. egészségtan-tanár, tanította az egészségtant a VII. és VIII. osztályban.

Zenetanár:

Herédi-Szabó Imre okl. zeneművész, tanította a zenét.

V. A tanárok hitéleti, társadalmi és irodalmi tevékenysége.

Orbán János dr. a Katolikus Középiskolák Igazgatói és Tanárai Fegyelmi tanácsának kinevezett tagja, a Kecskeméti Katona József reáliskola hittani püspöki biztosa, a városi kórházban működő ferencrendi apácák rendkívüli gyóntatója, a Kecskeméti Róm. Kat. Egyházközség tanácsának, Kecskemét th. város törvényhatósági bizottságának, iskolaszékének, testnevelési bizottságának, a városi múzeum és könyvtár felügyelőbizottságának, a Kecskeméti Piarista Diákegyesület választmányi, a Kat. Egyházi Énekkar tb. tagja, az Orsz. Faragó Béla Árvaház felügyelőbizottságának, a szegedi Dugonics-Társaság és a Kecskeméti Katona József-Társaság rendes tagja, a Magyar Cserkészszövetség VIII. kerületének társelnöke.

Erczbrucker Aladár a Magyar Cserkészszövetség VIII. kerületének tb. ügyvezető elnöke, népművelési előadást tartott a méheslaposi iskolában, többször részt vett a tanyai pasztorációban.

Farkas Dénes dr. az Eötvös L. mat. fiz. Társaság rendes, a Kat. Egyházi Énekkar választmányi tagja, a Kecskeméti Gyorsírók Körének s a Kat. Egyletnek tagja, a szegedi Sz.-Imre egyesület dísztagja. Előadás-sorozatot tartott a Kat. Legényegyletben. Többször szerepelt zongoraszámokkal. Gyóntatott, misézett és szentségeket szolgáltatott ki a kórházban, a nagytemplomban és ferencrendieknél. A kegyesrendi társház alkalmazottainak húsvéti szentgyakorlatait vezelte.

Fejes Tibor előadást tartott a Kat. Legényegyletben, 6 előadást a Sz. Ágnes Leányklubban. Helyben és vidéken számos alkalommal gyóntatott, misézett és prédikált. A Jó Pásztor zárda növendékeinek gyóntatója.

Gerlőtei Jenő képzőművészeti kritikai cikkeket tett közzé a Dunántúl és Pécsi Napló c. napilapokban.

Jeney János dr. A Magyar Néprajzi Társaság rendes tagja, a Foed. Americana Jazygia corporatiójának dominusa; cikke jelent meg a Juventus c. ifjúsági latin folyóiratban.

Miháلكó Béla a Magyar Cserkészszövetség VIII. kerületének ügyvezető elnöke, a 885. sz. Petur öregcserkészcsapat parancsnoka, a Kecskeméti Gyorsírók Egyesületének társelnöke. A Pompilius-triduumkor Calasanziusról, a Madách-évfordulón Madáchról és a cserkészavatáskor beszédeket mondott. Előadásokat tartott a Kat. Legényegyletben és a Keresztény Munkás-egyletben, Nagykörösön és Szolnokon cserkésztiltszi gyűléseken, Kocséron a Hősök ünnepén beszélt. Cikke jelent meg a Vezetők Lapja c. cserkész-folyóiratban. Helyben és vidéken gyakran segédkezett a világi papságnak és a ferencrendieknek a gyóntatásban.

Molnár Sándor a Foed. Americana Jazygia corporatiójának lelkesze, az Americanában többször előadást tartott, vezette az Americana húsvéti lelkigyakorlatait. Előadásokat tartott továbbá a helybeli Kat. Legényegyletben és a Szt. Ágnes Leányklubban. A matkóiak rendszeres pasztorálásán kívül pasztorált még Bugacmonostoron, Lakyteleken és Miklóstelepen.

Nyári István a plébánia templomban és a ferencrendieknél többször misézett és gyóntatott.

Nyers Lajos dr. Kecskemét th. város népművelési bizottságának tagja, az intézet Rákóczi-ünnepélyén ünnepi beszédet mondott. Előadást tartott a Ker. Munkásotthonban, ismertetései jelentek meg a Századokban, több ízben segédkezett a nagytemplomban a gyóntatásban.

Nyitrai Emil az Országos Testnevelési Tanárok Egyesületének és az Országos Torna-Szövetségnek rendes tagja.

Pozsgay Rezső dr. a Katolikus Középiszkolák Igazgatói és Tanárai Fegyelmi Tanácsának tagja, Kecskemét th. város iskolaszékének, az állami polgári és elemi leányiskolák gondnokságának, a kereskedőtanonciskola, a városi múzeum és könyvtár felügyelőbizottságának, a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége végrehajtó bizottságának, az Alföldkutató Bizottság történelmi szakosztályának, a Duna—Tiszaközi Mezőgazdasági Kamarának, a Kat. Egyletnek, a Kecskeméti Piarista Diákegyesületnek, a Kecskeméti Üri Kaszinó választmányának, a Kecskeméti Gazd. Egyesület igazgatóválasztmányának és fegyelmi bizottságának tagja. Alkalmi és szakelőadásokat tartott a Gazd. Egyesületben, és a jelen Értesítőbe program-értekezést írt.

Schüssler Albert a Kecskemét-városi Zeneiskola felügyelőbizottságának választott, a Kat. Egyházi Énekkar tb. tagja.

Szilassy Ferenc a március 15-i hazafias ünnepélyen ünnepi beszédet mondott. Segédkezett a ferencesek pasztorációs tevékenységében. A Néprajzi Társaság tagja.

Szarvas András dr. tb. kórházigazgató, belgyógyász, főorvos, a TEVE ügyvezető elnöke, a Róm. Kat. Egyházközség tanácsosa, az Országos

Orvosszövetség igazgató tanácsának tagja, több tudományos értekezése jelent meg a hazai és külföldi orvosi folyóiratokban.

Szűcs Lajos dr. hat életpszichológiai előadást tartott a Szent Ágnes-Leányklubban.

Vincze László a Kecskeméti Piarista Diákegyesület és a Váci Múzeum-Egyesület alapító és választmányi, a Magyar Irodalomtörténeti Társaságnak rendes tagja.

VI. Tananyag.

A tananyag elvégzése mind a nyolc osztályban a nagym. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter 1926. évi 38,804. számú rendeletével kiadott Tanterv alapján történt. Az V—VIII. osztályban a görög nyelv mellett a fakultatív francia nyelv tanítása is megvolt. A tanulók szabadon választhatnak a görög és a francia nyelv tanulása között.

A Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Úr 34.000/1934. számú rendelete alapján ebben az iskolaévben heti 1 órában egyelőre az I. oszt.-ban szerepelt az *osztályfőnöki óra*. Ezek az órák igen hasznosaknak bizonyultak abból a szempontból is, hogy megkönnyítették az átmenetet a középiskolába s az új környezethez való alkalmazkodást. A továbbiakban a maguk anyagával és szempontjaival sok ösztönzést adhattak a külső és belső fegyelmi élet és tanulmányi rend mozzanataival kapcsolatban. A kis tanulóknak sok minden tudatosabbá válik, jobban látják helyzetüket, mintegy magukra eszmélnek, s ezzel kapcsolatban könnyebb az önfegyelmelés és kötelességteljesítés. Az a nevelési eljárás, amelyet különösen az osztályfőnöknek az egyes órákkal kapcsolatban ezelőtt is gyakorolnia kellett, most egész óra keretében rendszeresebb és eredményesebb.

VII. Tankönyvek.

I. osztály. Róm. kat. nagyobb katekizmus, Alszegehy—Sik: Magyar nyelvt. I—II., Alszegehy—Sik: Magyar olvasó I., Pirchala—Esztergomy—Nagy: Latin nyelvtan, Esztergomy—Nagy: Latin olvasó I—II., Karl—Varga: Földrajz I. (A mi hazánk.), Karl—Méhes: Kis természetrajz I., Suták—Vörös—Hatvani: Számítan és geometria elemei I.

II. osztály. Róm. kat. nagyobb katekizmus, Pokorny: Ó-szövetségi bibliai tört., Alszegehy—Sik: Magyar nyelvt. I—II., Alszegehy—Sik: Magyar olvasó II., Pirchala—Esztergomy—Nagy: Latin nyelvtan, Esztergomy—Nagy: Latin olvasó I—II., Bitter: Német nyelvk. I., Karl—Varga: Földrajz II., Karl—Méhes: Kis természetrajz II., Suták—Vörös—Hatvani: Számítan és geometria elemei II.

III. osztály. Róm. kat. nagyobb katekizmus, Pokorny: Új-szöv. bibl. tört., Alszegehy—Sik: Rendszeres magyar nyelvtan, Alszegehy—Sik: Magyar olvasó

III., Pirchala—Esztergomy—Nagy: Latin nyelvtan, Esztergomy—Nagy: Latin olvasó III., Bitter: Német nyelvk. II., Balanyi—Jászai: Magyarország tört., Karl—Varga: Földrajz III., Nagy J.: Kis fizika, Suták—Vörös—Hatvani: Számítan és algebra III. oszt.

IV. osztály. Róm. kat. nagyobb katekizmus, Pokorny: Kat. szertartástan, Alszegehy—Sík: Stilisztika, Lehr—Arany: Toldi, Pirchala—Esztergomy—Nagy: Latin nyelvtan, Esztergomy—Nagy: Latin olvasó IV., Bitter: Német nyelvk. III., Kontraszty—Tihanyi: Egyet. tört. I., Karl—Varga: Földrajz IV., Toborffy Z.: Ásványtan és kémia, Suták—Hatvani—Lóky: Algebra és geometria IV. Kiss: Az egységes magyar gyorsírás tankönyve. I. rész.

V. osztály. Schütz: Kat. hittan, Alszegehy—Sík: Retorika, Pirchala—Esztergomy—Nagy: Latin nyelvtan, Vézner: Antológia lyrica, Friml: Livius XXI—XXII. könyve, Bitter—Teveli: Rendsz. német nyelvk., Bitter—Teveli: Német nyelvk. IV., Maywald—Váyer: Görög nyelvtan, Maywald—Jirka: Görög olvasó I. és II. r., Birkás: Francia nyelvkönyv V. és VI., Kontraszty—Tihanyi: Egyet. tört. II., Karl—Méhes: Növénytan, Suták—Hatvani—Lóky: Algebra és geometria V., Kiss: Az egységes magyar gyorsírás tankönyve. II. rész.

VI. osztály. Schütz: Kat. erkölcsstan, Alszegehy—Sík: Poetika, Pirchala—Esztergomy—Nagy: Latin nyelvtan, Kuzmits: Szemelvények Cicero beszédeiből, Láng: Sallustius Coniuratio Catilinae, Wirth: Szemelv. Verg. Aeneiséből, Marót—Wagner: Homeros Odysseia, Jirka: Szemelv. Xenophon és Herodotos műveiből, Maywald—Váyer: Görög nyelvtan, Bitter—Teveli: Német nyelvk. V., Birkás: Francia nyelvkönyv V. és VI., Kontraszty—Tihanyi: Egyetemes tört. III., Karl—Méhes: Állattan, Suták—Hatvani—Lóky: Mennyiségtan VI., Lóky: Logaritmustáblák (4 jegyű).

VII. osztály. Schütz: Kat. egyháztörténelem, Alszegehy—Sík: Magyar irod. tört. és olv. könyv I. r., Szinnyi: A magyar nyelv, Pirchala—Esztergomy—Nagy: Latin nyelvtan, Wirth: Szemelv. Verg. Aeneiséből, Fehér B.: Cicero De Signis, Huszty: Ifj. Plinius lev., Maywald—Váyer: Görög nyelvt. Marót—Wagner: Homeros Iliasa, Gerecs—Mészáros: Görög lírai antológia., Birkás: Francia irod. olvasókönyv I. r., Bitter—Teveli: Német irod. tört. I., Bitter—Teveli: Schiller Wilh. Tell., Kontraszty—Tihanyi: Egyetemes tört. IV. Nagy J.: Kísérleti fizika I., Suták—Hatvani—Lóky: Mennyiségtan VII—VIII., Lóky: Log. táblák, Melly—Párdányi: Egészségtan, Kalmár—Varga: Földrajz VII.

VIII. osztály. Schütz: Kat. hitvédelem, Alszegehy—Sík: Magyar irod. tört. és olvasókönyv II. r., Pirchala—Esztergomy—Nagy: Latin nyelvtan, Wirth: Szemelv. Horatiusból, Balogh Á.: Szemelv. P. Cornelius Tacitus műveiből, Kerényi: Platon és Aristoteles, Birkás: Francia irod. olvasókönyv. II. r. Bitter—Teveli: Német irod. t. II., Balanyi—Jászai: Magyarország okny. története, Nagy J.: Kísérleti fizika II., Suták—Hatvani—Lóky: Mennyiségtan

VII—VIII., Lóky: Log. táblák, Kornis: Pszichologia és logika, Melly—Párdányi: Egészségtan.

Segédkönyvek: V—VIII. Wágner—Horváth: Róm. régiségek, III—IV. Bíró: Műalkotások ismertetése, III—VIII. Schmidt: Magyar-latin és latin-magyar szótár, III—VIII. Kelemen: Magyar-német és német-magyar szótár, V—VIII. Lévay—Vida: Görög szótár, VI—VII. Elischer—Frölich: Szótár Homeroshoz, III—VIII. Kogutowitz: Atlasz a magyar és világtörténelem tanít., I—IV. Kogutowitz: Középk. földr. Atlasz.

A kat. tanulók részére minden osztályban Sik—Schütz: Imádságos könyv.

VIII. Szertárak és könyvtárak.

Az új épületbe való átköltözködés után a szertárakban, könyvtárakban még folyik a rendezés és új leltározás munkája. Részben ezért, részben pedig az új épületben nélkülözhetetlen egyéb felszerelésekre fordított kiadások miatt a tanári könyvtár 30 folyóiratán és a természetrajzi szertár számára beszerzett néhány kitömött állaton kívül vétel útján nem volt gyarapodás.

Ajándékozás útján való gyarapodás a *tanári könyvtárban*: a Vallás-és Közoktatásügyi Miniszter Úrtól 1, Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatalától 8, a Fővárosi Pedagógiai Könyvtártól 1, Szalay József piarista tanár úrtól 80 mű. Összesen: 90 mű. — *Az ifjúsági könyvtárban*: Szmcsecsányi Miklós dr. ny. miniszteri tanácsos úrtól, műtörténetirótól 6, Schüssler Albert piarista tanár úrtól 4, Gerlőtei Jenő intézeti tanár úrtól 15, Schütz Ádám VII. o. tan.-tól 2, az V. oszt.-tól 2, a VI. oszt.-tól 3, a VII. oszt.-tól 2 mű. Összesen: 34 mű. — *A természetrajzi szertárnak*: Bimbó Lajos nagykereskedő úr 1 db. kitömött énekes hatlyút, Annok F. Szabó János úr, a madártani intézet megfigyelője 6 db. madárfészket, Szabó Lajos mezőgazdasági kamarai titkár úr az alpári kísérleti gazdaságból gyapotcserjét, Szalay József piarista tanár úr 1 db. kitömött fécánkakast, Szilassy Ferenc piarista tanár úr 1 db. kitömött sárgarigót, Csák Ivor V. o. t. 1 db. kitömött kanalas kaesát, Feldmeier Tamás (I. A) o. t. 1 db. halpreparátumot, Fispán Pál I. A) o. t. 1 db. kitömött fülesbagolyt, Tamási Sándor IV. o. t. rézgálic kristályokat adományozott.

A régi tornaterem felszerelésének meglisztítésára és az új tornaterembe való átszerelésére, továbbá új tornaeszközök beszerzésére a Vallás-és Közoktatásügyi Miniszter Úr 3.520 P-t utalt ki.

Az adományokért e helyen is hálás köszönetet mondunk.

IX. Ifjúsági egyesületek.

Oratórium a gyűjtőneve vallásos egyesületeinknek. Vezetője *Fejes Tibor* hittanár. Célja az alsó osztályokban a vallásos gondolat ápolása, a felsőben a lelki műveltség mélyítése és a katolikus láthatár tágitása. A gyűlések kéthetenként voltak általában. Az I—III. o. együtt tartotta gyűléseit, de a fiúk nagy délutáni elfoglaltságára való tekintettel a többi osztály külön jött össze. Az I—IV. o.-ban az önképzőkör mintájára vallásos előadások, szavalatok, felolvasások, betanult cikkek a Szívből, s egyéb folyóiratokból voltak a műsoron. A felsőben már nehéz tevékenységre birni a tagokat. Ott a hittanár adott elő egy nehezebb s egy könnyebb témát. — Minden gyűlést litánia fejezett be a templomban. Az Oratórium e tanévben elsőszerben működött az intézet minden osztályában, s tevékenységének csak az év végével járó sokféle elfoglaltság vetett véget. Egyébként még további kiépítésre és szervezésre vár. A tagok száma I—VIII. o.-ban 130 körül járt.

Önképzőkör. Vezető tanár: *Mihálkó Béla*. Intézetünk Önképzőköre az idei tanévben is hagyományos keretek között működött, s multjához méltóan ismét elsorangú tényezője tudott lenni az ifjúsági önnevelésnek. Ebben az iskolaévben fennállásának 73. esztendejét töltötte be.

A Kör 1934. szept. 30-án tartotta első, alakuló gyűlését a vezetőtanár elnökletével. A tisztikar a következőképen alakult meg: elnök: Kósa Ferenc VIII. o. tan.; titkár: Zádor János VIII. o. tan., kr. np.; főjegyző: Szennai Sándor VII. o. tan., kr. np.; aljegyző: Cserháti Oszkár VII. o. t.; pénztáros: Maróti Ferenc VIII. o. t.; ellenőr: Losonczy Sándor VIII. o. t.; főkönyvtáros: Kiss József VII. o. t.; könyvtárosok: Chiovini Béla és Énekes János VII. o. tanulók.

A működő tagok száma az V.—VIII. osztályokból: 103. A tagsági díj: 1 P. Több tanuló felig vagy egészen fel volt mentve a díjfizetés alól.

A Kör szelleme általában munkás, tevékeny volt. Amit a Kör a magaszűk keretein belül, a rendes önképzőköri gyűléseken és az ünnepélyeken a nagyobb nyilvánosság előtt adott, választékos, tartalmas és nívós volt.

Az egyes önképzőköri gyűlések műsorának összeállításában és felépítésében érvényesült a tervszerűség, hogy a tagok valamely szellemi áramlattal vagy koreszmével behatóan és tanulságosan megismerkedhessenek. A témák nemcsak a magyar irodalom, hanem a kultúra egész széles területéről kerültek elő. Külön szempontként szerepelt az önképzőköri tevékenységben, hogy a gyűléseknek nem szabad unalmasnak és laposnak lenniök, ellenkezöleg a haladó idő szellemének megfelelően változatosaknak, tanulságosaknak és érdekesekeknek.

A 8 rendes gyűlésen kívül volt egy alakuló gyűlés, 4 ünnepi gyűlés, és egy versennyel kapcsolatos szaváló-ülés. A rendes gyűléseken elhangzott: 1 beszéd, 3 szabadelőadás (vetítettképes 1), 2 bohózat, 1 eredeti szín-

darab, 10 szavaltat, 2 novella, 5 felolvasás, 4 énekszám, 4 zeneszám, 1 műfordítás és 4 rögtönzés.

A tagok előadóképességének fejlesztésére szolgáltak a rögtönzések is. Meghatározott tárgyról előre való készülés nélkül kellett előadást vagy hozzászólást tartani. Az így keletkezett apró viták a Kör életét még élénkebbé és mozgalmasabbá tették. A rögtönzések tárgyai voltak: I. a könyvről, II. Kelethez vagy Nyugathoz csatlakozzunk-e?, III. a sajtóról, IV. a szocializmusról.

Január 13-án a Kör könyvtárának fejlesztésére és a gimnázium színpadának felszerelésére büffé-vel kapcsolatos műsoros farsangi tea-délutánt rendezett. A Körnek ezt a vállalkozását a közönségnek nagylelkű megértése és támogatása kísérte. A büffé-nek az anyagát a szülők és az iskola barátai adták össze, az előadás napján pedig az intézet dísztermét zsúfolásig megtöltötték.

A március 10-én a városi urakból álló bíráló bizottság előtt megtartott szavaloversenyen első lett: Hallay István VIII. o. t., kr. np.; második: Faludi László VIII. o. t., harmadiknak bejutottak: Molnár Gusztáv VII., Börzsei Márton VII., kr. np., és Kiss József VII. o. tanulók. Pénzjutalomban részesültek. A szavaloversenyen résztvettek közül még Jankovich Ferenc V. o. tan. részesült könyvjutalomban.

A Kör az idén a következő folyóiratokat járatta: Magyarosan (Nyelvműv. folyóirat), Pásztortűz, Vasárnapi Könyv.

Mint az Önképzőkörnek szakosztálya az idei tanévben megalakult a *Sakk-kör* is, *Szabó István* tanár vezetése mellett, a felső és alsó osztályokból összesen 20 taggal. Ifjúsági vezetője Fajszi Árpád VII. o. tan. Az év folyamán több háziversenyt rendeztek. A középiskolai bajnokságért rendezett helyi versenyben Fajszi Árpád VII. o. t. I. helyezett (jutalma arany-plakett), Dömötör István III. o. tan. IV. helyezett (jutalma bronz-plakett), a Sakk-kör ötös iskolai csapata pedig IV. helyezett lett, s oklevelet nyert.

Mint külön szakosztály működött a *Fotó-kör* is. Vezető tanárai: *Szabó István* és *Erczbrucker Aladár*. Ifjúsági vezető: Schütz Ádám VII. o. tan.

A Fotó-kör 15 tagot számlál. A tavalyi nyári Hírös Heti fényképkiallításán két tag (Novák Pál és Schütz Ádám) vett részt. Tiszteletdíjakat, fényképezési kellékeket és oklevelet nyertek. Az ezévi szegedi országos kiállításon egy tag (Schütz Ádám) vett részt. Fotóműszert és oklevelet nyert. A tagok ezenkívül részt vettek több vidéki kiállításon, ahol okleveleket nyertek. Ebben az évben a fényképezési laboratóriumot sikerült teljesen felszerelni, úgyhogy a fotótechnika legkényesebb munkáira is megfelelő. A Kör tulajdonában levő fényképezőgépet bármelyik tag használhatja. A Fotó-kör tagjai rendszeres kiképzésben részesültek, s a művészbiblidolgozásban is útmutatást nyertek.

Segélyző-Egyesület. Vezető tanár: *Nyári István*. A szegénysorsú tanulók

segítségére az idei tanévben is az ifjúsági Segélyző-Egyesület sietett, hogy a nehéz gondokkal küzködő szülőknek segédkezet nyújtson a tankönyvek beszerzésében. A Segélyző-Egyesület 182 tanulónak, tehát az egész tanuló-ifjúság több mint felének a segélyezését tette lehetővé. A kölcsönvett tankönyvekért csekély használati díjat fizettek a tanulók, amelyet a régiek javíttatására s újak beszerzésére fordítottunk. A nagyon rászoruló tanulókat egészen felmentettük még eme csekély használati díjak fizetése alól is. A Segélyző-Egyesület könyvvállománya 1466 drb., új beszerzésre 380 pengőt költöttünk 97 tankönyvért. Sajnálatos tünet, hogy tanulóink kevésbé tudják megőrizni a könyvek tisztaságát, pedig sokszor hallják tanáraiktól a figyelmeztetést, hogy a külsőről lehet következtetni a belső rendezettségére és fegyelmezettségére. Eme óhajnak a megvalósítását a szülői házzal egyetemben kívánjuk elérni. A Segélyző-Egyesület főkönyvtárosa: Kósa Ferenc VIII. o. t., másodkönyvtáros Krosits László VI. o. t. voltak.

Ének- és zenekar. Az esztétikai nevelés főfeladata az ízlés fejlesztése. Az ízlés a szépnek a megérezése; éppen ezért, amint az erkölcsei nevelés is, nem szabályokkal, hanem konkrét példákon megéréssel és átéléssel fejleszthető, s a művészetek tanításával tökéletesíthető. Ezek közül a legtökéletesebb művészet: a költészet, a színjátszás, az ének és a zene. Az ízlésre való nevelésnek kettős feladata van. Az egyik tisztán receptív feladat és merőben passzív munka: képessé tenni a tanulót a szép megérezésére, megértésére és befogadására; a másik már produktív és a befogadó szempontjából is aktív valami: képessé tenni őt a művészi kifejezésre és a művészet technikai elemeinek az elsajátítására. Mivel pedig a mai pedagógiának éppen az az egyik főcélja, hogy a gyermek cselekvő készségét felkeltse és fejlessze, a művészetek közül a középiskolában is fontos szerepet játszó, u. n. „ének- és zeneművészet“ elsajátításában is ezt a szempontot kell figyelembe vennünk. De még így is nyugodtan állhatunk a vizsgálat elé, mert az ének- és zenekar ezévi munkássága, ha kicsiben is, szépen visszautkrözteti azt az intenzív cselekvő munkát, amelyet teljes egészében és hivatásánál fogva maga az iskola valósít meg.

Az intézet hetvenöt tagú vegyeskara *Jeney János dr.* kegyesrendi tanár vezetése alatt ebben az iskolaévben is végezte hármaskor munkáját. Az énekkar elsősorban az Úristent dicsőíti. Nem hiába mondja a közmondás: aki szépen énekel, kétszer imádkozik. A vásár- és ünnepnapok, valamint a a hétköznapok ifjúsági szentmiséin a régi szép, bensőséges magyar egyházi énekek mellett a nagy klasszikusok egy-egy darabja is szerepelt. Kétségtelen, hogy az énekkar még az előző évet is meghaladó szorgalommal és buzgósággal dolgozott. A kegyesrendi papnövendékek csekély száma miatt az idén is vállalnia kellett a gyertyaszentelés és a nagyhét liturgikus énekeit. És bátran mondhatjuk, hogy ezen a téren is megállta a helyét: aki csak megfordult e napokon a templomunkban, elismeréssel szólott az ének-

kar szép teljesítményéről. A fiúknak ebből a munkatöbbletből, amit igazán dicséretreméltó odaadással vállaltak, megvolt az a hasznuk is, hogy megismerkedhettek a gregoriánének szebbnél-szebb alkotásaival, leheletszerű, sokszor igazán angyalikarhoz hasonló, fönséges dallamaival. Nagyesütörtökön a „*Missa de Angelis*“ gregorián misét, pünkösdi ünnepén *Haydn* ünnepi miséjét adtuk elő orgonakisérettel.

Az énekórák hetenként háromszor voltak: kedden a szoprán és alt, esütörtökön a tenor és basszus szólamoknak, szombaton összpróba. Ezeken megismerkedtek a fiúk a különböző éneklési módozatokkal, a váltakozó énekkel, az unisono és a vegyeskar összekapcsolódásával, melyek az egyházi és világi énekeknek egyaránt nagy változatosságot adnak.

Általában elmondhatjuk, hogy az énekkar az iskolaélet minden megnyilatkozásánál szerepet játszott. Az előadott darabok nagy zömét a leggazdagabb és legszebb forrásból, a magyar dalkincsből merítette. A pattogó magyar népdalok magyaros, könnyen énekelhető feldolgozása, az énekkar sikeres szereplései az énekesek daloló kedvét annyira felfokozták, hogy nem egy esetben, azzal a kéréssel álltak elő nem énekes tanulóink, hogy vegyük be őket az énekkarba. Különösen jó hallás- és ritmusfejlesztő hatásúak voltak azok a szemelvények, amelyeket a klasszikus és modern daltermékek repertoárjából adtunk elő. Az énekkar czévi bemutató újdonsága is ezek sorából került ki: *Demény Dezső* hangulatos vegyeskarú „*Szerenáda*“-ja. A kar a művészi hangszerelésű darab nehézségeit, modern akkordjait fegyelmezett biztossággal énekelte, úgyhogy a nehéz szólamok biztos intonálása, valamint a jó hanganyag műértő közönségünk méltó elismerését és tapsban megnyilvánuló meglepedését vívta ki.

A kar szerepelt az ifjúsági ünnepélyeken, Katona József sirjánál, énekelt a cserkészek által rendezett „Mindenki karácsonyfájánál“, ott voltunk a maturandusok ballagásán, s a két hagyományos diáknótával, a *Gaudemus igitur*-ral és a *Ballag* már a vén diák-kal búcsúztattuk őket.

Sajnálattal kell azonban megállapítanunk, hogy a sokszor szinte váratlanul elrendelt kötelező iskolai ünnepélyek az énekkart annyira igénybe vették, hogy az évenként szokásos és már valósággal tradicionálissá vált, zenekarral egybekötött hangversenyünket, mint ilyent, nem is tudtuk megtartani. Ugyancsak ezek miatt maradt el az énekkarnak zenekari kísérettel való szereplése is a pünkösdi ünnepélyes szentmise alkalmával. Pedig az ilyen szereplés mutatta volna meg igazán az énekkar valódi értékét. Így az év folyamán vegyeskarunk mindig csak önmagában, mint capella szerepelt, minden kíséret nélkül. Ez az éneklési mód ugyan egy énekkar számára a legtökéletesebb valami, de mégsem jelent magasabb énekkultúrát: aránylag közepes értékű hanganyaggal is szép eredményeket lehet elérni. A zenekarral való éneklés tudvalevőleg mindig nehezebb, mint a capella. A hangszerek sokszor egészen mást játszanak, mint amit az énekkarnak

énekelnie kell, ami okvetlenül zavarólag hat. Továbbá a zenekarral kísért vegyeskar rendszerint nem énekel állandóan. Már pedig kiszámolni sokszor húsz-harminc taktusszünetet, azután idejében, hajszálpontossággal belépni, a zenekarhoz alkalmazkodni, mind olyan nehézségek, amelyek sikeres megoldásához igen jó énekesekre van szükség. Általános benyomás szerint az idei énekkar ezeket a nehézségeket is sikeresen meg tudta volna oldani. Énekesaink tudását és rutinját ennek elmaradtával legfeljebb ezzel tudtuk jellemzőleg bemutatni, hogy a sokszor egymást érő ünnepélyekre is váratlanul felül jól felkészülve tudtunk kiállni, és hogy a sok szereplés alkalmával szinte az összes énekeket, sőt még a modern hangszerelésben felépített, polifónikus műveket is kotta nélkül, kívülről énekeltük.

Szorgalmukkal és ügyszeretettel különösen kitűntek: Máriaföldy Miklós, Sebestyén Ferenc I. o. t., Fodor Tivadar, Szabó József II. o. t., Farkas János, Nagy Ferenc III. o. t., Barakonyi Béla, Prácsér László IV. o. t., Deák Lajos, Forgács Tivadar VI. o. t., Fodor György, Maros Antal, Nagy László és Sánta István VIII. o. tanulók.

Az énekkar szertárosai Balkó István és Nagy Ferenc III. o. tanulók voltak. Az intézet orgonistája Rózsa Béla V. o. t., ki nagy buzgalommal és hozzáértéssel végezte tisztét. — *Herédi-Szabó Imre* intézeti zenetanár több alkalommal emelte szentmiséink fényét művészi hegedűjátékával.

Ha nagy, iskolánk falain kívül is számottevő sikereket nem könyvelhetünk is el szerepléseinkkel, annyit mégis elértünk, hogy énekkarunk jövő működése elé reménnyel nézhelünk, különösen abban az esetben, ha az ifjúság továbbra is oly megértéssel, szeretettel és fegyelmezettséggel fogja szolgálni az énekkultúra ügyét, mint a jelen tanévben.

Az intézet szimfónikus- és fúvós zenekara az idén tovább folytatta működését *Herédi-Szabó Imre* intézeti zenetanár karmestersége és *Jeney János dr.* felügyelete mellett. A próbák kedden és pénteken 3—5-ig és vasárnap diákmise után voltak. Az intézetből eltávozottak nagy száma miatt különösen az év elején nagy nehézségeink támadtak. Kipróbált zenészeinket pótolnunk kellett. Összeszedtük tehát mindazokat a tanulókat, akiknek már mégis volt valami zenei előképzettségük. Így került be a zenekarba sok alsóbb osztályos fiú is, bár még nem rendelkezett kellő technikai felkészültséggel. Legyen dicsére tükre, hogy nagy elfoglaltságuk mellett is nagy buzgósággal igyekeztek megfelelni feladatuknak. Célunk volt, hogy az iskolai ünnepélyeket megfelelő zeneszámokkal változatosabbá tegyük, a tagokat a zenekari összejátékba begyakoroljuk, és ezáltal zenei ízlésüket és látókörüket fejlesszük.

A szimfónikus zenekar főképp az év első felében szerepelt sűrűn az ifjúsági ünnepélyeken. Mivel, mint már említettük is, a régi jó hegedűsök helyébe sokszor kevésbé rutinírozott, alsóbb osztályos „első hegedűsök” kerültek, a szimfónikus karral nagyobb igényű zenedarabokat nem adhat-

tunk elő: egyszerű és könnyen kezelhető zeneszámok képezték a szimfonikusok műsorszámait.

A fúvós zenekarnak éppen az iskolai ünnepélyek nagy száma miatt szokatlanul mozgalmas élete volt. Bár ezt is érzékeny veszteség érte, mégis kétségtelen, hogy nagyobb lendülettel és kedvvel játszott, mint a szimfonikus kar. A betanult indulók száma az idén tanultakkal együtt már lassanként eléri az egytucatot.

A zenében tanúsított buzgóságukkal és szorgalmukkal különösen kitűntek: Barakonyi Béla, Prácsér László IV. o. t., Berkes Endre, Flóznik Ervin V. o. t., Deák Lajos VI. o. t., Szennai István VII. o. t., Hümpfner János, Lázár András, Losonczy Sándor, Maros Antal és Nagy László VIII. oszt. tanulók.

A zenekar szertárosai voltak: Barakonyi Béla és Prácsér László IV. oszt. tanulók.

Legyen az ének- és zenekar jutalma fáradságos munkájáért az a dicséret, amit egy öreg piarista-diák mondott egy alkalommal. Nálunk piaristáknál a közönség nemcsak szereplőket és darabokat élvez az ünnepélyeken, de tanul is: megtanulja, hogyan kell lélekből és lélekkel énekelni és muzsikálni.

Cserkészlet. A csapat elnevezése: 118. sz. Turán. Az elmúlt iskolaévben 93 cserkészzel és 20 apróddal dolgozott. Vezetők száma: 9.

Az év munkájának legnagyobb részét az otthonunk elkészítése töltötte ki. A csapat otthona a következő részekből áll: Műhely. Raktár. Fényképezési laboratórium. Apródotthon. Cserkészotthon és ennek előcsarnoka. Ez évben a termeket kifestettük, illetve meszeltettük és bebútoroztuk. Teljesen új az apródotthon berendezése. A cserkészotthonba pedig 8 új örsi sarok készült részben saját, részben pedig a „Magyar Cserkész“-ben található tervek alapján. Az ablakoknak művészi kifestése folyamatban van. Raktárban új polcok készültek és a műhely is használatra készen áll. Az összes munkákat a fiúk végezték. Különös dicséret illeti meg Kovács József VII. o. t. örsvezetőt, aki tanácsaival és munkájával mindég rendelkezésre állt.

Az év folyamán a csapat két rajban és 8 örsben dolgozott. Volt biciklis és gyalogos rajunk. Csapatkirándulás helyett inkább az örsi kirándulásokra fordítottunk gondot. Bejártuk a környék szebb részeit: Nyírt, Töserdőt, Fehértót, Matkót, biciklis túrákat tettünk a Tiszához, Nagykörösre, a Budapest-kecskeméti betonúton és egy örsi kirándulást szintén kerékpáron Budapestre. Télen megindítottuk a sielést. A bugaci és matkói homokbuckákon gyakorlatoztunk. Köszönettel tartozunk Csallán Sándor százados úrnak, aki nagy szeretettel tanította és mutogatta e szép sport fogásait. Sajnos, oly kevés si állt rendelkezésre, hogy a csapat minden tagja nem vehette ki részét e szép sportból. Irigykedve gondoltunk azokra

a cserkésztestvéreinkre, akik si terepek mellett élnek, és nem kénytelenek 100 m-s siklással megelégedni. Jövőre tervünk legalább 10 pár si beszerzése és 2 vitorlás szánkó építése. Az apródok rödlizni jártak.

A csapat sokat foglalkozott ezenkívül céllövészettel Szilassy Ferenc tanár cserkészvezető felügyelete és vezetése alatt. Május 25. és 26-án házi versenyt is tartottunk; melyen díjakat kaptak legjobb lövőink. De nemcsak lőfegyverrel, hanem ijjal is gyakorlatoztunk. Díjat nyertek: Rózsa Béla, Zádor János, Vándor László, Sármási Tibor, Gyenes Tibor. A csapat a kerület minden megmozdulásán részt vett. Így az örsi bugaci hadijátékon, a karácsonyfa ünnepélyen, a vén cserkészek májusi bugaci táborozásán, ahova a szükséges sátrakat is rendelkezésre bocsájtotta.

Mikulás estjén az apródok kis házi mókát tartottak, karácsonykor pedig a csapat 8 örse, az apródok 4 családja, mindegyik a maga karácsonyfája alatt ünnepelt, másnap délután pedig minden örs a maga karácsonyfáját a Szegénygondozó Hivatal által kijelölt családhoz vitte el.

Az év folyamán 3 nyilvános nagy ünnepélyt tartottunk. Egy beszámolót a nyári nagy táborról, amely a veszprémi csererdőben volt, és ahonnét bicikli kirándulásokat tettünk a Balatonhoz és a szomszédos várakhoz. — Második ünnepélyünket teával kötöttük össze, és a farsangban tartottuk. A harmadik pedig az avató ünnepély volt, amikor is 9 jelölt és apródjelölt telt fogadalmat. A többiek pedig fogadalmat újítottak. Délelőtt a csapat tagjai közös sz. áldozáshoz járultak.

A csapat részt vett a városi és egyházi ünnepélyeken is. Így a Kormányzó Úr fogadásán, amikor a beton utat megnyitotta. Bornemissza Géza ker. min. Úr előadása alkalmával stb.

Nyári nagytáborunkat a Balaton mellé Akaliba tervezzük.

Csapatunkat a Piarista Diákegyesület az idén is 100 pengős támogatásban részesítette. 10 pengőt kaptunk továbbá a Kecskeméti Takarékpénztártól, Csorba János gyógyszerész pedig nagylelkű adományából a mentőszekrényünk hiányait pótolta. Mindezen adományokat, továbbá az egyes előadásoknál történt felülfizetéseket ez úton is megköszönjük.

A csapatot ez évben *Molnár Sándor* piarista tanár vezette.

Sportkör. A sportkör neve: Zrínyi.

A sportkör kerület: Szegedi.

A sportkör csoport: Kecskeméti.

A sportkör igazolási száma: 40.

A sportkör megalakulási ideje: 1924. nov. 14.

A sportkör tiszteletbeli elnöke: Dr. Orbán János igazgató.

A sportkör vezetőtanára neve és lakcíme: Nyitrai Emil, Cegléd, Tűzok-köz 7.

A sportkör vezetőtanára testnevelő tanár-e? Testnevelő tanár.

Az intézet tanulóinak teljes létszáma: 347.

A testgyakorlás alól fölmentettek száma összesen: félévre 3, egész évre 38, összesen: 41 (ezek közül 5 kispap).

A magántanulók, illetve a magánvizsgázók száma: 2.

A testnevelési alap fizetése alól fölmentettek száma: 6.

A testnevelési alapra fizetett tanulók száma összesen: 341.

A sportkörben működő tagok száma korosztályonként: I. korosztály (10—12 évesek) 108, II. korosztály (12—14 évesek) 69, III. korosztály (14—16 évesek) 86, IV. korosztály (16 éven felül) 84.

A korosztályok sportköri foglalkozásának heti óra száma összesen: 4.

A működő szakosztályok: atlétika, futball, koresolya, kosárlabda, ping-pong, tenisz, torna, vívás, úszás.

Van-e az intézetnek tornaterme? Van.

Hány négyzetméter? 220 m²

Padlózata: Fa.

Van-e az intézetnek játékra alkalmas udvara? Kisebb játékra.

Hány négyzetméter? 877 m²

Külön játszótere? Nincs.

Melyik sporttelepen gyakorolnak a tagok? A Kecskeméti Atlétikai Club pályáján.

Hányszor hetenként? Egyszer.

Van-e uszoda? Van.

Hányan tanultak meg úszni az iskolai év alatt? 37.

Hányan tudnak összesen: 166.

A telisport üzésére van-e mód? Koresolyázásra.

A sportkör működésére vonatkozó egyéb följegyzések:

Az őszi újjáalakulás után sportkörünk a következő tisztikart választotta meg: Ifj. elnök: Sánta István VIII. o. t., alelnök: Chiovini Béla VII. o. t., titkár: Valentin István VIII. o. t., pénztáros: Hümpfner János VIII. o. t., jegyző és sporttudósító: Fajszi Árpád VII. o. t.

Szakosztálykapitányok. Atlétika: Kovács József VIII. o. t., helyettese: Sármási Tibor VI. o. t. Céllövészet: Faragó Jenő VII. o. t., helyettese: Gyenes Ferenc VI. o. t. Futball: Juhász István VIII. oszt. tan., helyettese: Gáspár József VII. o. t. Kosárlabda: Iller Antal VIII. o. t., helyettese: Szabó János VII. o. t. Asztaltenisz: Fodor György VIII. o. t., helyettese: Molnár László VII. o. t. Torna: Maros Antal VIII. o. t., helyettese: Dubois Dezső VII. o. t. Vívás: Chiovini Béla VII. o. t., helyettese: Démy-Gerő Sándor VI. o. t. Úszás: Losonczy Sándor VIII. o. t., helyettese: Gáspár József VII. o. t. Koresolya: Andersen László VIII. o. t., helyettese: Kovács Gergely VII. o. t. Kerékpár: Molnár Gusztáv VII. o. t., helyettese: Hamerschmid Iván VI. o. t.

A sportkör tagjai nagy szorgalommal vettek részt a gyakorlóórákon.

Ennek eredménye meg is látszott minden versenyen, amelyen részt vettek az 1934–35. iskolaévben. Részletes eredmények a következők:

Szeptemberben rendezte meg sportkörünk a házi úszóbajnokságokat a következő eredménnyel:

25 m gyermek gyorsúszás: I. Szabó F. IV. o. t. 20'1" II. Szelei B. III. o. t. 23"
III. Fodor E. III. o. t. 26'1"

25 m gyermek mellúszás: I. Fodor E. III. o. t. 23'5" II. Leskowsky Z. IV. o. t. 26'1" III. Garasi K. III. o. t. 26'8"

50 m fiú gyorsúszás: I. Gáspár J. VII. o. t. 36'7" II. Fodor P. VI. o. t. 40'2" III. Czintula F. IV. o. t. 52"

50 m fiú-mellúszás: I. Siposs L. V. o. t. 46'2" II. G. Fekete T. IV. o. t. 47'2" III. Fodor P. VI. o. t. 47'3"

50 m fiú-hátúszás: I. Szabó F. IV. o. t. 46'9" II. Maros A. VIII. o. t. 49'2"

100 m ifj. gyorsúszás: I. Gáspár J. VII. o. t. 1' 27'4" II. Benkő I. VII. o. t. 1'37" III. Zs. Szabó J. VII. o. t. 1' 49'2"

100 m. ifj. mellúszás: I. Kovács J. VIII. o. t. 1'35" II. Losonczy S. VIII. o. t. 1'35"

3×50 m vegyes staféta: I. VIII. o. 2' 17'9" II. IV. o. 2'23" III. VII. o. 2' 27'1"

Ősszel rendezte meg a tenisz szakosztály is a házi bajnokságot az egyéni és páros számokban, melynek eredményei a következők:

Egyéni bajnokság:

Páros bajnokság:

I. Faragó J. VII. o. t. I. Faragó J. VII. o. t. – Dömötör I. III. o. t.
II. Maróti F. VIII. o. t. II. Maróti F. VIII. o. t. Sármási T. VI. o. t.
III. Dömötör I. III. o. t. és III. Cserháti O. VII. o. t. – Molnár G. VII. o. t.
Démy-Gerő S. VI. o. t.

1934. október 6-án részt vettünk a kegyeleti staféta versenyen. Erősen tartalékoló csapatunk így is szép helyezést ért el, amennyiben tíz csapat közül negyedik helyen végeztünk. A csapat tagjai: Juhász I. VIII. o. t., Fajszai Á. VII. o. t., Sármási Tibor VI. o. t., Kelő J. VI. o. t., Hammerschmid I. VI. o. t., Cserháti O. VII. o. t., Zátonyi Gy. VI. o. t., Kovács J. VIII. o. t., Maros A. VIII. o. t., Faludi I. VIII. o. t. és Csomák J. VI. o. t. voltak.

Október 12-én részt vettünk a kecskeméti ifjúsági atletikai bajnokságokon, melyeken Katona Sándor VII. o. t. 100 m en 11'5", 200 m en 24'2"-el kecskeméti ifjúsági bajnokságot nyert; a többi atlétánk pedig szép helyezéseket nyertek a bajnokságban.

December 14-én részt vettünk a Magyar Országos Tornaszövetség jelvénytérző versenyén, melyet a helybeli reáliskolában tartottak meg. A versenyen bronz-jelvényes tornászok lettek: Faludi László VIII. o. t. és Ronkay Géza VII. o. t. Vasjelvényes tornászok lettek: Juhász I. VIII. o. t., Kósa Ferenc VIII. o. t., Lázár András VIII. o. t., Losonczy S.

VIII. o. t., Maros Antal VIII. o. t., Sánta István VIII. o. t., Sármási Tibor VI. o. t., Czintula Ferenc IV. o. t.

Ez az eredmény nagy haladás a multhoz képest, mert tavaly csak két vasjelvényes tornászunk volt.

December 11-től dec. 21-ig rendezte meg sportkörünk asztaltenisz bajnokság egyéni és páros bajnokságait. Az eredmények a következők:

Egyéni bajnokság:

- I. Gáspár J. VII. o. t.
- II. Andersen L. VIII. o. t.
- III. Énekes I. V. o. t.

Páros bajnokság:

- I. Andersen L. VIII. o. t.—Fodor Gy. VIII. o. t.
- II. Gáspár J. VII. o. t.—Molnár L. VII. o. t.
- III. Hammerschmid I. VI. o. t.—Leskowsky R. VI. o. t.
- IV. Molnár László VII. o. t.
- IV. Molnár I. IV. o. t.—Leskowsky Z. IV. o. t.

E versenyeken nagy számmal és még nagyobb lelkesedéssel vettek részt a játékosok, melynek eredménye a február 9- és 10-én megrendezett középiskolai asztaltenisz bajnokságokon meg is látszott. A versenyzőink valósággal lestartollák a bajnokság minden számát. Csapatversenyt a következő csapattal nyertük meg: Gáspár J. VII. o. t., Andersen L. VIII. o. t. és Molnár L. VII. o. t.

A páros bajnokságban szintén mi lettünk az elsők: Gáspár J. VII. o. t. és Andersen L. VIII. o. t. személyében, sőt Molnár L. VII. o. t. és Fodor Gy. VIII. o. t. a harmadik helyet is elhódították az ellenfelektől. Az egyéni bajnokságban két versenyzővel vettünk részt. Bajnok lett: Gáspár J. VII. o. t., II. pedig Andersen L. VIII. o. t. Tehát a bajnokságnak minden számát versenyzőink nyerték.

Január hónapban rendezte meg sportkörünk a kosárlabda házibajnokságot. Bajnokcsapat lett a VII. o. t. csapata, II. lett VI. o. t. csapata, III. lett VIII. o. t. csapata és IV. lett az V. o. t. csapata.

Március hónapban részt vettünk a Délkerületi KISOK Tornászbajnokságon, melyet Kecskeméten rendeztek meg. Csapatunk a II. osztályú kerületi összetett csapat-bajnokságban csak másfél ponttal szorult a második helyre. A löcsapat bajnokságot pedig sportkörünk nyerte. A csapat tagjai a következők voltak: Faludi L. VIII. o. t., Losonczy S. VIII. o. t., Maros A. VIII. o. t., Konkay Géza VII. o. t., Sármási T. VI. o. t. és Ludescher J. V. o. t. Csapatunk munkáját a KISOK szép díszoklevéllel és éremmel jutalmazta.

Április hónapban rendeztük meg a házi tornászbajnokság egyéni számait. Korlátlan bajnok: Faludi L. VIII. o. t., II. Maros A. VIII. o. t., III.

Ludescher J. V. o. t.

Nyújtón:

- I. Faludi L. VIII. o. t., II. Ludescher J. V. o. t., III. Maros A. VIII. o. t.

Lovon bajnok:

- Faludi L. VIII. o. t., II. Maros A. VIII. o. t., III. Ludescher J. V. o. t.

Gyűrűn bajnok:	Faludi L. VIII. o. t., II. Losonczy S. VIII. o. t., III. Ludescher J. V. o. t.
Műszabad-gyakorlatban bajnok:	I. Faludi L. VIII. o. t., II—III. Maros A. VIII. és Sármási T. VI. o. t.
Ugrószekrényen bajnok:	I. Faludi L. VIII. o. t., II. Maros A. VIII. o. t., III. Sármási T. IV. o. t.
Bajnok az összes szeren:	I. Faludi L. VIII. o. t., II. Maros A. VIII. o. t., III. Ludescher J. V. o. t., IV. Losonczy S. VIII. o. t., V. Sármási T. VI. o. t., VI. Szeveréni K. V. o. t. IV. Losonczy S. VIII. o. t., V. Sármási T. VI. o. t., VI. Szeveréni K. V. o. t.

Az alsó osztályosok számára megrendezett tornász versenyen I. Dobos I. II. o. t., II. Zubek J. II. o. t., III. Hajnal M. III. o. t., IV. Szabó L. III. o. t., V. Boksányi N. II. o. t., VI. Garasi K. III. o. t.

Május 31-én rendeztük meg házi vívóversenyünket a következő eredménnyel: I. Salamon I. V. o. t., II. Démy Gerő S. VI. o. t., III. Jankovich F. V. o. t., IV. Benkő I. VII. o. t.

Az egyes szakosztályok között legeredményesebben a futball szakosztály működött. A múltban szerzett szép eredményeket az idén még fokozni is tudta. Szép küzdelmeket láttunk a házi bajnokságokon is, melyeket két fordulóban, őszi és tavaszi fordulóban rendeztünk meg. A házi csapat bajnoki címet a VII. osztály csapata nyerte 9 ponttal. A II-at a VI. osztály csapata 4 ponttal, a III-at az V. osztály csapata 2 ponttal. A VIII. osztály a tavaszi fordulóól visszalépett, tekintettel a közelgő érettségi vizsgálatokra.

A házi bajnokságok után bonyolítottuk le a „Kecskeméti Lapok“ serlegéért folyó intézetek közötti válogatott futballmérkőzéseket. Ezek a mérkőzéseken intézetünk régi híréhez méltóan szerepelt. Az idén is veretlenül nyerte minden mérkőzését a következő eredménnyel (őszi forduló): Kegyesrendi gimnázium—Ref. reálgimnázium 4 : 0 (félidő 2 : 0), Kegyesrendi gimnázium—Felsőkereskedelmi 4 : 1 (félidő 3 : 1). — Tavaszi forduló: Kegyesrendi gimnázium—Ref. reálgimnázium 11 : 2 (7 : 0), Kegyesrendi gimnázium—Felsőkereskedelmi iskola 3 : 0 (3 : 1).

Tehát 8 ponttal és 22 : 3 gólaránnyal veretlenül nyertük az idei kupamérkőzéseket. Így tehát a „Kecskeméti Lapok“ serlegét végérvényesen intézetünk nyerte meg. Ugyancsak intézetünk nyerte a kecskeméti középiskolai futballbajnokságot is 8 ponttal és 22 : 3 gólaránnyal.

X. A tanulók érdemsorozata.

A) A rendes tantárgyakból.

Rövidítések: g. kat. = görög katolikus; ref. = református; ág. h. ev. = ágostai hitvallású evangélikus; unit. = unitárius; izr. = izraelita; kr. np. = kegyesrendi növendékpap; kv. n. = konviktusi növendék; ism. = ismétlő; ö. d. = ösztöndíjas; fm. = felmentve; c. m. = egészmentes; f. m. = félmentes; n. m. = negyedmentes; p = példás; j = jó; sz = szabályszerű.

Első A) osztály.

Osztályfőnök: **Jeney János dr.**

A tanuló neve	Előmenetel										Tandijmentesség
	Magaviselet	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajz	Ének	Testgyakorlás	
Ambrús Mihály	p	2	2	2	2	2	2	3	1	3	
Ábrahám Béla	j	1	2	2	2	2	2	2	2	2	
Bacsóvölgyi Árpád	p	1	2	2	2	1	2	1	1	3	
Bagi Lajos	p	1	1	1	1	1	1	1	1	2	
5 Baksa János	p	1	2	2	2	2	2	2	1	3	
Berente István kv. n.	p	1	1	1	1	2	1	1	1	2	
Berki József	j	1	2	2	2	1	3	3	1	fm.	
Borsai Elek kv. n.	p	1	1	1	1	1	1	2	1	2	
Dubecz Sándor ism.	j	1	3	2	3	2	3	2	2	2	
10 Eszéki Tibor kv. n.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Fekete Gábor unit.	p	1	3	3	3	2	3	3	2	3	
Feldmayer Tamás izr.	p	1	1	1	1	1	1	2	1	2	
Fikó Béla	p	1	2	3	2	2	3	3	1	2	
Fispán Pál izr.	p	2	3	3	3	2	3	3	2	3	
15 Greskovics Zoltán	p	1	1	2	1	1	2	3	2	2	
Kakuja Zoltán ism.	j	1	3	3	3	2	3	2	2	3	
Kalocsai István	j	2	2	3	2	2	2	2	1	2	
Kocsák Dezső	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Kósa János	p	1	3	3	3	1	3	3	1	fm.	
20 Márlaföldy Miklós kv. n.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Német Sándor ism.	sz	2	3	3	3	1	3	2	2	fm.	
Palotás József	p	1	1	1	2	1	1	2	1	2	
Pál Gaszton	p	1	1	1	2	1	1	1	1	2	
Puliusz Cézár	p	2	3	3	3	2	3	2	1	2	
25 Sobestyén Ferenc	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	f.m.
Surmann Zoltán	j	2	3	3	3	2	3	3	2	3	
Szabari Miklós kv. n.	p	1	1	1	1	1	1	2	1	1	
Iv. Szabó Imre	p	1	2	3	2	1	2	2	1	2	

A tanuló neve	Magaviselet	Előmenetel							Tandíjmentesség		
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetr.rajz	Mennyiségtan	Rajz		Ének	Testgyakorlás
Szöke János	p	2	3	3	3	1	3	2	2	3	
30 Terescsényi Endre	p	2	3	3	2	2	3	2	1	2	
Tóth Péli Kálmán	p	2	3	3	3	2	3	2	1	fm	f.m.
Varga Béla	p	1	2	2	1	1	2	3	1	2	
Verbőczy István	p	2	3	3	3	2	3	2	2	2	
Vincze Géza	p	1	1	1	2	1	1	1	1	1	
35 Winkler Béla	j	1	2	2	2	2	2	2	1	1	
<i>Magántanuló:</i>											
Domonkos Endre											Vizsgálatlan maradt.
<i>Kimaradtak:</i> Gyarmathy Endre, Pölös József ism.											
Összesen: 38.											

Első B) osztály.

Osztályfőnök: Szalay József.

A tanuló neve	Magaviselet	Előmenetel								Tandíjmentesség	
		Vallás tan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Memoriségtan	Rajz	Ének		Tesztgyakorlás
Abel Kornél ism.	p	1	2	3	1	1	2	2	2	1	
Andráskó Lajos	j	3	4	4	3	2	4	3	2	3	
Balázs György izr.	p	1	1	2	1	1	2	2	1	2	
Bánhegyi Árpád	p	1	2	3	2	1	1	1	1	fm	f. m.
5 Bende Tibor	p	1	1	1	1	1	1	1	1	2	
Bimbó János	j	1	2	3	1	1	2	3	1	3	
Böndör József	p	2	3	3	3	2	3	1	2	1	
Deák Ferenc	j	1	3	3	2	2	3	3	2	2	
Dollák Zoltán	p	1	1	1	1	1	1	1	1	2	f. m.
10 Erdélyi Sándor	j	1	2	3	1	1	2	2	2	2	
Farkas János	p	1	1	2	1	1	1	2	1	1	
Fekete Béla	p	1	1	2	1	1	1	1	1	fm	
Forgács Sándor	p	1	2	2	1	1	2	3	2	1	
Góbor Ferenc	p	2	3	3	3	3	3	3	2	2	
15 Hatvani Ödön	p	1	3	3	2	1	2	2	1	2	
Horváczy István	p	1	2	2	1	1	2	2	1	1	f. m.
Horváth István	j	1	3	3	2	2	2	2	2	2	
Jancsik József	p	1	3	3	3	2	3	3	2	fm	
Kerekes Tibor	p	1	1	1	1	1	1	1	1	2	
20 Konkoly Béla	p	1	2	3	2	2	3	3	1	3	
Kovács Ferenc	p	1	3	3	2	2	3	2	2	2	
Madary László ism.	j	1	3	3	2	1	2	2	2	2	
Megáll József	p	1	2	3	2	2	2	3	1	3	
Németh Zoltán	p	1	1	2	1	1	1	1	1	2	
25 Nyúl József	p	1	2	3	2	1	2	2	2	3	
Pap Gargely g. kat.	p	1	1	2	1	1	1	1	1	1	
Petz János	p	1	1	2	1	1	2	2	1	2	
Poós László	p	1	2	2	1	1	2	1	1	1	f. m.
Steiner Róbert izr.	j	2	2	2	2	1	2	2	2	3	
30 Ipaes Szabó Gábor	p	1	2	3	2	1	1	1	2	1	
Szeghy Ferenc	p	1	2	2	2	2	3	3	2	1	
Takács Albert	p	1	2	2	2	1	2	2	1	1	f. m.
Timár Bertalan	p	1	1	1	1	1	1	1	1	2	
Zsikla József	j	1	1	2	2	2	2	3	1	3	

Kimaradt: Bakos Elek.

Összesen: 35.

Második osztály.

Osztályfőnök: Mihálkó Béla.

A tanuló neve	Magaviselet	Előmenetel										Tandjmentesség
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természettud.	Mennyiségtan	Rajz	Ének	Testgyakorlás	
Adorján László izr.	p	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	
Almási János	p	1	3	3	3	3	2	3	2	3	3	
Bajtai Imre	p	1	3	3	3	3	2	2	2	2	1	
Balla János	j	2	3	4	3	3	3	3	1	2	1	
5 Baracska István	p	1	2	2	2	2	1	2	2	2	2	
Barth Jenő	j	1	2	2	2	1	1	2	2	1	fm	
Boksányi Nándor	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Bugyi János	p	1	3	3	3	3	2	2	2	3	2	
Czikmántory Albert	j	1	3	3	3	3	2	1	3	2	3	
10 Csernay István ism.	j	1	3	3	3	2	1	3	2	2	2	
Csorba Gyula	p	1	2	2	2	1	2	2	2	1	3	
Dobos István	p	1	2	2	2	1	2	1	1	2	1	f. m.
Donkó Tibor	p	1	3	3	2	1	1	3	2	2	3	
Felföldi Kálmán	j	1	3	3	3	3	2	3	3	2	3	
15 Fodor Tivadar kv. n.	p	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1	
Gábris Elek	p	1	2	3	2	2	1	2	3	3	fm	
Grácia János	j	2	3	3	3	3	1	3	2	3	3	
Héjja Péter	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	f. m.
Horváth Ervin	p	1	2	3	2	2	2	2	2	1	3	
20 Izsák Gyula	p	1	2	3	3	3	2	3	2	3	1	
Jancsik István	j	1	3	4	3	3	2	3	2	3	3	
Kindlovics József	j	1	2	2	2	2	3	1	1	2	2	
Kocsák Béla	j	1	4	4	4	3	3	4	3	2	3	
Kósa József	j	1	3	4	3	3	3	3	2	3	1	
25 Kovács Ferenc	p	1	1	2	2	2	2	1	2	2	1	
Liszafeld Gyula	j	1	3	4	2	1	1	2	3	1	3	
Lőrincz Imre	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	e. m.
Majoros Béla	p	1	1	2	2	1	1	1	2	1	2	
Palotás Ferenc	j	1	2	4	3	3	2	3	3	3	1	
30 Pintér Endre	j	1	3	4	3	2	2	3	3	3	3	
Piszmán József	j	1	3	3	3	3	2	3	2	3	1	
Piszmán László	p	1	3	3	3	3	2	3	1	3	2	
Pulai István	p	1	3	3	3	2	2	2	3	1	2	
Rapesányi István	p	1	3	3	3	2	2	2	3	1	2	
35 Rapesányi László	p	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1	
Rózsa Sándor	j	1	2	3	3	1	2	3	1	3	2	
Schönberger István izr.	p	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	
Selmeci László	p	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1	f. m.
Szabó János	j	1	4	3	3	3	2	2	3	3	3	

A tanuló neve	Magviselő	Előmenetel										Tandíjmentesség
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természettud.	Monnyiségtan	Rajz	Ének	Testgyakorlás	
40 Szabó József	p	1	2	3	2	1	1	2	2	1	2	
Iványosi Szabó Tibor	p	1	3	3	3	2	1	3	3	3	3	
Szaloki József	j	1	3	3	3	1	3	2	3	3	1	
Szarvas András	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Szebenyi Gyula	p	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	f. m.
45 Szedernyés Alfréd	sz	1	4	4	3	3	2	4	3	3	2	
Sztraka Pál	p	1	2	2	2	1	1	2	2	2	3	f. m.
Venczel Sándor	p	1	1	2	2	1	1	1	2	2	3	f. m.
Zelleny Endre	j	1	3	3	3	2	2	3	3	3	2	
Zubek János	p	1	3	3	3	3	2	3	1	3	1	
Összesen: 49.												

Harmadik osztály.

Osztályfőnök : Szűcs Lajos dr.

A tanuló neve	Magaviselet	Előmenetel								Testgyakorlás	Tandjmentesség	
		Vallás tan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettan	Mennyiség tan			Rajz
A dai Ferenc	p	1	2	2	3	2	1	2	2	2	3	
Balkó István kv. n.	p	1	2	2	2	2	1	1	2	3	2	
Beck Aladár	j	3	4	4	4	2	3	3	4	3	3	
Beke András ism.	j	1	3	3	3	2	1	2	2	3	3	
5 Benkő Géza	j	1	2	3	3	1	1	3	3	2	3	
Csák Elemér	j	1	3	3	2	1	2	2	3	3	3	
Csorba Ferenc	p	1	2	2	2	2	2	2	3	1	2	
Csorba Sándor	p	1	2	2	2	1	1	2	2	2	3	
Czarbol János	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	e. m.
10 Domokos Mihály	p	1	3	3	3	2	3	3	3	2	1	
Dömötör István	j	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2	
Farkas István Ferenc	p	1	1	2	1	1	1	1	2	2	1	
Farkas István Imre	p	1	3	3	1	1	1	2	2	1	1	
Farkas János	p	1	2	3	1	1	1	1	2	2	2	
15 Fodor Endre	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	f. m.
Garasi Károly ism.	p	2	3	2	3	2	2	3	3	2	1	
Gorják József	j	1	3	3	3	3	1	3	3	3	fm	
Greskovits Ferenc	j	1	4	4	4	3	3	3	4	4	3	
Hajnal Mihály	p	2	3	3	2	3	3	2	3	1	1	
20 Hatvani László	j	2	3	2	2	2	1	2	2	2	1	
Hribál Károly	j	1	3	2	3	2	1	2	3	3	1	
Igács László	p	2	3	3	3	1	1	3	3	3	3	
Iván Ferenc ism.	j	2	3	3	3	2	2	3	3	3	3	
Jánosfi István	j	1	4	3	3	3	3	3	3	3	fm	
25 Jóó Ferenc	p	1	2	2	2	2	2	2	3	2	2	
Kovács István	p	1	3	3	3	3	2	2	3	1	1	
Kovács László	p	1	2	3	2	1	1	1	1	2	2	
Kovács Pál	p	1	2	2	2	1	1	1	1	2	2	
Krammer Győző	j	1	2	2	2	2	2	2	3	3	2	
30 Kreiner Jenő ism.	j	1	3	3	2	2	2	3	3	3	2	
Lajos Ferenc ism.	p	1	2	2	2	2	1	2	2	2	1	
Legeza István g. kat.	p	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	f. m.
Lengyel Zoltán	p	1	1	2	1	2	2	2	2	1	2	f. m.
Lojkovits Ferenc	j	1	2	3	2	2	3	2	3	3	fm	
35 Luczu Zoltán	j	1	4	3	3	3	2	2	3	3	fm	
Mattyasovszky Ferenc	p	2	3	3	3	2	1	3	3	3	2	
Menyhárt Pál	j	2	3	3	3	1	2	3	3	2	fm	
Molnár István	p	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1	f. m.
Nagy Ferenc kv. n.	p	1	1	2	1	2	1	1	2	1	1	

A tanuló neve	Magaviselet	Előmenetel										Tandijmontesség
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás	
40 Nyúl Tóth Károly	p	1	2	2	2	1	1	2	2	1	1	
Rácz István . . .	p	1	2	2	3	1	1	1	1	2	1	
Stöber Lajos . . .	p	1	2	2	3	1	1	2	2	2	1	f. m.
Szabó Gábor . . .	p	1	2	2	1	1	1	1	2	2	1	f. m.
Szabó László . . .	p	1	1	2	3	2	1	2	2	1	1	f. m.
45 Szelei Béla . . .	p	1	2	2	3	2	2	2	2	2	1	
Szöke János . . .	j	2	3	2	3	3	2	2	2	2	fm	
Tapasztó János . .	p	1	2	3	2	1	2	1	2	2	2	f. m.
Tóth Balázs . . .	p	1	3	2	3	2	2	1	1	2	1	
S. Tóth Tibor . . .	p	1	1	2	2	1	1	2	2	2	fm	
50 Végvári Ferenc . .	p	1	2	3	2	2	1	2	3	3	2	
Zsigmond Antal . .	p	1	3	3	2	2	2	2	3	3	2	
<i>Magántanuló:</i>												
Szelei Ervin . . .		2	3	4	3	3	3	3	3	2		
<i>Kimaradtak:</i> Lovász János ág. h. ev., ism., B. Nagy Kálmán, Sándor Ferenc.												
Összesen: 55.												

Negyedik osztály

Osztályfőnök: Nyers Lajos dr.

A tanuló neve	Magvisolet	Előmenetel											
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettan	Algebra	Rajz	Gyorsírás	Testgyakorlás	Tandíjmentesség
Aba Kornél	j	2	4	3	3	3	3	4	3	3	3	3	
Acsay Vilmos	sz	1	2	2	2	2	1	2	2	1	3	2	
Asztalos József	j	1	3	2	2	2	2	2	2	1	1	2	f. m.
Balanyi László	p	1	2	3	3	1	2	1	1	2	2	2	
5 Barakonyi Béla	j	1	3	3	3	2	3	3	3	2	3	1	
Barthalos Kálmán	p	1	2	3	2	1	2	1	2	2	2	2	
Bánhidi Gyula	j	1	3	2	3	2	3	2	3	3	3	2	
Bende Ervin	j	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	f. m.
Bende János	p	1	2	2	2	1	2	1	1	1	1	1	
10 Bodócs József	j	2	3	3	3	1	3	3	2	1	2	3	
Börönte István	p	1	2	1	2	1	2	1	2	2	1	2	
Buzás János	j	1	3	4	3	2	2	2	3	3	3	2	
Chiovini Károly	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Czintula Ferenc	j	1	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	
15 Dobos Béla	j	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	
Dombi János	j	1	3	2	3	2	3	2	3	1	3	2	
Dósay Károly	p	1	3	2	2	1	2	2	1	1	2	1	f. m.
Dübezz József	j	1	3	3	3	2	3	3	3	3	3	2	
Farkas Róbert	p	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	
20 Feimer György	p	1	2	3	2	1	1	1	2	1	2	1	
G. Fekete Tibor	j	1	3	3	3	2	2	1	3	3	3	2	
Götz Imre	j	1	3	3	3	2	2	3	3	3	4	3	
Györy Endre	p	1	3	3	3	2	2	3	2	2	2	2	
Hegedüs Ferenc	p	1	1	2	2	1	1	1	1	2	2	f. m.	
25 Hegedüs Károly	p	1	2	2	3	1	2	1	2	1	2	1	f. m.
Horváth Ferenc	j	1	3	2	3	2	2	2	2	3	3	3	
Jávorka József ism.	j	1	2	3	3	3	2	3	1	2	1	2	
Karácsonyi István	p	1	3	3	3	1	2	2	2	3	1	3	
Kerekes József	j	1	3	3	3	2	2	3	4	3	1	f. m.	
30 Komáromi László	j	2	4	3	4	2	3	3	2	2	3	2	
Kürtösi Endre	j	1	3	3	2	1	2	2	2	1	2	2	
Leskowsky Zoltán	j	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	f. m.
Lovász György ág. h. ev., ism.	p	1	3	3	3	2	3	3	2	1	1	1	
Major József	j	1	3	3	3	2	2	2	2	2	3	2	
35 Mészáros Jenő	p	1	2	2	3	2	2	2	1	1	1	2	f. m.
Molnár István	j	1	2	3	3	2	2	2	3	1	1	3	
Muhi Elemér	j	1	3	3	3	2	3	3	3	2	2	3	
Müller Jenő	j	1	3	3	3	2	2	2	2	2	2	3	
Nyirádi Imre	j	1	4	3	3	2	2	2	2	3	2	2	

A tanuló neve	Magaviselet	Előmenetel										Tandijmentesség	
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajz	Gyorsírás		Testgyakorlás
40 Perger Béla	p	1	3	2	2	1	1	1	1	2	1	2	f. m.
Platter János	sz	2	3	3	3	3	3	3	3	3	4	3	
Prácsér László kv. n.	j	1	2	2	3	2	2	2	2	1	2	1	
Simon Béla	j	1	3	3	3	3	3	3	3	3	4	3	
Szabó Ferenc	p	1	3	3	3	3	2	2	3	2	3	3	
45 Szabó János	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	f. m.
Szabó Mihely	p	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	
Szelepcsényi Lajos	j	1	3	3	3	2	2	2	2	2	3	2	
Szmarcs Béla	j	1	3	3	3	3	3	2	3	3	2	3	
Szölgvényi János	j	1	3	3	3	1	3	2	2	2	1	2	
50 Tóth Géza	j	1	3	3	3	1	2	3	3	2	2	2	
I. Tóth Gyula	j	1	4	3	4	3	3	3	3	2	3	1	
Vértesi Ervin	j	1	3	3	3	2	1	2	2	2	3	fm	
Vörös István	p	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	f. m.

Kimaradt: Tamási Sándor.

Összesen: 54.

Ötödik osztály.

Osztályfőnök: Vincze László.

A tanuló neve	Magaviselet	Előmenetel										Tandíjmentesség	
		Vallásian	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Francia nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettud.	Mennyiségtan	Gyorsírás		Testgyakorlás
Berkes Endre	j	1	3	3	2	3	3	2	3	1	2		
Bernhardt Elemér	p	3	2	3		3	3	2	3	3	3		
Csák Ivor kv. n.	j	1	2	3	2	3	1	3	2	3	f.m.		
Farkas Géza	p	1	1	1	2	3	1	1	2	2	1	1	
5 Flóznik Ervin	j	1	2	3		3	2	2	3	3	1		
Hadnagy Jenő kv. n.	j	1	3	3		3	3	3	4	3	3		
Jankovich Ferenc	p	1	1	2		1	1	1	2	1	2		
Kangyal György	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	f. m.
Karl János g. kal.	p	1	1	1		1	1	1	1	1	2	1	f. m.
10 Király Gyula	p	2	2	3		2	3	2	3	3	1		
Kovács István	p	1	3	3	3	3	1	2	3	2	1		
Kovács János	p	1	2	2	3	2	2	1	2	1	2		
Kösa László	p	1	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1	
Kun Gergely	j	2	3	3		3	3	2	3	3	3		
15 Lakner László	p	1	2	3		2	2	2	2	2	f.m.	1	
Ludescher János	p	1	2	3	2	2	2	2	2	2	3	1	
Magyar János	p	1	2	2	2	2	1	1	3	3	2		
Major Sándor	p	1	2	3	2	3	1	2	3	2	f.m.	1	
Polereczky Gábor kv. n.	p	1	3	3		1	2	1	1	2	3		
20 Polyák Sándor	p	1	1	1		1	1	1	1	2	1	1	
Probáld Béla kv. n.	p	1	2	3		2	3	2	2	2	3	1	
Róna Gyöző	j	1	3	3	3	2	2	2	2	1	2		
Rózsa Béla	j	1	3	3		2	2	2	3	3	3		
Salamon István ref.	p	1	3	3		1	3	1	2	3	3		
25 Siposs László	j	1	2	3		2	3	2	2	3	2	1	
Szabó Pál	p	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1		f. m.
Szabó Zoltán	p	2	3	3		3	3	2	3	3	3	1	1
Szelei Mihály	j	2	3	3		2	3	1	3	3	3	2	1
Szeveréni Kálmán	j	1	2	2	1	2	1	2	2	1	1		f. m.
30 Vágó László	p	1	3	3		3	3	2	2	3	3	3	
Vértesi József	p	1	2	2	2	3	1	1	1	1	3	1	f. m.

Összesen: 31.

Hatodik osztály.

Osztályfőnök: Nyári István.

A tanuló neve	Magaviselet	Előmenetel											
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Francia nyelv	Német nyelv	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Testgyakorlás	Rendkívüli rajz	Tandíjmentesség
Bellus Alfréd	j	3	4	4	3		3	3	2	3	2	1	
Berauer Béla kv. n.	p	1	1	2	2		2	1	1	1	1		
Csertő Antal	p	1	1	2	2		3	2	2	2	1		
Csomák József	j	2	3	3		3	3	2	2	3	2	1	
5 Czeglédi Mihály	j	1	3	3		3	3	3	2	2	2	1	
Czinege András	p	1	2	2		1	2	2	2	1	1		
Danis Mihály	i	2	2	3	3		2	2	2	2	2	1	
Deák Lajos	p	1	1	2	2		2	1	1	2	2		
Démy Gerő Sándor ág. h. ev.	p	1	1	2		1	1	1	1	1	1	1	
10 Farkas Ferenc	p	1	3	3	3		3	1	2	3	2		
Fodor Pál	j	2	2	3		2	3	2	1	1	1		
Forgács Tivadar	j	2	2	3		2	3	3	2	2	2	1	
Gyenes Ferenc kv. n.	p	2	1	2		2	2	1	1	2	1		
Halasi Pál	p	1	3	3	3		3	3	2	3	2		
15 Hammerschmid Iván	p	1	2	2	2		1	1	1	2	1		
Kelő József	j	1	2	3	3		2	2	2	2	1		
Korb Béla	j	1	3	3		3	3	2	2	3	2		
Krosits László	p	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1	f. m.
Leskowsky Róbert	sz	2	2	2	2		2	1	2	1	3	2	
20 Müller László	p	2	1	3	3		3	2	2	1	1		
Oláh János	p	1	2	3	3		3	1	2	2	fm		
Perger Endre	p	1	2	3		1	3	2	1	2	fm	1	
Sármási Tibor g. kat.	j	1	2	3		3	3	2	1	4	1		
Sipos György	p	1	1	2	2		2	1	1	3	2		f. m.
25 Tóth Béla	p	1	2	3		1	3	2	2	3	2	1	
Vajda József	p	1	3	3		2	3	2	2	2	2		
Vándor László	j	2	2	3		3	3	2	1	3	fm		
Verdung József	p	1	2	2	2		2	2	2	2	1		
Zátonyi György	p	1	1	2	2		2	1	1	1	1	1	

Összesen : 29.

Hetedik osztály.

Osztályfőnök: Erczbrucker Aladár.

A tanuló neve	Magaviselet	Előmenetel											Rendkívüli rajz	Tandijmentesség
		Vallásian	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Francia nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Égészségtan		
Balanyi Mihály	p	1	1	2	3	3	2	2	2	3	2	3		
Benkő István	sz	2	4	3	3	3	3	2	4	3	1	1		
Bódog Géza	j	3	2	3	3	3	3	1	2	3	1	fm		
Börzsei Márton kr. np.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm		
5 Chiovini Béla	j	2	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1	1	
Cserhádi Oszkár	p	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	
Dubois Dezső ág. h. ev.	j	2	3	3	2*	3	4	2	3	4	2	2		
Dumity Sándor	j	2	3	3	4	3	3	3	3	3	1	2		
Énckes János	p	1	1	2	2	2	1	1	2	2	1	1		e. m.
10 Fajsi Árpád	p	1	1	2	2	1	1	2	1	2	2	2		f. m.
Faragó Jenő	j	2	3	3	3	3	3	2	2	3	2	1		
Gáspár József	p	1	2	2	2	3	2	2	2	3	1	1		
Götz László	sz	1	2	3	3	3	1	2	2	3	2	3		
Győry László	p	2	2	2	3	3	2	1	3	3	1	2		
15 Hegedüs Mihály	p	1	1	2	2	3	2	1	1	2	1	fm		
Heizer Mihály kr. np.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm		
Iski István kr. np.	p	1	1	2	2	2	1	1	2	1	1	fm		
Katona Sándor	j	1	2	2	3	3	3	2	3	3	2	1		
Kerényi Endre	p	1	2	3	2	3	2	2	2	2	2	2		
20 Kis József	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	e. m.
Kovács Gergely	p	2	1	2	2	3	2	2	1	2	1	1	1	f. m.
Molnár Gusztáv	p	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2	2		
Molnár László	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	
Ronkay Géza	j	2	3	3	2*	3	4	2	4	3	2	1		
25 Schütz Ádám	p	2	2	2	2	3	3	1	2	2	1	fm		
Staar Ottó	p	2	2	3	2	3	3	3	3	2	1			
Steiger Ödön	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		f. m.
Stöber Ernő	p	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2		f. m.
Szabó Ferenc	p	1	2	2	2	3	3	1	2	1	1	1	1	
30 Szabó János	p	1	2	2	1	3	3	2	2	2	1	1	1	
Szennai István ism.	j	1	2	3	3	3	3	2	2	3	1	1		
Szennai Sándor kr. np.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm		
Tasi Gergely	p	1	1	3	3	3	2	2	2	3	2	2		
Till Károly	p	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1	fm		
35 Üveges Zoltán	p	2	2	3	3	3	3	2	3	3	2	3		

* Olasz nyelvből.

Összesen: 35.

Nyolcadik osztály.

Osztályfőnök: Molnár Sándor.

A tanuló neve	Magaviselet	Előmenetel										Rendkívüli rajz	Tandíjmentesség		
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Francia nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Filozófia			Egészségtan	Testgyakorlás
Andersen László	p	1	3	3	3		3	2	3	3	3	2	1		
Faludi László	p	1	2	2	2		2	1	1	2	2	1	1		
Fodor György	p	1	1	1		1	1	1	1	1	1	1	1		
Gigor Tibor	p	1	3	3	3		3	2	3	3	3	2	1		
5 Hallay István kr. np.	p	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1	fm		
Hümpfner János	p	1	1	1	1		1	2	2	2	1	1	1		
Iller Antal	p	1	2	3	3		2	2	3	3	3	2	fm		
Juhász István g. kat.	p	1	2	2	2		2	2	3	3	2	1	1		
Sváb Kovács István	p	2	3	3	3		3	3	3	3	3	2	1		
10 Kovács József	p	2	2	2	2		2	2	2	2	2	1	1		
Kósa Ferenc	p	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1	1	f. m.	
Lázár András	p	1	3	3	3		3	3	3	3	3	1	1		
Losonczy Sándor	p	1	2	2		2	2	2	2	2	2	2	1		
Maros Antal	p	1	3	3	2		3	2	3	3	3	2	1		
15 Maróti Ferenc	p	1	1	2	2		2	2	2	2	2	1	fm		
Nagy László	p	1	2	1	1		1	1	1	1	2	1	1	f. m.	
Sánta István	p	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1	1	e. m.	
Temető Dezső g. kat.	p	1	2	3		2	3	2	3	3	3	2	1		
Trepák Károly	p	1	2	2	1		2	1	2	3	2	1	1		
20 Valentin István	p	1	2	2	2		2	2	2	3	3	2	1		
Zádor János kr. np.	p	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1	fm		

Összesen : 21.

70	Lázár András	1	Nagy László	1
	Losonczi Sándor	1	Sánta István	1
	Maros Antal	1	75 Walentin István	1

2. Zene.

Tanár: *Herédi-Szabó Imre.*

<i>II. osztály.</i>			Forgács Tivadar piccolo, fuvola	1
	Boksányi Nándor hegedű	1	20 Halasi Pál trombita	1
	Csorba Gyula hegedű	1	Hammerschmid Iván hegedű	1
<i>III. osztály.</i>			Krosits László hegedű	1
	Csorba Sándor hegedű	1	Leskowsky Róbert hegedű	1
	Stóber Lajos fuvola	1	Sármási Tibor klarinét	1
5	Zsigmond Antal hegedű	1		
<i>IV. osztály.</i>			<i>VII. osztály.</i>	
	Barakonyi Béla klarinét	1	25 Faragó Jenő eufonium	
	Bánhídi Gyula cselló	1	Gáspár József szárnykürt	1
	Bende Ervin hegedű	1	Kerényi Endre basszotrombita	1
	Bende János hegedű	1	Kovács Gergely helikon	1
10	G. Fekete Tibor hegedű	1	Molnár Gusztáv cintányér	1
	Leskowsky Zoltán hegedű	1	30 Zs. Szabó János vadászkürt	1
	Muhi Elemér hegedű	1	Szennai István szárnykürt	1
	Prácsér László hegedű	1		
<i>V. osztály.</i>			<i>VIII. osztály.</i>	
	Berkes Endre fuvola	1	Andersen László nagybögő	1
15	Flóznik Ervin trombita	1	Fodor György kisdob	1
	Kun Gergely szárnykürt	1	Gigor Tibor nagybögő	1
	Siposs László trombita	1	35 Hümpfner János basszuszárnykürt	1
			S. Kovács István vadászkürt	1
			Kovács József hegedű, trombone	1
			Lázár András helikon, trombone	1
			Losonczi Sándor hegedű	1
			40 Maros Antal szárnykürt, piston	1
			Maróti Ferenc ütőhangszerek	1
			Nagy László szárnyvadászkürt, cselló	1

3. Német társalgás.

Re z d ő k.

Tanár: *Preszeller Ferenc.*

<i>I. A) osztály.</i>			<i>II. osztály.</i>	
	Bagi Lajos	1	Boksányi Nándor	1
	Eszéky Tibor	1	Fodor Tivadar	1
	Fischpán Pál	3	Grácia János	2
	Kakuja Zoltán	1	10 Selmeczi László	1
			Szabó József	1
			Zelleny Endre	3
			Zubek János	2
<i>I. B) osztály.</i>				
5	Hatvani Ödön	1		
	Megáll József	1		

Haladók. Tanár: *Gerlótei Jenő.*

<i>I. A) osztály.</i>		Tapasztló János	2
Feldmeier Tamás	1	<i>IV. osztály.</i>	
<i>I. B) osztály.</i>		Karácsonyi István	2
Balázs György Iván	1	<i>V. osztály.</i>	
<i>II. osztály.</i>		10 Csák Ivor	2
Adorján László	1	Kovács János	1
<i>III. osztály.</i>		<i>VI. osztály.</i>	
Csák Elemér	1	Bellus Alfréd	2
5 Farkas István Imre	2	Forgács Tivadar	2
Hatvani László	2	Gyenes Ferenc	2
Krammer Győző	2	15 Krosits László	1

4. Francia társalgás. Tanár: *Gerlótei Jenő.*

<i>V. osztály.</i>		5 Krosits László	1
Jankovich Ferenc	1	Sármási Tivadar	3
Karl János	1	Vajda József	2
Salamon István	1	<i>VII. osztály.</i>	
<i>VI. osztály.</i>		Benkő István	3
Korb Béla	2		

5. Vívás. Tanár: *Nyitrai Emil – Bánjai Benő vívómester.*

<i>III. osztály.</i>		<i>VI. osztály.</i>	
Szelei Béla	1	Démy-Gerő Sándor	1
<i>V. osztály.</i>		<i>VII. osztály.</i>	
Jankovich Ferenc	1	5 Benkő István	1
Salamon István	1	Chiovini Béla	1

XI. Érettségi vizsgálat.

Érettségi vizsgálatra jelentkezett 20 tanuló, görög nyelvi kiegészítő érettségi vizsgálatra 5 tanuló.

Az írásbeliek május hó 15., 16., 17. és 18. napjain voltak.

Magyar nyelvi tétel: a) Arany János epikai előadásmódja. b) A magyarság történeti hivatása a Duna—medencében. Valamennyi tanuló az irodalmi tételt dolgozta ki. Jelesen dolgozott: 8, jól: 6, elégségesen: 6.

Latin nyelvi tétel: Verg. Aen. X. 809—836. (Ford. latinból magyarra.) Jelesen dolgozott: 6, jól: 5, elégségesen: 8, elégtelenül: 1.

Német nyelvi tétel: Hunyadi János utolsó diadala. (Orosz: Stilisgy. Ford. magyarból németre.) Jelesen dolgozott: 4, jól: 6, elégségesen: 7, elégtelenül: 3

Görög nyelvi tétel: Herodotos VIII. 53—56. (Ford. görögből magyarra.) Jelesen dolgozott: 3, jól: 1, elégségesen: 1.

A szóbeli vizsgálatok június hó 6., 7. és 8. napjain folytak le. Az elnök *Kaufmann György dr.* szegedi tankerületi kir. főigazgató volt. A szóbeli vizsgálatra bocsatott tanulók száma: 20, görög kiegészítő érettségire: 5, első javítóvizsgálatra: 2.

Kétiüntetéssel érettek: Fodor György, Kósa Ferenc, Sánta István. Összesen: 3.

Jelesen érettek: Hallay István, Nagy László, Zádor János. Összesen: 3.

Jól érettek: Faludi László, Hümpfner János, Kovács József, Maróti Ferenc. Összesen: 4.

Érettek: Andersen György, Iller Antal, Juhász István, Sváb Kovács István, Lázár András, Losonczy Sándor, Maros Antal, Temető Dezső, Trepák Károly, Walentin István. Összesen: 10.

Görögből jeles: 3, jó: 1, elégséges: 1.

A javítóvizsgálatot tett 2 tanuló érett.

A sikeres érettségi vizsgálatot tett tanulók pályaválasztása: Papi: 1 szerzetestanári: 2, jogi: 9, tanári: 2, katonai: 2, gépészmérnöki: 1, gazdasági: 1, zenei: 1, iparművészeti: 1, köztisztviselői: 1, tanítói: 1. Összesen: 22.

XII. Statisztikai adatok.

O s z t á l y		I A)	I. B)	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össze- sen
1. Tanulók száma	Beírt nyilvános tanulók	37	35	49	54	54	31	29	35	21	345
	Beírt magántanulók	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2
	Osztályozott nyilvános tanulók	35	34	49	51	53	31	29	35	21	338
	Osztályozott magántanulók	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
	Osztályoztatott összesen	35	34	49	52	53	31	29	35	21	339
2. Tanulók vallása	Róm. kat.	32	31	47	51	52	29	27	34	19	322
	Görög kat.	—	1	—	1	—	1	1	—	2	6
	Ref.	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
	Ag. h. ev.	—	—	—	—	1	—	1	1	—	3
	Unit.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
	Izr.	2	2	2	—	—	—	—	—	—	6
3. Tanulók kormegoszlása	1924-ben született	22	15	—	—	—	—	—	—	—	37
	1923-ban	8	11	30	1	—	—	—	—	—	50
	1922-ben	5	7	14	28	—	—	—	—	—	54
	1921-ben	—	1	5	14	19	—	—	—	—	39
	1920-ban	—	—	—	9	28	20	—	—	—	57
	1919-ben	—	—	—	—	3	8	9	—	—	20
	1918-ban	—	—	—	—	2	1	12	13	—	28
	1917-ben	—	—	—	—	1	2	5	8	8	24
	1916-ban	—	—	—	—	—	—	3	6	4	13
	1915-ben	—	—	—	—	—	—	—	7	3	10
	1914-ben	—	—	—	—	—	—	—	1	3	4
	1913-ban	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
1912-ben . . . . . vagy korábbi években	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
4. Anya- nyelv	Magyar anyanyelvű	35	34	49	52	51	31	29	35	21	337
	Német	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2
5. Nyelv- ismeret	Csak magyarul tudott	33	34	43	49	51	26	26	32	19	312
	Németül is tudott	2	—	5	3	2	4	3	3	3	25
	Angolul	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
	Szerbül	—	—	1	—	—	1	—	1	—	3
	Csehül	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
6. A tanulók szüleinek foglalkozása	Nagybirtokos, nagybérelő	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
	Középbirtokos v. bérlő	2	2	2	2	1	1	—	2	1	13
	Kisbirtokos v. bérlő	6	4	3	3	5	5	5	6	6	43
	Kisbirtokos-napszámos	1	1	—	—	1	—	—	—	—	3
	Egyéb önálló őstermelő	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
	Gazdasági tisztviselő	—	1	—	2	1	—	1	—	—	5
	Egyéb gazdasági segédszemély	—	—	1	—	—	2	—	—	—	3
	Földművelési napszámos	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
	Nagyiparos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kisiparos	5	5	8	3	10	3	2	3	—	39
	Ipari tisztviselő	1	2	—	1	1	1	—	—	—	6
	Egyéb ipari segédszemély	—	—	1	1	—	1	—	—	—	3
	Nagykereskedő	1	1	—	—	1	—	—	—	—	3
	Kiskereskedő	2	1	6	6	3	—	—	1	—	19
	Kereskedelmi tisztviselő	3	—	1	1	2	1	2	—	—	10
	Egyéb kereskedelmi segédszemély	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
	Közlekedési tisztviselő	—	4	—	7	7	—	2	6	1	27
Egyéb közlekedési segédszemély	3	—	1	—	—	—	2	—	1	7	
Köztisztviselő	3	2	11	10	9	6	2	6	1	50	

O s z t á l y		I.A)	I.B)	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össze- sen
6. A tanulók szüleinek foglalkozása	Pap, tanár, tímító	1	2	1	6	6	3	1	1	1	22
	Másféle értelmiségi	5	—	3	2	—	—	1	1	—	12
	Közhivatali altiszt	—	1	4	1	1	1	—	—	—	8
	Katonatiszt (csendőrtiszt)	—	2	1	1	—	1	2	2	—	9
	Katona-altiszt (csendőraltiszt)	1	2	1	4	1	—	—	—	1	10
	Nyugdíjas köztisztviselő	—	—	1	—	2	1	1	3	1	9
	Egyéb nyugdíjas tisztviselő	—	1	—	—	—	1	1	—	1	4
	Nyugdíjas altiszt	—	—	2	—	—	1	1	2	—	6
	Tökés, járadékos, háztulajdonos	1	—	—	—	—	1	—	—	—	2
	Különböző napszámos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
	Házicseléd	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2
	Egyéb és ismeretlen foglalkozású Árvaházi tanulók	—	3	—	1	1	1	1	1	1	3
7. A tanulók szüleinek lakhelye	Az iskola székhelyén	21	20	35	40	40	23	21	26	11	237
	A vármegye egyéb községében *	12	12	12	11	12	7	8	3	4	81
	Más vm.-ben, ill. városi törvh.-ban:										
	Csongrád vm.-ben	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
	Jász-N.-K.-Szolnok	1	—	1	1	—	—	—	—	—	3
	Heves	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
	Moson	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
	Nógrád	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
	Somogy	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
	Tolna	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
	Veszprém	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
	Zemplén	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
	Baja városban	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
	Budapest	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
	Eger	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
	Miskolc	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
	Újpest	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Elszakított csehszlovák területen	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Elszakított jugoszláv területen	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
8. Óramu- lasztások	Igazolt óramulasztások	1709	843	1503	1955	1470	1052	1067	1270	825	11.694
	Igazolatlan óramulasztások	5	—	—	—	—	—	1	—	—	6
9. A rendkívüli tárgyak tanulói	Német társalgási gyakorlatok (kezdők)	4	2	7	—	—	—	—	—	—	13
	„ „ „ „ (haladók)	1	1	1	5	1	2	4	—	—	15
	Francia	—	—	—	—	—	3	4	1	—	8
	Műének	8	5	5	13	7	7	17	4	9	75
	Zene	—	—	2	3	8	4	7	7	11	42
Vívás	—	—	—	1	—	2	1	2	—	6	

* Azon tanulók száma, akik a tanévben, illetőleg annak egy részében bejáróként látogatták az iskolát: Alpár 1, Cegléd 1, Fülöpszállás 1, Izsák 6, Jakabszállás 4, Kerekgyháza 10, Kiskunfélegyháza 1, Lajosmizse 10, Tiszaug 1, Újkécske 1, összesen 36.

O s z t á l y		I. A)	I. B)	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össze- sen
		10. A tanulók előmenetele	Jelesrendű	11	7	6	3	6	4	2	7
	Jórendű	10	14	15	21	14	8	10	9	6	107
	Elégségesrendű	14	12	19	23	27	18	15	15	9	152
	1 tárgyból elégtelen	—	—	7	3	3	1	1	1	—	16
	2 tárgyból elégtelen	—	—	—	—	3	—	1	3	—	7
	Több tárgyból elégtelen	—	1	2	2	—	—	—	—	—	5
11. Tandíjfizetés.	60 P-t fizet	22	21	35	34	41	20	21	21	10	225
	70 P-t „	8	6	4	8	2	5	5	3	4	45
	80 P-t „	1	—	—	—	1	1	1	1	—	5
	100 P-t „	2	2	2	—	—	—	—	—	—	6
	Egész tandíjmentes	—	—	1	1	—	—	—	6	3	11
	Fél tandíjmentes helybeli (30 P)	2	4	5	6	7	4	1	3	3	35
	„ vidéki (35 P)	—	1	2	2	2	1	1	1	1	11
	Helybeli magántanuló (120 P)	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
12. Az iskola felszerelése és gyarapodása.	Az intézetnek új épületbe történt átköltözködése miatt a könyv- és szer- tárak selejtezés és rendezés alatt állanak.										

13. Tárgyak szerinti előmenetel.

Az osztályozott nyilvános és magántanulók magaviselete és előmenetele az egyes tárgyakban.	Tantárgyak	I. A)			I. B)			II.			III.			IV.			V.			VI.			VII.			VIII.										
		jeles	jó	elégséges	jeles	jó	elégséges	jeles	jó	elégséges	jeles	jó	elégséges	jeles	jó	elégséges	jeles	jó	elégséges	jeles	jó	elégséges	jeles	jó	elégséges	jeles	jó	elégséges								
		elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen	elégtelen								
	Magaviselet	27	7	1	26	8	—	30	18	1	34	17	—	19	32	2	21	10	—	19	9	1	25	8	2	21	—	—								
	Vallásan	25	10	—	30	3	1	47	2	—	42	9	1	48	5	—	26	4	1	20	8	1	22	12	1	19	2	—								
	Magyar nyelv	13	10	12	11	14	8	12	13	21	3	9	19	20	4	8	11	30	4	7	13	11	—	9	13	6	1	16	14	4	1	7	9	5		
	Latin nyelv	12	9	14	4	13	16	1	7	12	22	8	2	25	22	3	7	14	31	1	4	7	20	—	1	11	16	1	8	15	12	—	7	5	9	
	Görög nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	3	—	1	8	7	—	4	5	5	—	7	6	5	
	Francia nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	9	6	—	4	4	5	—	4	9	5	1	1	2	—	
	Német nyelv	—	—	—	—	—	—	7	17	24	1	10	18	22	2	6	12	33	2	5	10	16	—	3	10	16	—	8	5	22	—	7	7	7	—	
	Történelem	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Földrajz	11	13	11	16	14	2	20	12	17	—	28	16	8	—	12	26	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Természetrajz	19	16	—	23	10	1	23	20	6	—	—	—	—	—	16	22	14	1	11	16	4	—	12	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Fizika	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Mennyiségtan	12	9	14	10	16	7	1	13	15	19	2	8	20	22	2	14	21	17	1	4	11	15	1	8	12	8	1	9	11	14	1	6	7	8	
	Filozófia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Rajz	9	17	9	11	13	10	—	12	25	12	—	12	20	19	1	20	18	15	—	8	—	—	—	—	10	1	—	7	—	—	—	—	—		
	Gyorsírás	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	16	16	3	10	7	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Testgyakorlás	7	15	9	10	14	7	3	18	13	15	3	20	12	13	6	13	23	14	3	12	9	7	3	13	12	1	3	14	9	3	9	17	—	4	
	Ének	25	10	—	19	15	—	16	13	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Egészségtan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

14. Az iskola benépesülésének visszatekintő kimutatása.

	I. A)		I. B)		II.		III.		IV.		V.		VI.		VII.		VIII.		Összesen		Nyilvános és magántanuló összesen
	ny.	m.	ny.	m.	ny.	m.	ny.	m.	ny.	m.	ny.	m.	ny.	m.	ny.	m.	ny.	m.	ny.	m.	
1920-21. iskolaév	50	8	—	—	51	6	48	5	30	1	29	4	21	5	18	2	29	5	276	36	312
1921-22. „	54	1	—	—	51	2	52	—	40	2	26	3	32	1	19	2	19	2	293	13	306
1922-23. „	50	4	—	—	44	2	47	1	39	1	29	2	25	1	30	—	22	—	286	11	297
1923-24. „	59	—	—	—	46	1	43	—	43	1	30	—	28	2	28	1	32	2	309	7	316
1924-25. „	60	2	—	—	53	—	40	—	40	1	27	—	29	—	27	3	26	3	302	9	311
1925-26. „	52	1	—	—	53	—	50	2	38	1	25	1	21	—	30	1	28	—	297	6	303
1926-27. „	58	—	—	—	46	1	43	—	49	1	23	—	25	1	30	1	26	—	300	4	304
1927-28. „	50	—	—	—	49	—	32	—	37	1	32	—	30	1	24	—	26	1	280	3	283
1928-29. „	49	—	—	—	44	—	44	—	26	—	34	—	27	—	32	—	24	—	280	—	280
1929-30. „	52	3	—	—	44	—	34	—	42	—	26	1	34	—	33	1	33	1	298	6	304
1930-31. „	63	—	—	—	47	2	33	—	36	—	32	—	28	1	44	1	29	1	312	5	317
1931-32. „	65	1	—	—	51	1	39	1	31	1	26	—	29	—	36	2	41	1	318	7	325
1932-33. „	54	3	—	—	62	1	37	2	39	2	30	1	23	—	29	1	39	1	313	11	324
1933-34. „	58	—	—	—	49	1	59	—	35	1	29	—	27	—	22	1	29	—	308	3	311
1934-35. „	35	—	34	—	49	—	51	1	53	—	31	—	29	—	35	—	21	—	338	1	339

XIII. Tájékoztató az 1935—36. iskolaévre.

A jövő iskolaévre vonatkozóan a tanulók felvételének ideje: 1935. évi június hó 18. és 19., továbbá szeptember hó 6. és 7. napjai. A szeptemberi beírásokra azok is jelenjenek meg, akik júniusban már jelentkeztek. Akik már a múlt évben az intézet növendékei voltak, csak az iskolai bizonyítványt hozzák el felvételre. Az I. osztályba íratkozók, általában a más intézetből jövők bemutatják összes eddigi bizonyítványukat, születési anyakönyvi kivonatukat, keresztlevelüket, továbbá oltási bizonyítványukat.

A magánvizsgálatok, különbözeti- és pótlóvizsgálatok írásbeli része szept. hó 3. és 4. napjain lesz délelőtt 8 órakor, a szóbeli szept. 5-én 8 órakor.

A magántanulók néhány nappal az írásbeli előtt benyújtják a nyelvekkel kapcsolatban végzett olvasmányok s a könyv nélkül megtanult költemények és prózai részek jegyzékét, továbbá az év folyamán készített rajzokat. A vizsgálat anyaga ugyanaz, mint a rendes tanulóknál.

A róm. kat. magántanulók bizonyítványt hoznak arról, hogy a vallástant róm. kat. pap vezetése mellett tanulták, s vallási kötelességeiknek az év folyamán eleget tettek.

A javítóvizsgálatok ideje szept. hó 4-én délelőtt 8 órakor. A vizsgálat előtt a Tanulmányi Értesítőt be kell nyújtani.

Az egy kötelező tárgyból elégtelen érdemjegyet kapott tanulók igazgatói engedéllyel tehetnek javítóvizsgálatot. Ezért nem kell folyamodni, hanem aug. 30-ig írásban vagy személyesen jelentkezni kell az igazgatónál.

A két kötelező tárgyból elégtelen érdemjegyet kapott tanulók nem folyamodhatnak javítóvizsgálati engedélyért.

Intézetünk V. osztályába lépő tanulók beszéljék meg szüleikkel, hogy a görög vagy francia nyelvet tanulják-e. A szülők erre vonatkozóan a beírásnál nyilatkoznak.

Szállást adni és fogadni csak az igazgatóság előzetes hozzájárulásával lehet.

Azok a tanulók, akik a Diáksegélyző-Egyesülettől könyveket óhajtanak, kérvényüket szept. 1-ig nyújtják be a Diáksegélyző vezető tanárához. A folyamodványban jelölik meg az osztályukat és azt is, hogy mely könyveket kéri.

A róm. kat. tanulók bizonyítványt hoznak arról, hogy vallási kötelességeiket a nyári szünetben is teljesítették. Azok a növendékeink, akik a nagyvakációt Kecskeméten töltik, vásár- és ünnepnapokon fél 9 órakor templomunkban hallgatnak szentmisét. Szeptember 9-én 1/2 9 órakor Veni Sancte. Szeptember 10-én kezdődik a rendes tanítás.

Iskolánk fegyelmi szabályai tanulóinkra a nagyszünetben is kötelezők.

Igazgató.

A piarista konviktusra vonatkozó tájékoztatás.

Az 1934—35. iskolaévben a piarista rendház régi épületében konviktus nyílt meg. Egyelőre 16 növendéket lehetett felvenni. A konviktus keretei fokozatosan bővülnek, s így az 1935—36. iskolaévre új növendékek is nyerhetnek felvételt.

A nevelést piarista tanárok végzik:

A tartásdíj (éllátás, mosás, fűtés, világítás) havonként 60 P.

Fehérneműt ahhoz mérten kell hozni, hogy a mosás három hetenként van.

Az ágy felszereléséhez szükségesek: paplan (megfelelő számú huzattal), ágylepedők, párnák (megfelelő számú huzattal) és ágytakaró.

Szükséges továbbá 4 db. asztalkendő, egy pár evőeszköz és 2 darab pohár.

Minden ruhadarabra, fehérneműre kérjük a teljes név bejegyzését.

A tartásdíjat előre, minden hónap 5 ig kérjük.

A felvételért való jelentkezés ideje: július 31-ig.

A levelezés címe: Kegyesrendi róm. kat. gimnázium igazgatósága.
Kecskemét.

TARTALOM.

Dr. Pozsgay Rezső: A vezérlő fejelelem	3
—ea—: Horatius	14
Az iskola múltja	27
Adatok az intézet lefolyt 1934—1935. iskolaévének törté- netéhez	32
Az iskolaév lefolyása	32
Változások a tanártestületben	32
Hivatalos látogatások	32
Valláserkölcsi nevelés	33
Hazafias nevelés. Ünnepségek	35
Fegyelmi állapot	36
A szülői ház és iskolánk. Szülői konferenciák	37
Tanulmányi állapot	38
Tanulmányi kirándulások	39
Egészségi állapot. Testnevelés	44
Pályadolgozatok jutalmazása. Egyéb jutalmak	45
Iskolánk és volt tanítványaink. A Kecskeméti Piarista Diák- egyesület	52
Janny László piarista emlékezete	53
Hatóságok	61
A tanári testület és működési köre	62
A tanárok hitéleti társadalmi és irodalmi tevékenysége	64
Tananyag	66
Tankönyvek	66
Szertárak és könyvtárak	68
Ifjúsági egyesületek	69
A tanulók érdemsorozata	80
Érettségi vizsgálat	96
Statisztikai adatok	97
Tájékoztató az 1935—36. iskolaévre	102
A piarista konviktusra vonatkozó tájékoztatás	103

